

ПОЛИТИКИН

Немачка 3.00 DEM, САД 1.25 USD, Швајцарска 2.50 CHF,
Шведска 13.00 SEK, Аустрија 20.00 ATS, Грчка 300 GRD,
Енглеска 1.00 GBP, Словенија 90 SLT, Македонија 1500 DEN

ЗАБАВНИК

30. IV 1993. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LV • ЦЕНА 25.000 • БРОЈ 2151

За све од 7 го 77

ФАНТАСТИКА
ХЕРОЈ

Фирме

Веровати или не!

ДИЈАМАНТСКА КОРЊАЧА

СА ДВЕ ГЛАВЕ
ПРОНАЂЕНА ЈЕ
1937. ГОДИНЕ
У БЛИЗИНИ
ПАУЕЛСА
(ДРЖ. МИСУРИ,
САД).

МЛАДА И МЛАДОЖЕЊА

ИЗ ПЛЕМЕНА ЧАМБА У АЛЖИР-
СКОМ ДЕЛУ САХАРЕ ПРВИ ПУТ
СЕ ВИДЕ НАКОН ВЕНЧАЊА. ПРЕ-
МА ДРЕВНОМ ОБИЧАЈУ, МЛА-
ДОЖЕЊА ТАДА СВОЈОЈ СУПРУ-
ЗИ МОРА ДА ЛУПИ **7 ШАМАРА**.
ТОМ ПРИЛИКОМ ОНИ ЈЕДНО
ДРУГО ОСЛОВЕ ИМЕНОМ
ПРВИ И ПОСЛЕДЊИ ПУТ
У ЖИВОТУ.

КРПЉИЦА НОГИ

КАКТУС КОЈИ ЦВЕТА У ПОНОЋ,
ИМА ТАКО ЈАК МИРИС ДА
МОЖЕ ДА СЕ ОСЕТИ И КИЛО-
МЕТАР ДАЛЕКО.

ЧОКОЛАДА

ЈЕ СВЕ ДО СРЕДИНЕ
19. ВЕКА БИЛА ИСКЉУ-
ЧИВО НАПИТАК. ТЕК
ТАДА ЈЕ ЈЕДНА ЕНГЛЕ-
СКА ФИРМА ПРОНАШЛА
НАЧИН ПРАВЕЊА
ЧОКОЛАДЕ У ЧВРСТОМ
СТАЉУ, У ОБЛИКУ
ТАБЛИ.

НОВЧАНИЦА

БЕЗ ОЗНАКА, БЕЛА СА ОБЕ
СТРАНЕ, КОРИСТИЛА СЕ 1918.
ГОДИНЕ У САМАРКАНДУ
(УЗБЕКИСТАН).

Сер Чарлс Елмоти
(1835 - 1911)

ГУВЕРНЕР БЕНГАЛА
(ИНДИЈА), У ТОКУ СВОГ
ЧЕТРЕДЕСЕТОГОДИШЊЕГ
УПРАВЉАЊА ОВОМ
ПОКРАЈИНОМ ОДЛИЧ-
НО ЈЕ НАУЧИО
27 ИНДИЈСКИХ
ЈЕЗИКА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

у националном парку
на северу Зимбабвеа слоно-
ви су одавно почели да
оболевају од необичне бо-
лести која доводи до пара-
лизе сурле што их спречава
не само да се хране него и
да пију воду и хладе се. А
како је једном слону дневно
потребно око 300 килограма
траве и лишћа, оболеле жи-
вотиње умиру за само неко-
лико дана.

европска асоцијација
за чистоћу руку спровела је
недавно истраживање ко и
како после употребе WC-а

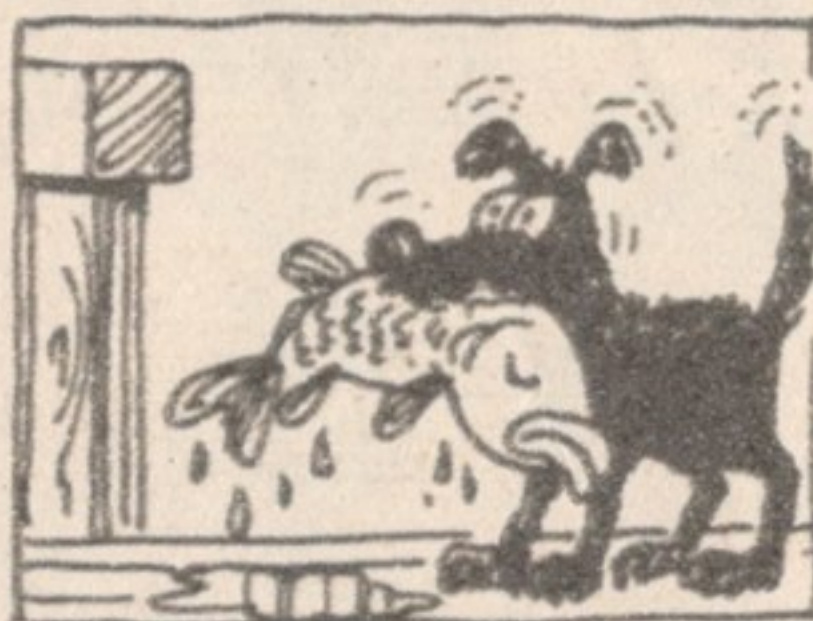

пере руке. Утврђено је да 27
одсто Европљана после тоа-
лета то не чини. При том су
се жене показале веће чисту-
нице: 78 одсто њих прале
су руке, док је само 68 одсто
мушкараца прилазило лава-
боу.

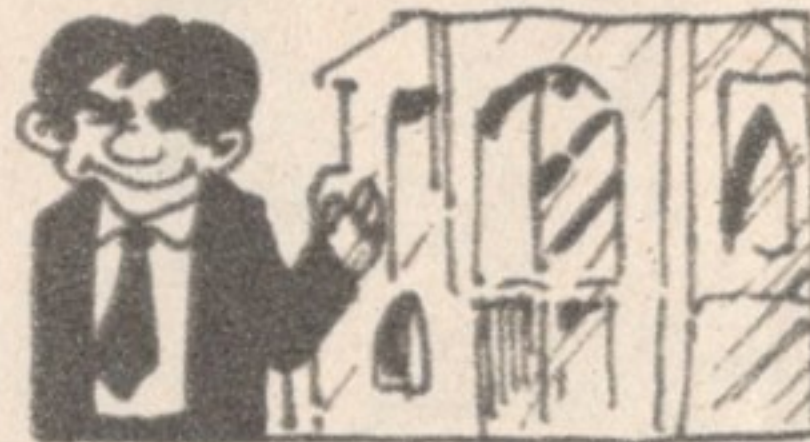
у бразилском градићу
Сан Леополду, у близини
Порто Алегра главног града
државе Рио Гранде до Сул,
гради се прво предузеће у
Јужној Америци које ће про-
изводити руске авионе. Од
почетка ове године фирма
„Трезе“ производиће месеч-

но осам авиона „МАИ 890“, 5
модела „јак-112“ и три „јак-
-58“.

португалски пас за
воду, најсличнији пудли, ве-
ковима навикнут на живот
на бродовима португалских
рибара, одличан је пливач, а
уме чељустима да ухвати и
донесе рибу која је побегла
из мреже. Врло је вешт и у
сакупљању мрежа, а покупи-
ће и све што падне у воду,
све то врло успешно захва-
љујући пловним кожицама
између прстију.

поводом отварања
44. фестивала снега у Сапо-
роу (Јапан) подигнута је ле-
дена копија чувеног индиј-
ског Тау Махала: дворца је
био висок око 15 метара и
детаљна је копија једне од

најчувенијих грађевина на
нашој планети. Видело ју је
преко два милиона људи
пре но што се претворила у
овећу бару.

Национални институт
за демографске истражива-
ња француске утврдио је да
су се од четири брачна пара
три срела сасвим случајно.
Тринаест одсто испитаника
изјавило је уз то и да је то
била љубав на први поглед.

Илустровао: Зоран Петковић Петко

Пре 90 година у Србију је стигао **ПРВИ** аутомобил

ВОЗИО ГА КРАЉЕВ ШОФЕР

Официр у пензији Божа Радуловић купио је први аутомобил у Србији. Изabrao је кола аустроугарске марке „Неселдорф“.

Пре 90 година, дакле априла 1903. године, у Србију је стигао први аутомобил и то возом.

На београдској железничкој станици сачекала су га господа Божа Радуловић, официр у пензији и новопечени власник, и Сретен Крстић, будући први шофер у Србији.

Божа Радуловић купио је кола аустроугарске марке „неселдорф“, фирме која је у то време била толико славна у свету произвођача аутомобила да није била ништа мање позната од једног „Бенца“.

па је од 1911. до 1915. године био чак лични возач краља Петра.

Тај први аутомобил у Србији спадао је у савременије моделе. Покретао га је огроман мотор запремине 3.188 кубних центиметара и 12 коњских снага. Сасвим довољно да може да жури, у то време, вртоглавом брзином од 30 километара на сат. Точкови су му покретани ланцем, што је свакако било ново решење, јер је класично подразумевало каиш.

Април 1903. године остаће убележен у српској историји аутомобилизма не само по првом аутомобилу који је овде набављен већ и по другом. Само 17 дана након првог аутомобила стигао је и други, марке „Маурер-Унион“. Купио га је господин Младен Ф. Љубинковић, познати београдски трговац. „Маурер-унион“ имао је четири седишта, а двоцилиндрични мотор био је смештен испод задње клупе. Њиме је уп-

возила, аутомобили су могли да се возе без положеног возачког испита. Те године је Министарство народне привреде одредило комисију пред којом се полагао возачки испит.

Ова провера знања озбиљно је схваћена, па је у испитној комисији био чак и један професор универзитета – господин Аћим Стевовић. Поред њега ту су били инжењер Андра Ристић и један чиновник из Министарства. Кандидати који би успешно прошли проверу знања добијали су од Министарства исправе за вођњу.

Исте, 1910. године инжењер Андра Ристић, као запустник фирме „НАГ“, отворио је у Београду прву продавницу аутомобила. Неколико месеци касније он је, на платоу између хотела „Москва“ и „Београд“, поставио први аутомобил са таксиметром.

У то време аутомобил марке „Форд“ продавао се за

Бивши фотограф Сретен Крстић постао је априла 1903. први професионални возач у Србији. Сниман је из 1912. године

Проба је обављена на путу Београд – Ваљево. Раздаљину од 62 километра инжењер Ристић је, за воланом „Форда“, превалио за два сата и 10 минута. То је био резултат који га је задовољио и он је, након теста, почео да продаје и „Фордове“.

Прву механичарску радионицу у Србији отворио је познати београдски пушкар Трифун Симић, у тадашњој Александровој улици. Власник прве јавне гараже са великом радионицом био је већ поменути инжењер Ристић који је био познат по томе што је возачки испит положио у иностранству.

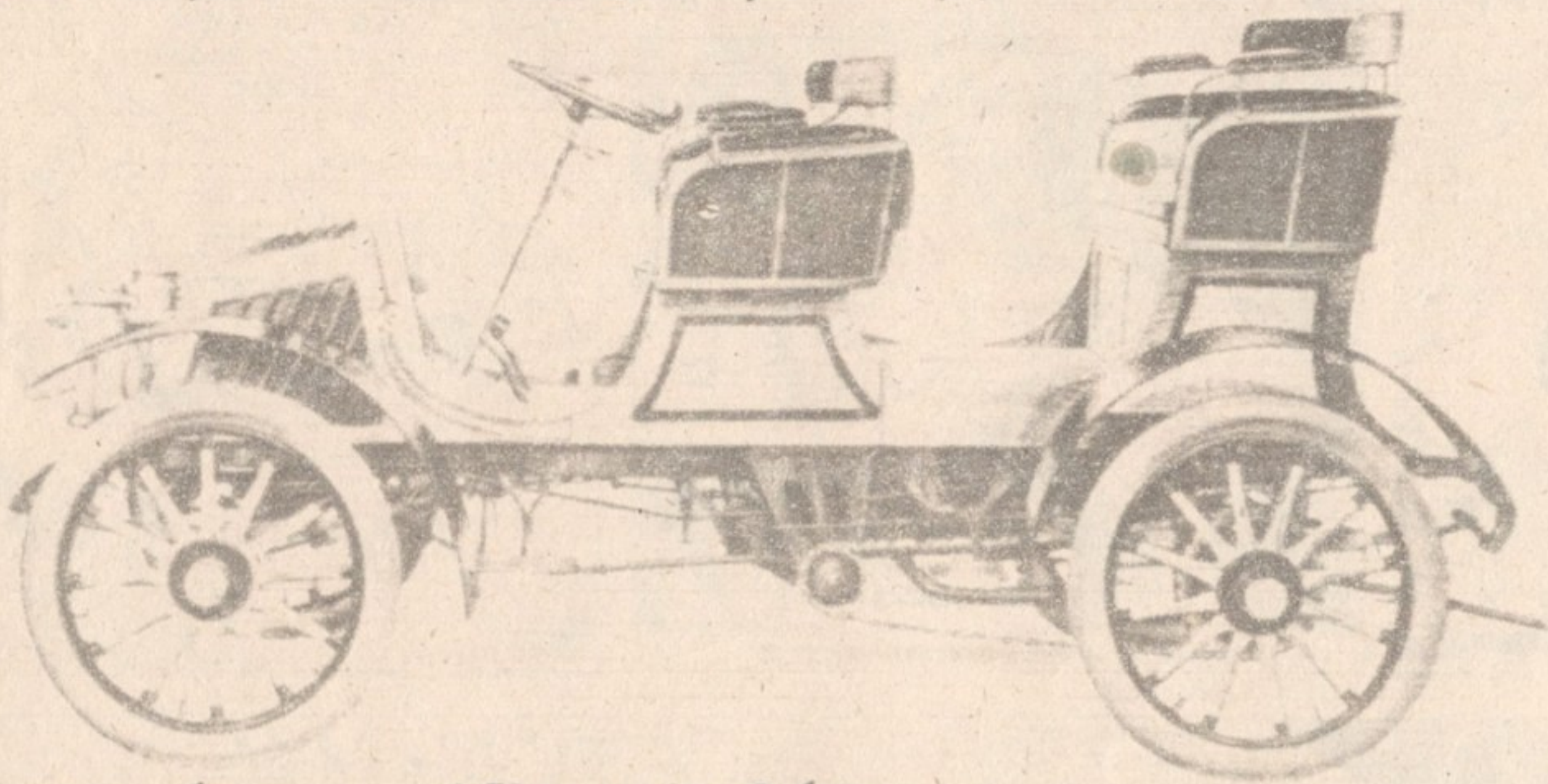
Година 1910. је, иначе, важна у историји аутомобилизма. Тада је у Паризу донета прва међународна аутомобилска конвенција. Међу 18 земаља, чији су представници потписали овај документ, била је и Србија која је тада добила регистрацију „СБ“.

На самом почетку возачи су морали све сами да раде око кола. Сретен Крстић, први професионални шофер, касније се сећао, како је забележено у „Политици“, да тада ни на најкраћи пут није могло да се крене без темељитих припрема. Спољне гуме су, на пример, давале сатлеру да их добро опшије. Када је дошло време да се чисти мотор, он је морао да на „неселдорфу“ скида задњи патос да би пришао машини.

У то време бензин се куповао у дрогерији.

Само шест година након што је у Србију увезен први аутомобил одржане су и прве трке. Учесници су били мотоциклисти, а такмичили су се од Ниша до Београда. Победио је учитељ Павловић из Жабара, који је на свом „НСУ“ стигао у Београд после шест сати јурњава.

Милорад Љубинковић

Први аутомобил „неселдорф Б“, стигао је у Србију возом

Баш захваљујући том угледу, из фабрике су уз „неселдорф Б“ послали и свог возача који је у Београду остао док Сретена Крстића није научио новом занату.

Господин Сретен Крстић, први српски шофер, био је фотограф и све до оног априлског поподнева када је, са својим газдом Божом Радуловићем, отишао на станицу да сачека „неселдорф“ никада није видео аутомобил. Његова каријера је, након 45 дана обуке, успешно почела

рављао лично власник, па је тако господин Младен Ф. Љубинковић први шофер аматер у Србији.

Тек после две године у Београд је приспео трећи аутомобил. Набавио га је очни лекар Ђорђе Нешић.

Већ 1908. године Министарство војно купило је десет теретних аутомобила швајцарске марке „Арбенц“, а десет питомаца упућено је на шоферски курс.

Све до 1910. године, када се у Србији већ налазило 200

5.000 динара а „НАГ“ за 8.250

Годину дана касније, пословни људи из америчке фабрике аутомобила „Форд“ понудили су инжењеру Ристићу да продаје њихова возила.

Тада је важило правило, што је аутомобил тежи, утолико бољи. „Форд“, који је имао само 700 килограма, није уливао никакво поверење нашем тадашњем највећем стручњаку за аутомобиле. Ипак, пристао је да га подвргне правој тест вођњи.

* ИМАШ РАЗЛОГ, ВОЈВОДА ХОЗРОЈЕ!

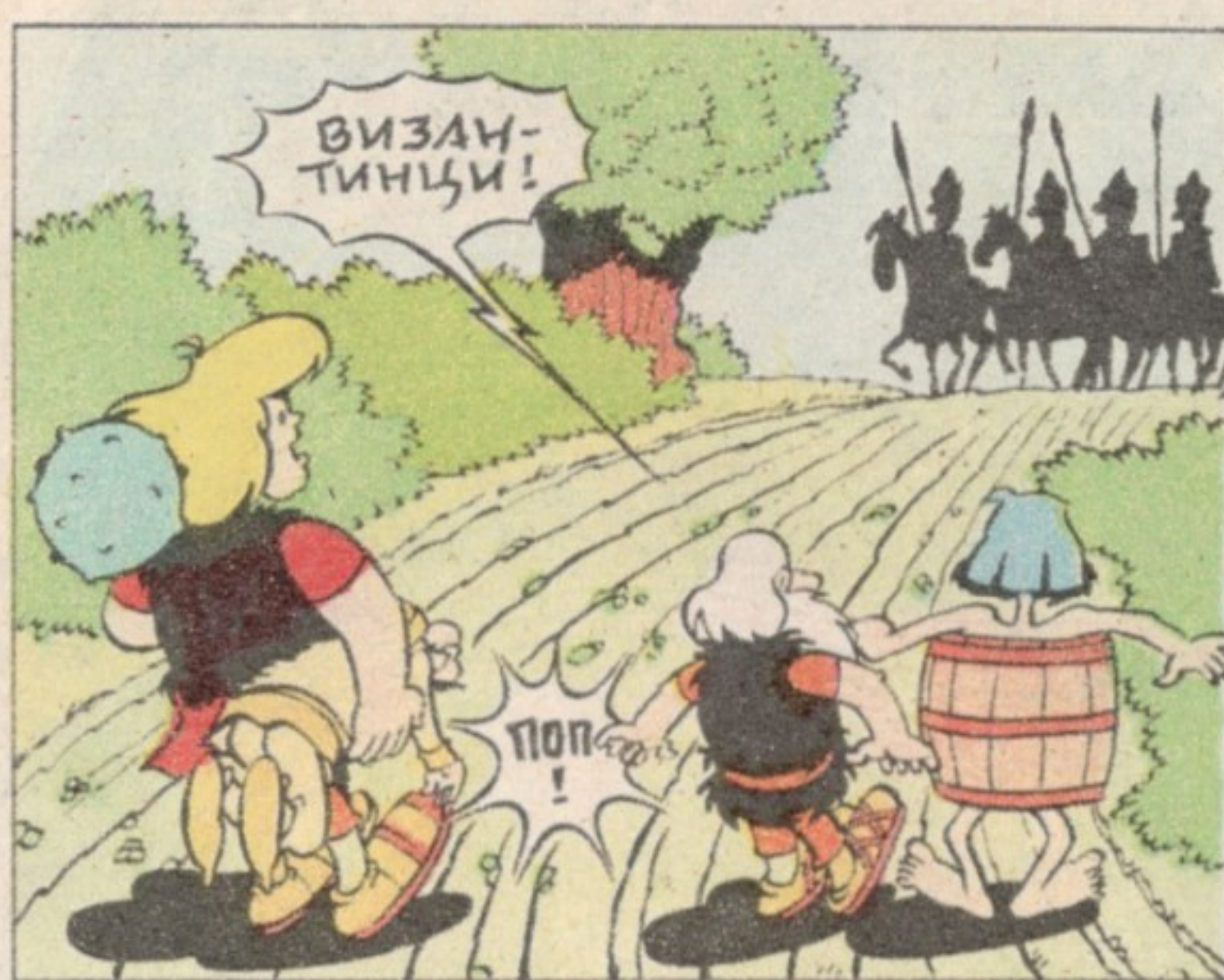
* НЕ, ВЛАДИКО, АКО БОГА ЗНАДЕШ!

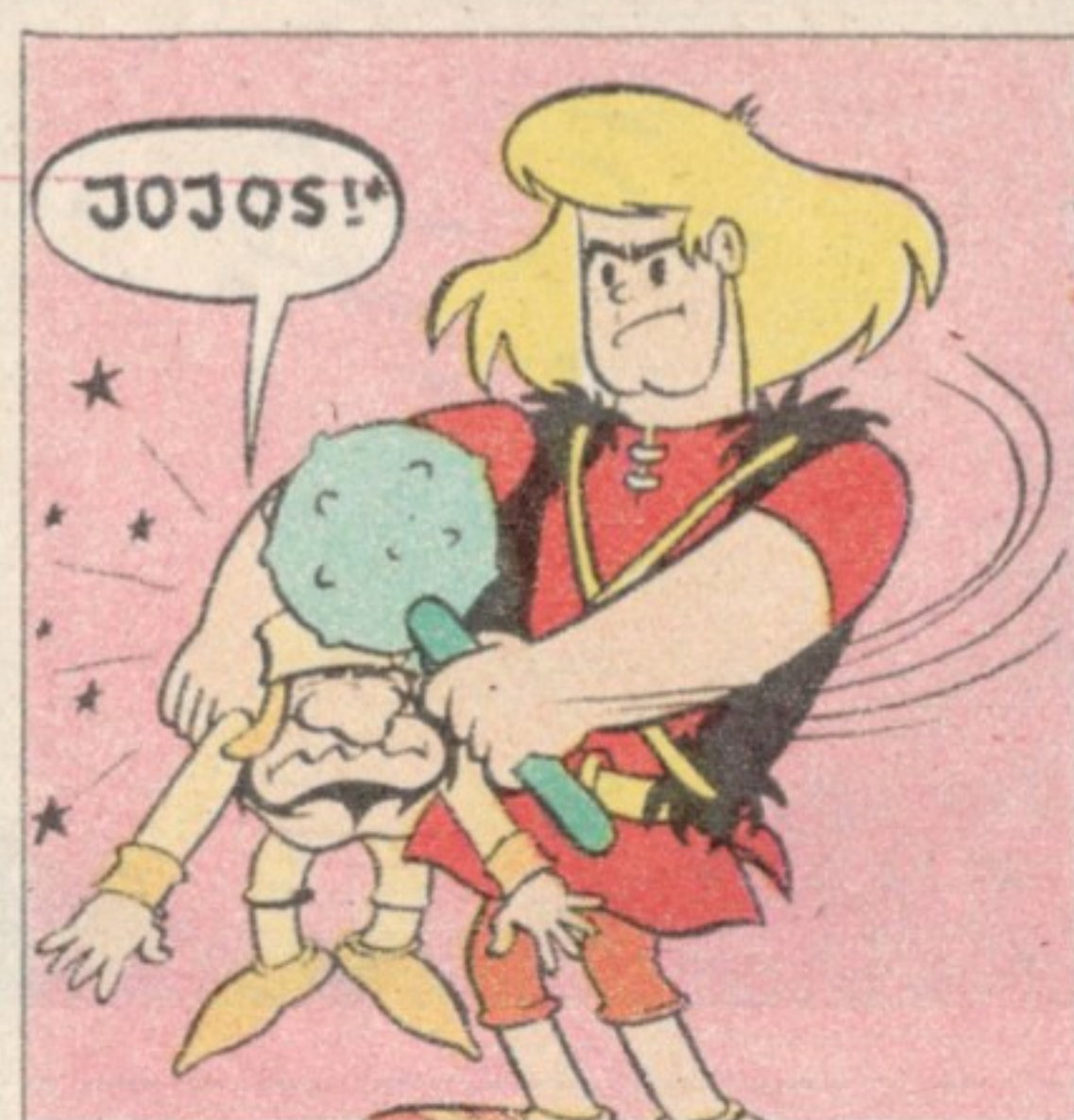
* ЈУНАШТВО ЈЕ ЦАР ЗЛА СВАКОЈЕГА, А И ПИКЕ НАСЛАЂЕ ДУШЕВНО!

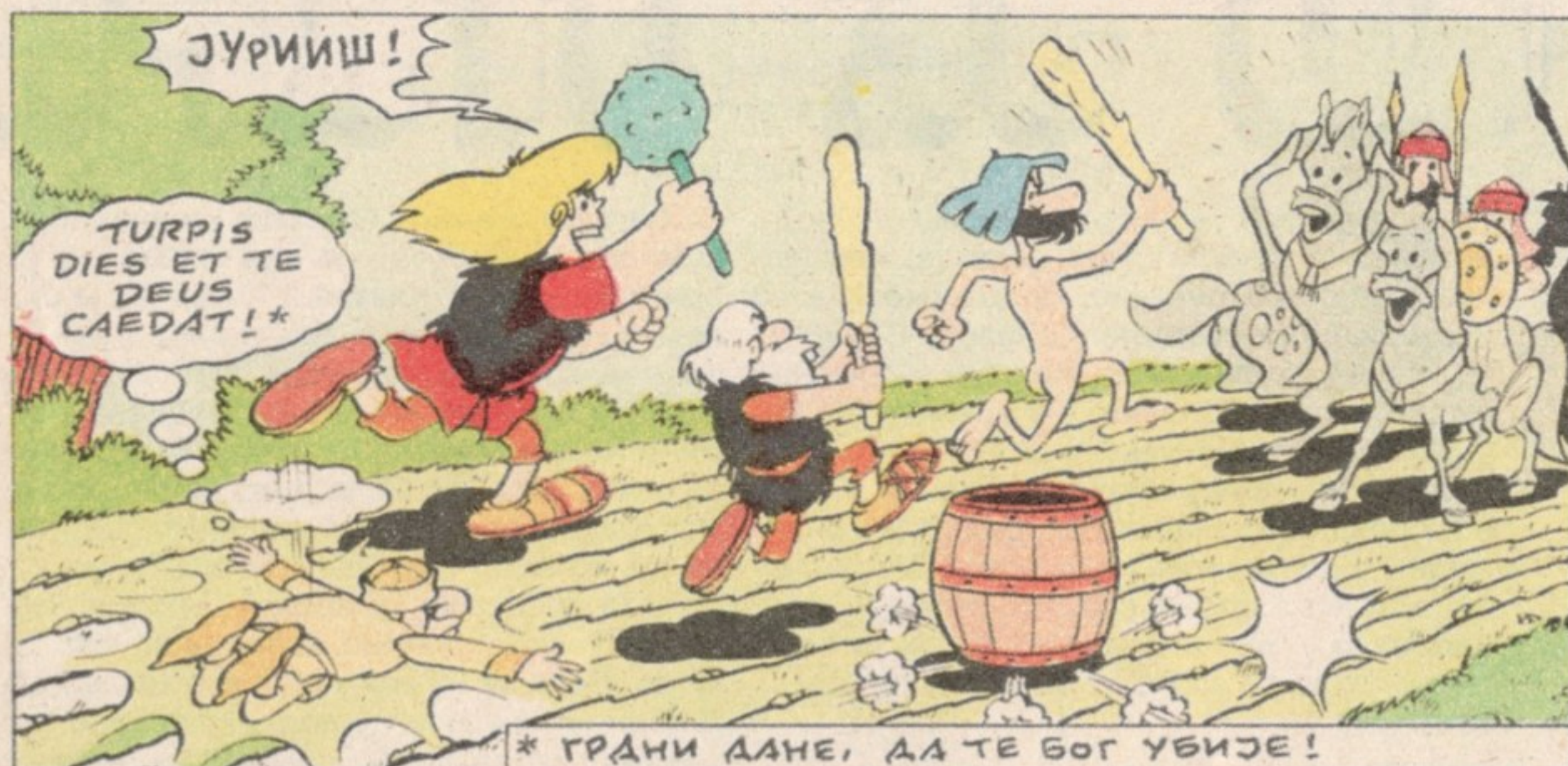
* ПОД БЕДРИМ НЕБОМ!

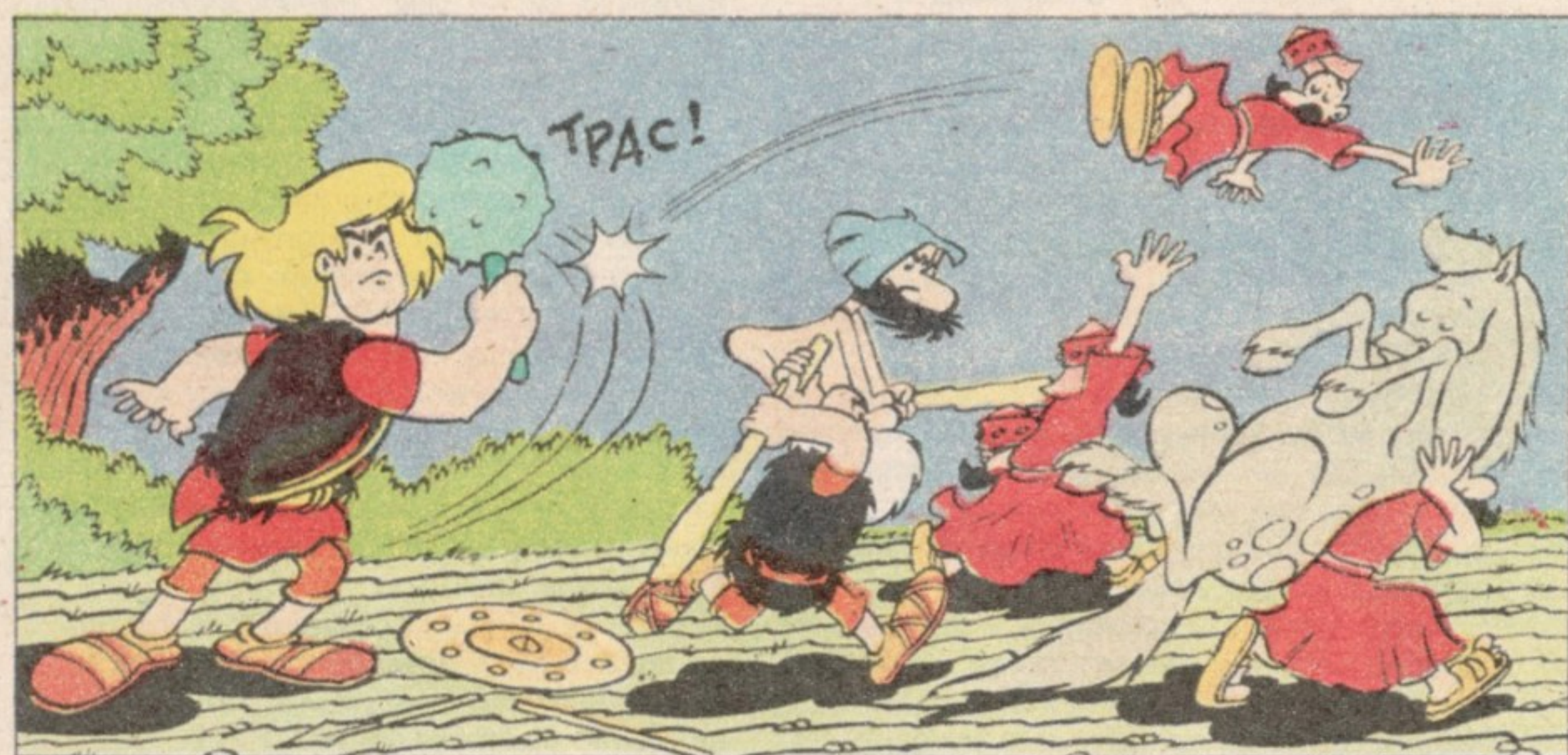
* LAPSUS LINGUAE!

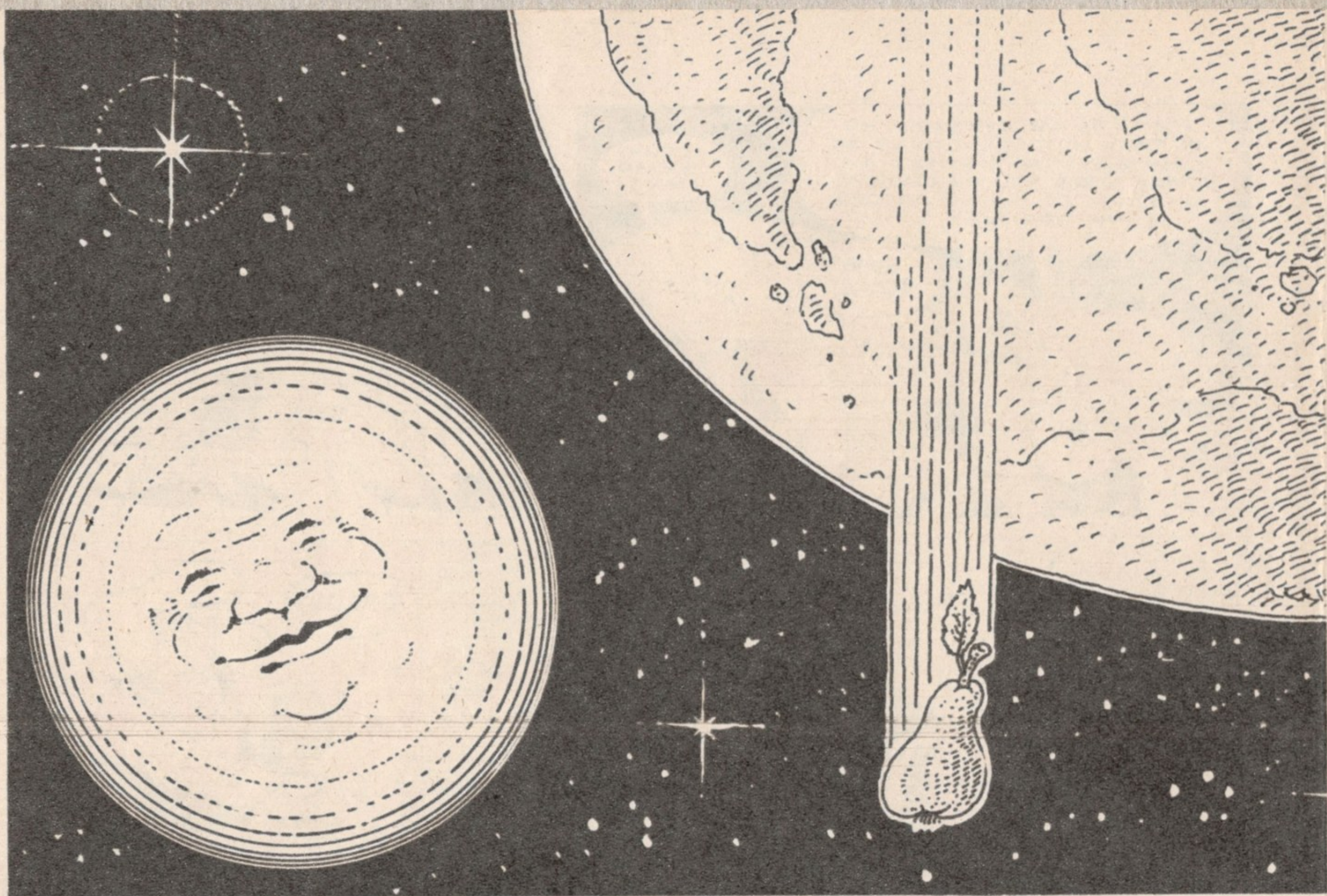
* JOJ!

* ГРАНИ ДАНЕ, ДА ТЕ БОГ УБИЈЕ!

У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ: НАПАД НА ЛОГОР

ПРЕВАРЕ КОЈЕ СЕ ПАМТЕ

КО ЈЕ ОТКРИО

Ни у једној грани науке није било толико обмана, фалсификата и лажи као у историји. Разлог је најчешће жеља да се поткрепи тренутни интерес неке земље или амбиција појединаца. Пред вама су два примера

Све је почело у Палерму 1782. године за време једне расправе историчара о прошлости и сложеностима Краљевине Сицилије. Један од учесника Јосип Вела, капетан Реда малтешких витезова, тврдио је да ће се једног дана ипак пронаћи неки арапски документ који ће расветлити ово питање, заиста, његово предосећање се брзо остварило.

Седам година после поменуте расправе Јосип Вела је објавио прву свеску

„Дипломатског кодекса Сицилије под арапском управом“. Пронашао је, како је говорио стари рукопис на арапском, доказ који ће расветлити прошлост Сицилије за време владавине Арапа и Нормана од 9. до краја 12. века. А у време када је Сицилија била уједињена са Напуљем као Краљевство двеју Сицилија, подаци о њеној прошлости значили би уједно и афирмацију у заједничкој краљевини. Зато није ни било чудо што су сви, без резерве, поверовали у Велин рукопис. Успех је био толики да је он убрзо објавио још пет свеака.

Мухамед и Сицилија

Прву сумњу у веродостојност Велине приче унео је немачки оријенталист Е. Хагер. Када је посетио Сицилију, затражио је да погледа „Дипломатски кодекс“. Нарочито су га занимали делови у којима је Вела упоређивао арапски оригинал са латинским преводом. Погледао је дело и закључио да то није оригинал, али није ништа детаљније објашњавао.

Међутим, већ је и то било довољно за узбуну међу научницима. Вела је одлучно тврдио да је његов „Дипломатски кодекс“ превод са арапског оригиналног документа. Објашњавао је да га је купио од неког старог архивара.

Напуљски краљ пружио је Вели прилику да докаже своју невиност. Како је то био обичај, именовао је комисију од пет угледних грађана, па, како они закључе, та-

ко ће бити. Вела је спреман изашао пред комисију. Уверљиво је доказивао да је оригинал заиста оригинал. Читао им је одломке на арапском и одмах, пред њима, преводио их на латински. Пет угледних грађана климало је главом одобравајући. Нико није приметио да они, у ствари, не разумеју шта им Вела чита зато што не знају арапски. А да су знали, открили би да ни Вела не зна баш најбоље језик са којег је преводио објављени рукопис као и да је унапред научио одломке које им је читао. Вела се на крају свечано заклео да говори истину и пет угледних грађана закључило је да један капелан малтешких витезова може само и увек да говори истину, па су јавили напуљском краљу да су клевете ипак само – клевете.

Међутим, сумња је остала. Свашта се говорило. Почеле су да стижу чак и нове оптужбе. И, напуљски краљ је морао да поново преиспита цео случај. Овог пута позвао је групу арапских стручњака да проуче оригиналност „Дипломатског кодекса“. Када су прегледали текст, били су непријатно изненађени. У њему није било ни речи о Сицилији нити о њеној прошлости. У њему су били описи детаља из живота пророка Мухамеда, оснивача муслиманске религије, и још неки историјски и религиозни текстови.

Вела је напослетку раскринкан. Морао је да призна да је све сам смислио да би се прославио као историчар. Открио је да није знао садржај арапских текстова које

Илустровао: Љубомир Милојевић – Љубец

О ЗЕМЉИНУ ТЕЖУ?

је набавио, а наводне латинске преводе написао је на основу разних података и измишљених догађаја. Због обмањивања и фалсификовања 1796. године осуђен је на петнаестогодишњу робију. У затвору је и умро.

Шта је Паскал писао Њутну

Мишел Шазле, јунак друге приче, био је познати француски математичар, професор геодезије и математике на Политехничкој школи, члан француске академије наука, писац изванредних дела, укратко, веома цењен човек.

Једног дана 1861. године упознао је антиквара Вред-Денис Лукаса који му је показао збирку необичних писама. Добио их је, како је испричао професор, од наследника грофа Буа Јадена, ројалистичког пера. Гроф је, причао је антиктвар, побегао из домовине да не би постао жртва Робеспјеровог терора. Укрцао се на брод који је пловио за Америку. Међутим, брод је захватила страшна олуја и потонуо је. Гроф се није спасао. После много година, рибари су на морском дну пронашли олупину брода и шкрињу у којој се налазила грофова збирка писама. Наследници су их чували све док им није затребао новац, а онда су се обратили антиктвару. Он је, онако како су га наследници замолили, продавао једно по једно писмо у највећој тајности. Ако то професор жели, ево, Лукас ће и њему продати једно.

Професор Шарле је, наравно, хтео. Од

тада, од 1861. године, па до 1869. откупио је готово сва писма. Потписали су их Блез Паскал, Галилео Галилеј, Чарлс Дарвин, Вилијем Шекспир, Платон, Исак Њутн, Александар Велики, Клеопатра, па чак и Марија Магдалена. У њихову аутентичност, није посумњано. Није се чак ни распитивао о грофу и његовим наследницима. Лукас је деловао уверљиво и Шазлеу је то било довољно.

Само га је једном замолио за додатно објашњење. Запитао је зашто су писма на француском језику, зашто нису писана онако како су њихови аутори говорили. Лукас је објаснио да писма нису оригинали већ преводи из 17. века. Али, то није битно. Битно је да су оригинали постојали и да су преводи аутентични. Уверавао је професора да су оригинали постојали, чували су се у архиви манастира у Турсу, али су нестали, гле чуда, баш некако у време кад је завршено преводјење писама. Луј XIV је, не би ли некако спасао збирку, прихватио преводе на француски као аутентичне и уврстио их у овоју збирку рукописа. Професор је био задовољан објашњењем.

После извесног времена, Шазле је одлучио да својим колегама професорима покаже неко од купљених писама. На седници Академије наука 15. августа 1867. године објавио је своје откриће да је закон Земљине гравитације открио заправо Блез Паскал, велики француски математичар и физичар, а не Исак Њутн ка-

ко се до тада тврдило. Као доказ, пружио им је њихова писма. У њима је Паскал тада младом Њутну описивао своје виђење земљине гравитације. Постојало је и писмо Њутнове мајке која је захвалила Паскалу на доброти и пажњи према њеном сину.

Академици су бурним плеском поздравили излагање свог угледног члана. Било је то значајно откриће.

Међутим, Енглези су посумњали у вест која им је стигла из француске. Јавио се Њутновог биограф тврдећи да Шазле има у рукама фалсификат. Шазле се није обазирао на то. Био је уверен да је писмо истинско и да је енглески колега, једноставно, завидан.

Некако у то време десило се да је Лукас ухапшен због неке ситне крађе у Царској библиотеци. Полиција га је испитивала и о другим „операцијама“. Све је признао – како је у библиотекама проучавао старе рукописе, и како је научио на који начин се фалсификују стари документи... Објаснио је да је писма писао на празним листовима које је извлачио из старих књига, а затим и неко време држао у сланој води. Када је упознао лаковерног академика, досетио се да му прода неки од својих фалсификата. Тако је зарадио 200.000 франака.

На седници Академије наука 13. септембра професор је признао да је насамарен и „да слава за откриће гравитације ипак припада Њутну“.

Соња Ћирић

DIK
BROWNE

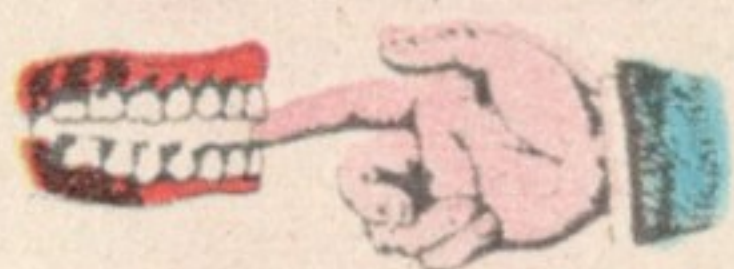
ХОГАР СТРАШНИ

DIK BROWNE 8-24

© King Features Syndicate, Inc. 1975 World rights reserved.

МА ШТА

КАЖЕШ

КО ЋЕ МЕ ОЖАЛИТИ?

Седамдесетдогодишња Ајртин Ледем из места Рокфорда у америчкој држави Илиноис, наговорила је пријатељицу да обавести њено двоје деце да је Ајрин изненада преминула. Када су стигла деца и унуци и почели да се окупљају пријатељи, пред запрепашћеним скупом појавила се Ајрин, чила и весела. На питање зашто је смислила тако неслану шалу, бакица је спремно одговорила:

— Ништа ја немам од тога што ћете се ви сви окупити кад ја заиста умрем. Желела сам да видим колико ће ми света доћи и ко ће ме све ожалити кад се једног дана то догоди. ■

ПОЛИЦАЈАЦ У НЕОБИЧНОЈ УЛОЗИ

Марк Веб као да је то једва чекао. Улицама Грантс Паса у Орегону возио је тако лудо да је било сасвим природно да га заустави нека полицијска патрола. Када је колима пришао Мајкл О'Донел, заменик шерифа, Марк је нервозно готово искочио из аута. Изненађеног О'Донела, замолио је да оду мало даље да нешто попричају.

Заменик шерифа, не знајући ни с ким има посла ни о чему тај незнанац жели да разговарају, дао је знак помоћнику да га „покрива“. Плашио се да човек не извади пиштољ. Уместо оружја, незнанац је извадио кутијицу с прстеном. Рекао је О'Донелу да се зове Марк Веб и да нема храбрости да девојку која је седела у колима замоли да се уда за њега. Мајкл О'Донел, изненађен неочекиваном улогом, узео је радо прстен и, у Марково име, испросио девојку. Уместо свадбеног поклона заменик шерифа опростио је Марку казну за пребрзу вожњу. ■

ИЗ БАЧКИХ СВЕЗАКА

„Виљем Тел, први председник Швајцарске, пробушио је главу детету зато што му је украдо јабуку.“

„Грађани старог Египта звали су се мумије.“

„Осим тужних и запуштених гробова, на гробљу има и доста гробова пуних живота.“

„Кичма је кост састављена од низа пршљенова. На горњем пршљену је моја глава, а на доњем сам ја.“

„Стари Грци стварали су колоније како би њихова деца имала где да летију.“

„Од Шилера су остале две лобање. Једна, вероватно, није његова јер је песник живео само 46 година.“

„Битан део поезије је проза.“

„Цела Азија желела је смрт Александра Великог, након што је умро.“ ■

КАКО ОСТАВИТИ УТИСАК

Млади адвокат који је тек примљен у угледну фирму дошао је први дан на посао и сео у своју канцеларију. Када је неко закуцао на врата, млади човек је подигао слушалицу и, претварајући се да води важан разговор, питао човека на вратима шта жели.

— Ништа нарочито — рекао је незнанац — Само су ме послали да вам прикључим телефон. ■

КУВАЊЕ КАО КАЗНА

Пред судијом Леонилем Антунес Пинеиром у Рио де Жанеиру недавно се појавио брачни пар. Кристина да Силва поднела је кривичну тужбу против свог супруга Хорхеа због злостављања. Већ ко зна колико пута Хорхе је, уколико му се ручак који је Кристина спремила, није свидео бацио оброк у ђубре. Кристина можда ни тада ни би поднела тужбу да је Хорхе није назвао и свакаким именима.

Леонил Антунес Пинеиро пажљиво је саслушао и Кристину и Хорхеа и донео пресуду. Хорхе да Силва, уместо казне, наредна три месеца мора да кува ручак и за себе и за своју супругу. ■

БОЉЕ НЕ КРАДИ!

На једним колима у Њујорку примећена је цедуља коју је власник ставио на видно место, тако да свако може да је прочита: „Тачно је, имам радио у колима. Али, толико је стар да може да ухвати само једну станицу и то ону са класичном музиком. Ако и даље мислите да је вредно да ми због те кртије обијете кола и увалите ме у трошкове, само изволите. Радио је ваш!“ ■

„Сутра идем с младом на венчање”, пише Ђура Јакшић 3. јуна 1861. из Пожаревца пријатељу Ђорђу Поповићу Даничару. Тако је, после силних лутања и потуцања, „стари бећар” одлучио да се смири. Млада је Христина, односно Тина, кћерка пожаревачког учитеља Симе Николића.

„Невеста ми је девојка, нећу казати лепа, али кол’ко сам је упознати могао, њена ће доброта заменити лепоту, биће вредна и љубиће ме и тиме ће ми донети срећу у ку-

КО ЈЕ БИО
СИН
ЂУРЕ ЈАКШИЋА
?

БЕЛУШ

ДОБАР

МОЛЕР

„Успех његов до сада може потпуно задовољити, па га стога и препоручујем свакоме, као младића који својим радом може имати добар изглед на будућност, ако га не смета његово сиротно стање”. Написао је својеручно у сведочанству шеснаестогодишњем Јакшићу професор и сликар Стева Тодоровић, власник прве сликарске школе у Србији

ћу...”, пише Ђура дан уочи венчања.

Међутим, његове жеље о срећи у кући остаће само пуста очекивања. Истина, Тина ће му родити четворо деце, два сина и две кћерке, али ће са несрећним Ђуром проживети седамнаест тегобних година.

Несрећно потомство

Док борави у Бечу на студијама сликарства, у Црњи му се рађа првенац Милош. Отац га дочекује с одушевљењем: троје деце која су потом рођена спомиње у писмима тек узгред и с неупоредиво мање радости. А да је поживео дуже, Ђура би се сигурно највише разочарао управо у свог Милоша коме се толико обрадовао. Милош није баш волео књигу па га је отац дао на браварски занат. Познато је да је успео да га заврши да би затим живео у разним местима у Србији безуспешно тражећи посао. Остало је забележено да је на оца подсећао само по прекој нарави и склоности кафани. Где је и како провео живот, да ли је имао породицу и колико је живео — није познато. У документима из тог времена губи му се сваки траг...

Другорођено дете, син Белуш, био је по таленту за сликарство и писање, најближи

славном оцу. Али, пре него што се о овом даровитом младићу каже нешто више, не би требало заобићи судбине његових сестара Тијане и Милеве.

Тијана је рођена у Себанти 1866. четири године после Милоша, односно две након Белуша. Као петнаестогодишња девојка, кад Ђурина удовица Тина живи с породицом у Хиландарској улици у Београду, Тијана се заљубљује у

песника Војислава Илића, сина очевог пријатеља Јове Илића и друга брата Белуша. Венчали су се у новембру 1883. Тијана је имала само седамнаест година.

Већ у јуну следеће године Тијани и Војиславу Илићу рађа се прво дете — кћерка Зорка. Годину дана касније на свет долази и син Момчило, на велику радост угледне породице Илић, нарочито поштованог деда Јове. Али, зло-

кобна судбина ненадано се надноси над срећу младих родитеља и њихове деце. Момчило умире само неколико недеља после рођења, убрзо за њим и мајка Тијана, а затим, шеснаест дана након ње, и једноипогодишња Зорка.

Милева је најмлађе дете Ђуре Јакшића. Рођена је у Пожаревцу 1868. Разна места рођења деце сведоче о Ђуриним честим сељакањима. Од свих њих Милева је била најбољи ђак „Тијану и Милеву учићу такође живопису”, пише Ђура, што значи да су обе биле надарене за сликарство. Међутим, биле су још сувише младе за ово учење кад им је отац умро.

Доцније је Милева била учитељица у Варварину где се удала за колегу Ристу Протића. Али, туберкулоза ускоро односи и њу, у двадесет првој години. Упамћена је као слободумна и отресита жена, кратко подшишане косе, увек са цигаром у руци. Као и отац, често је сама седела у кафани, што је за то време, поготово у паланци, било равно чуду.

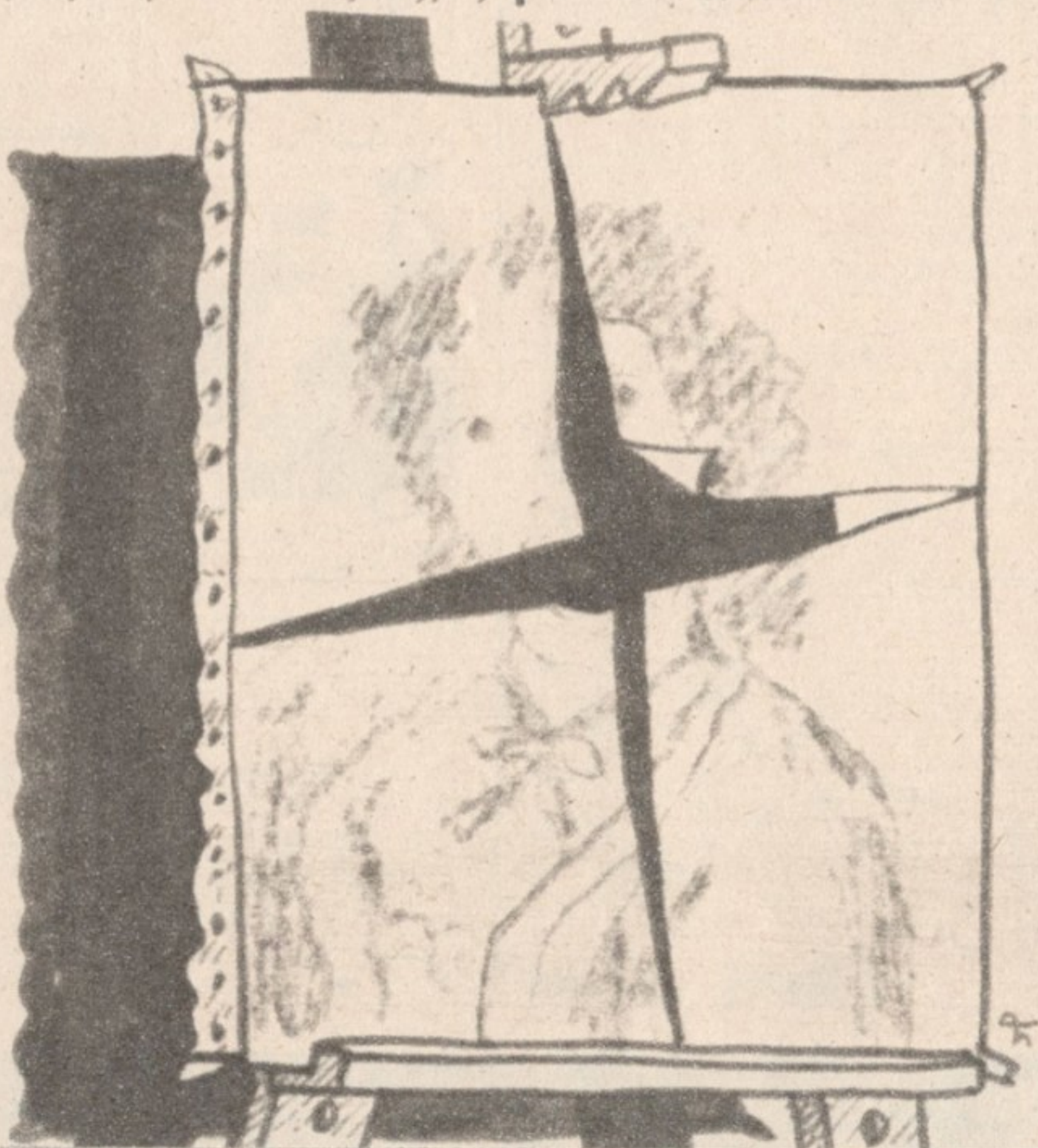
С њом се и затире потомство великог песника и сликара Ђуре Јакшића. Да живот према свима њима није био тако окрутан, вероватно би се бар Белуш по сликарском и песничком умећу приближио свом оцу.

Ножем на слику

Белуш је рођен у Крагујевцу 14. марта 1864. То ретко, старо и заборављено име дао му је отац који тих година већ тешко кашље проводећи више времена у кафани него у школи и код куће.

Искусном оку таквог мајстора какав је био Ђура није могао да измакне несумњив дар за сликарство који је наслућивао код свог млађег сина. Пошто му је школа слабо ишла, Ђура је одлучио да Белуша да на молерски занат. Налази му и учитеља, угледног Антонија Ковачевића, првог српског „позоришног молера”, мајстора који је завршио школу декоративног сликарства на чувеној академији у Минхену. Ковачевић је веома поштовао Ђуру Јакшића као старијег и као једног од најцењенијих сликара Београда и Србије тог доба. Сигурно је да се и због тога трудио да његовог тринаестогодишњег сина упуту што боље у све тајне сликарске вештине.

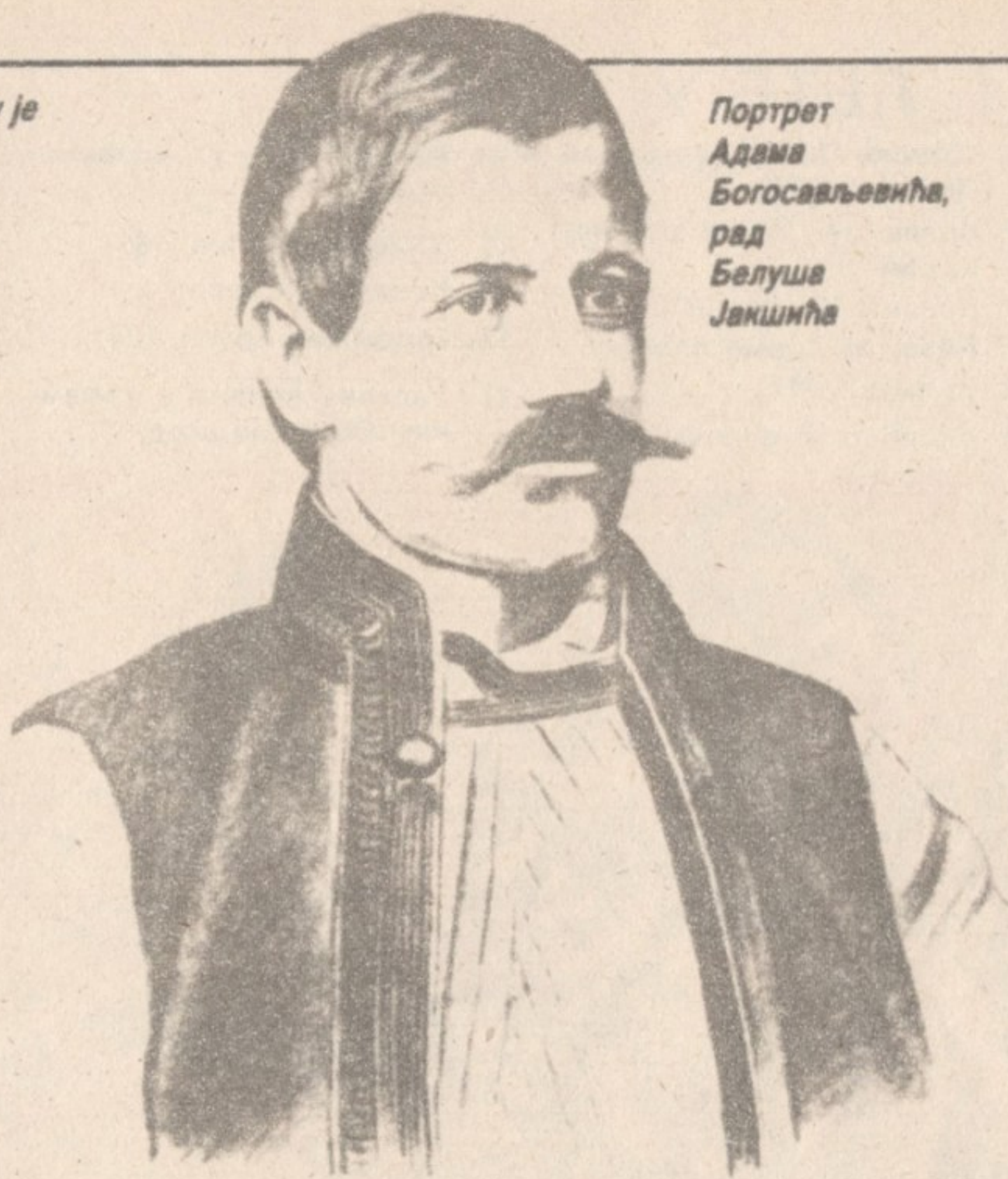
Међутим, нема података о томе колико је дуго и до када Белуш учио сликарство код Антонија Ковачевића. Зна се да је у фебруару 1878. учење наставио код свога оца. Тада Ђура, између осталог, пише

Илустровао: Растко Ђирић

По свему је
био на
славног
оца
— Белуш
(Ђуре)
Јакшић

Портрет
Адама
Богосављевића,
рад
Белуша
Јакшића

београдска сликара тог времена. Како се хвали у писму стрицу Јовану, он тих дана мољује београдским госпођама и господи портрете „са фотографије“ Машта да оде у Париз на даље усавршавање, али за то није било никаквих могућности.

Подударност и у смрти

За разлику од ликовног, Белуш је добио скромно литерарно образовање: стотинак књига из очеве библиотеке и већи број часописа тог доба које Ђура прима, јер у већини од њих објављује своје књижевне радове, била је сва литература дечака који пише прве песме и сањари да и ту достигне очево умеће и славу. Прву песму „Издајница“, објављује у „Српским илустрованим новинама“ у последњем броју за 1881, кад има седамнаест година. И остале песме, њих свега петнаестак, и те како подсећају на очеве: ту су Турци и хајдучи, жарко родољубље, љубав, самоћа поред чаше... Али, све су младалачки бледе.

Оца и сина не везују само таленат за сликарство и писање. На чудноват, судбински начин њих спајају и трагичне животне околности.

Туберкулоза хара у породици Јакшић, болест напада и младог Белуша. Лечи га и угледни доктор Лаза Лазаревић, књижевник и лични лекар краља Милана Обреновића. Тина, и сама болесна, нема новца да сина пошаље на планину, на опоравак.

„Са газдом сам од куће ишао у велику трговину да парим“, записује Белуш. „Тамо је велико огледало и ја се нехотице погледам, ево ти је сад верна слика моја — у огледалу је стајао дугачак младич, ноге су му као трска, сув сам као трска“.

Умро је 6. новембра 1882, са тек навршених осамнаест година, само четири године после оца. Обојица су умрли у новембру, чак у исто време — у шест сати ујутро. Као ни Ђури, ни Белушу на сахрану није дошао нико од бројне родбине из Црње. У тренуцима смрти и у часу сахране и оца и сина падала је јака, јесења киша. Војислав Илић у опширној и надахнутој „Читуљи“ свом пријатељу пише: „Те ноћи падала је киша и студени ветар разносио је увенуло лисје, као симбол оних надања и снова који са овим младим почетником изумреше“.

Узалуд је Ђура, пун наде, писао само четири године раније: „уверен сам да ће од њега бити велики молер ако узживи и узживим“.

Иван Лончар

брату Јовану у Црњи: „... са мушкарцима сам истина имао мало муке: не хтедоше да уче! ал' и то смо свладали, с'отим су бољи мајстори! Милош је шлосер, и на јесен ће постати калфа... Белуш је овде код позоришног молера учио декорисање, а сад сам га ја узео у науку и уверен сам да ће од њега бити велики молер ако узживи и узживим...“ (Реч „молер“ означавала је у то време сликара.)

Тешко да би се највећи сликар српског романтизма могао преварити у процени синовљевог талента јер Ђура је био веома строг према сопственом сликарском раду. Познато је сведочење Јована Јовановића Змаја, вишегодишњег искреног Ђуриног пријатеља, о сликаревом поступку уколико се њему или некоме од посматрача било шта на слици није допало. Он би тада одмах из џепа вадио перорез и љутито исекао платно. Према Змајевом тврђењу, тако су уништене многе Ђурине, чак рембрантовски добре слике...

На несрећу, и његову и Белушеву, Ђура није „узвицео“. Туберкулоза, у то време неизлечива болест, све више разара Ђурине груди, све док га није сасвим сломила у рано јутро, 16. новембра 1878.

И сама болесна од туберкулозе Тина наставља да се злопати са свим недаћама живота. Највеће бриге задаје јој управо Белуш: не слуша је и неће да учи, па се мајка плаши да га лоше друштво не поведе странпутицом. То увиђају и Ђурини пријатељи и саветују Тину да Белуша пошаље у Нови Сад да тамо наста-

ви са учењем сликарства што она и прихвата. Белуш марљиво вежба цртање, ради и по осам сати дневно, али зато одбија да учи било какве друге предмете. Брижна Тина се жали Змају, а он жури да моли Арсу Пајевића, Ђуриног пријатеља у Новом Саду, да саветује Белуша и увери га како мора да учи и друге науке, да „не мисли да може икада бити ваљан уметник ако не буде ништа друго учио“. Забринут је чак и стриц Јован па му пише из Црње: „Цртање учи прилежно, немој проводити време у беспослицама јер само вредним радом долази се до Рафајела“.

По нарави — исти Ђура

Белуш је већ тада добро савладао молерски занат. Кад му се Арса Пајевић, породични пријатељ и добродитељ, пожалио како нема ваљану слику покојног Ђуре, сем једне мале и неугледне која је за време разговора стајала на столу, Белуш је ускоро донео „у формату природне величине, мрком кредом израђен и доста добро погођен лик свога оца, са својим сликарским потписом: „Б. Јакшић“. Веома задовољан овим радом, Арса га је наградио са два златна дуката.

Али, Белуш „беше по нарави сушти“ Ђура“, записао је његов најбољи пријатељ Војислав Илић. Прек на оца, истерујући попут њега неку своју правду, младич се сукобљава и са станодавцем и са другим ученицима, па је због тога био принуђен да напусти Нови Сад. Одмах по повратку у Београд уписује се на сли-

карску школу славног Стеве Тодоровића, прву такве врсте у Србији.

Стева Тодоровић и Ђура Јакшић познавали су се од раних, гимназијских дана у Сегедину и студентских на Академији у Минхену. Животни путеви, међутим, били су им сасвим различити: док се Ђура ломата по забитима Србије као убоги учитељ, Стева живи удобно, чак и раскошно, у престоници, близак двору и под материјалним окриљем самог кнеза Михаила.

Белуш је у школи Стеве Тодоровића од 20. октобра 1879. до 27. априла 1880. На крају школовања угледни професор му својеручно издаје сведочанство у којем пише и следеће: „Успех његов до сада може потпуно задовољити, па га стога и препоручујем свакоме, као младића који својим радом може имати добар изглед на будућност, ако га не смете његово сиротно стање“.

У знак захвалности и поштовања према свом учитељу, Белуш ће доцније најдужу објављену песму, балладу „Освета“, посветити управо Стеви Тодоровићу, који га чак препоручује за стипендију и студије на минхенској Академији. Међутим, та замисао се изјавила, па младог Јакшића узима к себи сликар Ђока Миловановић, и сам ученик Стеве Тодоровића и студент Академије у Минхену, а доцније члан Српске академије наука. Тако је Белуш, сасвим сигурно, добио темељно ликовно образовање јер су га подучавала, занемарујући његов пропали излет у Нови Сад, четири најбоља

КОЗАЦИ ЛЕТЕ У НЕБО

1. Козачки атаман Јермак
2. Јермак на реци Иртиш, 1581.
3. Стењка Рјазин
4. Донски козак, 17. век
5. Малоросијски хетман Богдан Хмељницки, 1648.
6. Погубљење Рјазина, 1671.

7. Донски козак Јемељан Пугачов, 1773.
8. Козак у свакодневној одећи
9. Козак с Урала, 1812.
10. Козак за време панова
11. Калмук, 1812.
12. Козак за време Мазепе

13. Император у козачкој одори
14. Капетан козака, 1914.
15. Козак с Амура
16. Гардијски козак, 1841.
17. Застава козака у немачким СС-одредима

18. Донски козак као немачки добровољац
19. Немачки козак са традиционалном капуљачом
20. Ознаке и кокарде на рукаву и калпаку немачких козака, 1943.
21. Совјетски козак
22. Калпак донских козака
23. Застава, шашка и кинџал донских козака

● ПРИЧЕ СА ИСТОЧНЕ СТРАНЕ ●

КОЗАЦИ ЛЕТЕ У НЕБО

Незадовољни

**животом под
бојарима и спа-
хијама, сељаци
из централне
Русије побегли
су према југу и,
временом, по-
стали – козаци**

Наслов ове кратке приче о номадима који су попут пролетњег вихора крстарили и бдели над степима између реке Дњестра и Каспијског мора није плод новинарске маште. Он је преписан из последњег стиха једне старе козачке песме о „небеским јахачима, ескадрони народа који је ретко вадио ногу из узенгија.

Козаци се као релативно јединствена заједница јављају још од 13. века. То су, у ствари, били сељаци који су – бежећи пред пљачком и насиљем спахије – насељавали степе на јужним границама руске царевине, око Дона и Дњепра. Живели су као слободни војници, сами бирали своје вође (атамане) и обрађивали земљу која је била својина целе заједнице.

И код њих је онда слобода био широк појам. Под притиском јачих час су војевали за пољске панове, час за руске бојаре и кнезове.

Први, и у историји козака најзначајнији, био је Јермак под чијом су командом Руси и започели освајање Сибира, године 1581. Усхићен успехом Јермака – који је потукао далеко надмоћније Татаре ка на Кучума – цар Иван Грозни је козачког поглавицу даривао раскошним оклопом и бундом од самуровине, а његове поданике богатим поклонима. Случај је хтео да јуначни Јермак заврши у реци Иртиш, у време једног ноћног препада Татара.

Битка за упражњени престо након смрти Ивана Грозног дотиче и козаке, односно пољске феудалце који су одувек желели да реку Москву посматрају са зидина Кремља. Русија је у хаосу борбе за власт. Украјински, Донски и Дњестарски козаци наново извлаче дебљи крај. Пољаци, на превару, успевају да их заваде и разједине. Закратко. Пристижу нови незадовољни кметови и код Дњестра поди-

жу град назвавши га Запорошка Сеча, а себе Запорошким козацима.

Године 1648. избија велика побуна козака против Пољака, под вођством атамана Богдана Хмељницког. Мада су Пољаци поново покушали да обману козаке, овога пута план није успео. Хмељницки се споразумева са руским царом Алексејем и Украјина потпада под руску власт. Русија, тако, добија земљу с леве обале Дњепра а и град Кијев.

Средином 17. века одбегли сељаци уз Дон оснивају „станице“, посебна козачка насеља. Али, ни ту мира нема. Стјепан Тимофејевич Рјазин диже устанак против бојара и спахија и Русија је поново у пламену. Све до погубљења Стењке Рјазина испред московског Кремаља.

Номади и стани ратници козаци нити познају нити признају границе. Рекама освајају источни Сибир, често десетинама километара вукући чамце с једне на другу реку. Тако је козак Семјон Дежњев, на челу малог одреда, први морем дошао до мореуза који раздваја амерички од азијског континента. Његовим именом назван је крајњи источни рт Азије – Рт Дежњева.

Још један козак обележио је историју Русије: Јемељан Пугачов. Подигао је своје саплеменике на устанак против злостављања спахија. Али, и он је трагично завршио, а у Украјини и Запорожју руски војници су до темеља порушили све што је било козачко. Преживели козаци су прешли на Кубан (северни Кавказ), неки у Турску, док је један део преведен у кметове.

Октобарска револуција је умногоме докрајчила оно што је остало од козака. Без обзира што су често били у немилости код цара, они су до краја остали монархисти. Међу Козацима је било и оних који су пришли Октобарској револуцији, а у легенду су ушли војници које је предводио чувени генерал Семијон Буђони. После 1917. многи су избегли, а доста њих је стигло и у нашу земљу.

За Другог светског рата у великом броју су пришли Немцима, уверени да ће им они помоћи да поврате стару славу и земљу прадедова. Јездили су јужном Русијом носећи заставе с мртвачком главом. Други су, у истом рату, својим јунаштвом прославили многе јединице Црвене армије. И отишли у историју.

Ових дана се поново оглашавају, поносни на своје јуче, и уверени у боље сутра.

Текст и цртеж:
Петар Радичевић

ДЕТЕ ЈЕ ОТАЦ ЧОВЕКА

Милка
Стојановић
из
Улице
господара
Вучића
број
101

КАД
САМ
БИЛА
МАЛА:

МИЛКА

● БИОГРАФИЈА ●

Кармен, Аида, Ђоконда, Ђо-Ђо-Сан, Леонора, Дездемона, Амелија, Лиза, Клеопатра, Јарославна, Тоска, Виолета, Елза, Сантуца, зове се још и – Милка Стојановић.

Раскошан, моћан, узбудљив, изражајан, тамно обојен драмски сопран изузетне лепоте и музикалности, глас који лечи.

Гостовала на оперским сценама у Паризу, Риму, Венецији, Палерму, Бечу, Грацу, Барселони, Минхену, Келну, Варшави, Будимпешти, Москви, Лењинграду (погледај географски атлас!), Атини, Њујорку, Мадриду, Единбургу, Визбадену, Лајпцигу, Бакуу, Јеревану, Хелсинкију, Берлину, Прагу...

Добила награду за животно дело 1988. године а живи и ради као на почетку своје каријере, давне 1960. године, када је постала солисткиња Београдске опере.

Београд, Улица господара Вучића, кућа са бројем 101, то је место мог раног детињства. Ту смо се склонили за време рата, моја мајка, мој отац, моја сестра и ја. Рат не памтим, као да није ни био. Читав мој свет била је та стара, чудна, тајновита кућа, лева страна улице са јаблановима и црква у коју сам понекад са родитељима ишла. Сећам се неких црвених зидова и баште са ружама где смо се сестра и ја играле са нашом браћом од стрица. Зими смо се санкама спуштали низ падине, лети смо пева-

ли по балконима. Комшилуку је био добар, сви смо се знали, сви смо били као једна породица.

Тог места и тих година сећам се са великом љубави. Тамо сам одлазила после путовања по свету и гостовања у разним далеким местима, зими – да помиришем онај снег из оне улице, лети – да уберем ружу са оне оgrade. Међутим, пре неколико година, када сам опет једном отишла по своје успомене, ону кућу више нисам нашла. Нови власник јој је потпуно променио изглед и она сада постоји само у мом сећању.

Од играчака – било их је мало, сада знам да је то било због рата а онда ми је то изгледало нормално – памтим само велику лутку Милеву коју ми је мама направила од крпа, пришила очи од дугмета и обукла у неку моју хаљиницу. Милева је вероватно била много ружна јер се млекација, који је ујутру доносио млеко, од ње страшно уплашио, али сам је ја волела као рођену сестру. И сматрала сам је живим бићем. Касније сам, путујући по свету, куповала лутке и створила читаву колекцију, али ниједна не може да замени Милеву. Ево, више је немам, а толико бих волела да је и сада са мном.

Серија емисија „ДЕТИЊСТВО“ траје већ пуне четири године на Првом програму Радио Београда, сваке среде од 12.30 до 13.00 часова. Различити људи различитих генерација, професија и животних судбина причају о томе како је то било некад. КАД СУ ОНИ БИЛИ МАЛИ. Њихова сећања, њихове живе речи, претоплиле смо у приче. Емисије на радију и приче у „Забавнику“ подразумевају уречје је Светлана Пенатовић.

Моји родитељи су били поштански службеници. Мајка је увек била пуна ведрине и љубави према животу, некако ме је подсећала на госпођу Микобер из „Давида Коперфилда“: јело загорева, деца праве крш по кући, а она каже: „Боже, како је данас леп дан!“. Отац, строг и принципијелан, био је њена сушта супротност. Це-

схватила ни кривицу, а камо ли разумела казну. А казна је била да са сунцокретом окаченим око врата прођем улицу вичући: „Ја сам лопов!“. Чули су ме само јабланови, а мени се чинило да цео свет зна колико је страшна моја срамота. Тај догађај памтила сам дуго, чак сам и једну причу касније о њему написала, а био је само један у низу других.

По хороскопу ја сам Јарац,

мене њихове казне уопште не додирују, да не постоје, да сам ја – ја и да ћу опет терати по своме.

До сукоба са оцем највероватније је долазило због тога што смо били слични, јаки, упорни и тврдоглави, и што је свако од нас двоје желео да буде по његовом. Наравно, било је нормално да буде по очевом, пошто је он старији, али ја то нисам могла да признам. Мислим да је та непрестана борба уродила dobrim резултатима јер сам очеличила за каснији живот.

Тако је и велика дисциплина коју је од мене и моје сестре отац захтевао оставила трага на читав мој каснији живот, а нарочито на певачку каријеру у којој се без дисциплине не може. Ми смо, рецимо морале да уписујемо у дневник све што смо у току недеље прочитале, написале, научиле или у кући и дворишту урадиле, а суботом смо му предавале овај списак. Све тачку по тачку: кад смо устале и даље по војнички, гимнастика и остало. На-

вање и рекла: „Ево, ово дајем теби, то је твоје дело“. Тада ми је први пут рекао: „Можда сам био превише строг према теби, можда сам грешио“. Не, рекла сам, све је између нас онако како треба да буде, ти си ме створио и ова награда је твоја“. Био је веома, веома срећан.

Коначно да кажем нешто и о мојим првим додирима са музиком. Не сећам се да сам као дете певала, нити да је у нашој породици много негована песма. Виолина ме је очарала и та нагла љубав према том инструменту догодила се негде са мојих дванаест, тринаест година, када је за упис у нижу музичку школу било већ касно. Пронађен је професор који ми је давао часове приватно, неки Чех, Келер, и богами смо ми чак свирали и тада много популарну Дворжакову „Хумореску“ у „две виолине“.

Почела сам да певам тек касније, у вишим разредима гимназије – ишла сам у Пету београдску код Ташмајдана – када смо на одморима певали, рецимо, „Све птичице из горе“! Онда је било модерно јодловање, чини ми се због неког америчког филма који нас је одушевио, па сам ја савршено научила да грлато јодлујем из свег гласа и тако је почео да ме бије глас певачице. Онда су дошли концерти на Коларцу, па на крају трећа галерија у Народном позоришту и зането слушање наших дивних певача: Наде Штерле, Станоја Јанковића, Шиле Маринковића, Меланије Бугариновић и других, са којима сам касније и наступала.

У замаху те луде младости имала сам страховиту жељу да постанем НЕКО. Кад сада гледам своје фотографије из детињства, чини ми се да сам ту жељу имала још тада: увек су то биле неке необичне позе, телефонирање, наклони, плажење језика... једноставно, видим једно необично и непокорно дете из кога живот куља, које свету хоће да на себе скрене пажњу и саопшти: ЈА САМ НЕКО.

Ето, тако ми се учинило да се пут до успеха најбрже прелази – певајући. Глас се чује, осећа целим телом, готово може да се види. Чула сам за врсног педагога Зденку Зикову и, без икакве препоруке, потпуно непозната и ненајављена, закуцала једног дана на њена врата. Она ме је позвала да уђем и ја сам одмах распалила највиши и најтежи тон за сопран – високо С!

Истог тренутка постала сам ђак Зденке Зикове.

СТОЈАНОВИЋ

Ни Тоска, ни Анда, ни Дездемона, само – Милка Стојановић

лим својим малим бићем бунила сам се против његовог ауторитета који је понекад био буквално застрашујући. Имао је у васпитању неке своје методе које сигурно ниједан педагог не би одобрио.

Сећам се једног летњег дана када смо мама и ја, пролазећи кроз неку њиву ту у околини Пашиног брда, откинуле један сунцокрет пун зрелог семена које сам ја у сласт јела улазећи у наше двориште. „Одакле ти то?“ пита мој отац. Ја кажем: „Значи, ти си то украде“. Како украде? Нисам

а рођени у том знаку су тељењи, упорни, када нешто одлуче они од тога не одустају; не постоји ништа што може да их заустави. Каже се: Јарац није дете среће, али, ако реши, губити неће. Тако тврдоглава, нисам попуштала никад ни признавала ничију власт над собом. Па ни очеву. Зато сам била кажњавана, добијала сам батине, али на све сам одговарала само пркосом. Стиснем зубе и ћутим. Никад нисам плакала или за нешто молила. Тако сам свима давала на знање да

водио нам је, као најузвишењнији пример, Спартанку која испраћа сина у рат и, предајући му штит у руке, каже: „С њим или на њему“.

Можда звучи као парадокс, али овакви поступци мога оца учинили су да усвојим, као искључив модел понашања, поштовање високих критеријума, етичких и стручних. Апсолутно ништа у својој каријери нисам постигла служећи се средствима која би била у супротности са животним ставом мога оца. Иако сам и детињство и младост провела у страху да ћу нешто погрешити и да ће ме отац казнити, ипак је његова улога у стварању моје личности била позитивна. Осећање дужности, одговорности и честитости које је изградио у мени никад нисам издала иако је то некада било на моју штету.

Док су ми родитељи били живи, изгледало је да сам приврженија нежној и осећајној мајци, међутим, видите колико причам о оцу. Можда и због тога што је отпор према њему трајао све до краја његовог живота, када сам се у души са њим помирила. Када сам 1977. године добила Октобарску награду, право из Градске скупштине отишла сам код њега у болницу, ставила на кревет одлико-

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

ГЛАДНИ КОЈОТИ ЗА ПЕТАМА

Џејмс Столпа није имао избора. Морао је да остави супругу и петомесечног сина и да, крчећи пут кроз високе снежне наносе, дође до неког насељеног места и потражи помоћ

Иако су метеоролози најављивали погоршање времена, брачни пар Столпа ипак је одлучио да на пут крене својим камионом. Мислили су да ће им тако бити најједноставније да из Окленда, калифорнијског града у коме живе, стигну до Покатела у држави Ајдахо.

Двадесетједногодишњи Џејмс Столпа добио је одсуство из војске да би децембра прошле године могао да присуствује сахрани своје баке. Одлучио је да то одсуство искористи и проведе неколико дана са својом годину дана млађом супругом Џенифер и њиховим петомесечним сином Клејтоном.

Када су прешли границу Калифорније и ушли у Неваду, време се нагло погоршало. На путу усеченом кроз брдите пределе планина Шошони готово да није било других возила. Ноћ је већ увелико пала кад их је захватила снежна олуја.

Неко време успевали су да се пробијају кроз снежне наносе. На жалост, било је сувише касно да се кају што су кренули споредним путем у

жељи да што пре стигну до Покатела.

Точкови њиховог возила почели су да се окрећу у месту. Камионет више није успевао да савлада високи снег. Није им преостало друго него

да скрену с пута у нади да ће олуја ускоро престати. А можда ће, тешили су се, наћи и неко возило за рашчишћавање снега.

Јутро наредног дана сачekali су готово завејани. Од високих наноса пут се једва назирао. Било им је јасно да

не вреди ни покушавати да крену даље. Седели су у кабини камионета већ прилично забринуте, али и даље уверени да све то не може дуго да потраје.

Пет ноћи завејани

Време су прекраћивали слушајући радио. А у временским прогнозама спикери су само потврђивали да је снежна олуја захватила поједине делове Сједињених Америчких Држава и да многи грађани имају великих потешкоћа

да стигну до својих радних места.

Џенифер и Џејмс прећутно су одбијали да поједу више од два-три кекса. Добро су знали да су понели нешто мало грицкалица, тек толико да им се нађе на путу. Једина брига био им је Клејтон. Иако је Џенифер спремила неколико флашица хране и мало млека у праху, плашили су се шта ће му дати ако се потроши и та мала залиха.

Клејтон је, срећом био миран. Спокојно је спавао у платненој колевци, играо се са родитељима, превртао звечку и неке играчке или сисао цуцу.

Кад је и друга ноћ прошла, а време се и даље погоршавало, Џенифер и Џејмс полако су губили стрпљење. Нису знали шта да раде. Да тако седе и чекају, било је, чинило им се, узалудно. Постало им је јасно да тим путем скоро нико неће проћи.

Протекла је још једна ноћ, па још једна. Кад су и пето вече сачекали завејани у свом камионету, одлучили су да ипак нешто предузму. Отежавајућа околност било је Клејтоново присуство. С друге стране, баш због њега морали су што пре да се извуку из тог пакла.

Џејмс Столпа упртио је рајац с нешто преосталих намирница и врећом за спавање и почео да прти снег који им је допирао готово до струка. Џенифер је чврсто држала бебу у наручју и, трудећи се да је што боље заштити својим телом, ишла за супругом.

Да ли лудим или је стигла помоћ?

После више од десет сати напорног хода кроз снежне наносе брачни пар Столпа наишао је на неку пећину. Одлучили су да ту преспавају ноћ. Увукли су се у врећу за спавање, а Клејтона пажљиво сместили између, да га својим телима што више заштите од хладноће.

Наредног дана договорили су се шта даље. Закључили су да ће бити најбоље да Џенифер с бебом остане у пећини а Џејмс сам крене и потражи помоћ.

— Било је ужасно тешко донети такву одлуку — касније је испричао Џејмс. — И Џенифер и мени било је јасно да она неће дуго издржати с малим дететом сама у пећини. Хране је понестало, а Клејтон је постајао све нервознији. Ипак, обоје смо знали да ћу лакше наставити сам.

— Ходао сам по обронцима планина потпуно прекривених снегом ни сам не знајући куда треба да идем, где је најближе насељено место. Па-

дао сам исцрпљен од умора, зиме, глади... Али, једино о чему сам размишљао било је да морам успети. Ако ти се нешто догоди, говорио сам себи, животи твојих најмилијих су у опасности.

— И кад је пала ноћ, наста-вио сам даље. Срећом, пун месец ми је, како-тако, осветљавао пут. Осећао сам да ме у стопу прате којоти који су само чекали да паднем, па да навале. Чуо сам их како злокобно завијају, видео сам како им очи светlucaју у мраку. Уместо да се уплашим, то као да ми је дало додатну снагу да не посустанем.

Те вечери у патроли је био полицајац Дејв Питерсон. На неколико километара од месташца Ваја наишао је на исцрпљеног Џејмса Столпу који је непрекидно ходао скоро 24 сата. Да није било Питерсона, питање је да ли би млади човек успео да стигне до Ваја.

Полицајац је сместио Столпу у кола и најпре га одвезао својој кући. Кад се Џејмс мало повратио, Питерсон је позвао спасилачку екипу.

Џејмс Столпа тачно је знао на ком делу пута је остао камионет и где би отприлике могла да се налази пећина у којој је оставио жену и сина. Чим је стигао хеликоптер, кренули су да нађу Џенифер и Клејтона. Сваки минут био је драгоцен.

— Кад сам остала сама са дететом, трудила сам се да не губим присебност. Певала сам му, љуљушкала га, давала му оно мало преостале хране. Клејтон није престајао да плаче. Плашила сам се да се разболео, али нисам могла ништа да учиним. Шћућурена у врећи за спавање држала сам га чврсто у наручју и грејала својим телом.

— Кад је пала ноћ, чула сам којоте како завијају у близини. Плашила сам се да нам је то крај. Наредног дана већ сам мислила да лудим, чинило ми се да чујем људске гласове. А онда сам угледала Џејмсово уплакано лице. Ипак је успео да нађе помоћ.

Џенифер, Џејмс и Клејтон пребачени су у медицински центар у Риноу, удаљен око 250 километара. Лекари су били зачуђени што је сву ту агонију најбоље поднео Клејтон. Осим мале температуре, било му је сасвим добро. А брачни пар Столпа задржан је на лечењу. И Џенифер и Џејмсу морали су да ампутирају по два ножна прста на сваком стопалу.

— Кад само помислим да су то до јуче била деца — рекао је Џејмсов очух Кевин Милиген.

В. С.

Илустровао: Брана Јовановић

CLUEDO

Најпопуларнија детективска игра света

СПЕЦИЈАЛНА ПОНУДА НАЈПОПУЛАРНИЈИХ ДРУШТВЕНИХ ИГАРА СВЕТА

1. CLUEDO.....31 DEM

2. RISIKO.....26 DEM

(противвредност у динарима)

Наручите телефоном или писмом.

Телефон: 011/ 582 250

Адреса: **MAG**, Борска 40, 11000 Београд

Ж. Р. 60812 - 601 - 347113

И још нешто!

Поводом изласка наше нове игре **CLUEDO** организујемо награду у којој треба да одговорите на наградно питање:

«Шта значи реч **CLUEDO**?»

10 УЧЕСНИКА КОЈИ ТАЧНО ОДГОВОРЕ ОЧЕКУЈЕ

10 **CLUEDA** !!!

RISIKO

Најпопуларнија стратешка игра света

КАД ПОРАСТЕМ, БИЋУ

Док психолози покушавају да одгонетну зашто тинејџери поносно носе ствари намењене сасвим малој деци, произвођачи широм света не хају за научна објашњења и купцима нуде „бејби-лук“

Шта се то догодило? Не само тинејџери већ и особе које су, како се то обично каже, довољно одрасле да могу да гласају, лудују за – цуцлом. Свеједно да ли се ради о Токију, Њујорку или Београду, цуцле разних величина, боја и материјала од којих су израђене, продају се као луде. Носе се као минђуше, окачене о ланац или неку кожную траку, нанизане на нарукваци...

Не зна се тачно ни када је, још мање због чега је, дошло до те нове моде. Да ли су репери, уз карактеристичну музику, несвесно лансирали и изглед вечног дечака? У широкој, неколико бројева већој, одећи окренули су качкет на глави, а кад им је и то постало досадно, узели су ноћну капицу. Клиначка група „Крискрос“ позната је по наступима у стварима које су наопачке обучене.

Дајте нам бољи свет

Неки тврде да је цуцло-манија започела у Италији. Борити се против абортуса, љути противници насилног прекида трудноће у рукама су држали цуцлу. Та стварчица толико се допала младима да су, не размишљајући о томе шта је она заправо требало да представља, цуцлу почели да носе уместо неког другог привеска.

- БЕБА

Правог одговора нема. Само је извесно да се тинејџери окрећу предметима који су, у ствари, намењени знатно нижем узрасту од њиховог. У диско-клубовима и на местима где се иначе окупља млади свет широм развијених земаља Европе, Америке и Јапана све је више особа које,

речено језиком младих „фурају бејби-лук“.

Поред незаобилазне цуцле, носе се торбе у облику куца и маца, кравате су обавезно са стрипским ликовима, а најсмелији поносно шетају у пиџамама и ноћним капицама.

– Не видим шта је то на мени толико чудно – каже два-

РАЗВОД ЗБОГ ПЛИШАНИХ МЕЦА

Четрдесеттворогодишња Џејн Пилкингтон из места Хелстон у британској покрајини Корнвол недавно је добила развод од свог три године старијег супруга. Једини разлог који је навела у тужби: не може да живи са човеком који више пажње посвећује својим плишаним медведима него њој.

Можда се око овог развода и не би дигла толика бука у Енглеској да се Џејн није спаковала и, после две године заједничког живота напустила кућу носећи плишану менажерију која броји више од 300 медведића.

Кад је Хју Пилкингтон Кашен схватио да га је Џејн оставила то га и није претерано погодило. Али, зашто је однела „његове најмилије“, питао се. Најпре је по читавом Хелстону излепио слике својих медведића молећи суграђане да уразуме Џејн. Кад то није помогло, обратио се најбољим адвокати-ма. Трошкови које је до сада имао на суду већ износе 6000 долара.

– То можда некоме изгледа чудно – каже ожалостени Хју – али ја сам 14 година са пуно љубави куповао те дражесне плишане створове. Сваком од медведића дао сам име и за сваког сам посебно везан. Џејн је то урадила из пакости и искрено верујем да ће морати да ми их врати.

десетједногодишњи Ед Васкез, технички цртач по струци, који се у њујоршком бару „N. A. S. A.“ појавио са педесетак цуцли око врата, ноћном капицом и дечијим ранцем из кога су извиривали плишани медведићи. – Желим да продужим, макар и изгледом, време када сам био најсрећнији и најбезбрижнији. Најраније детињство. Тада од мене нико ништа није захтевао, само су ме мазили и бринули се да једног дана одрастем. Е, ја сам одрастао, али и даље желим да будем – беба.

Психолози су, наравно, одмах покушали да објасне о чему је реч. И сами затечени овом појавом, наговештавају да је вероватно у питању бунт садашње генерације која треба да наследи свет доведен, не њиховом вољом, у приличан хаос. Несвесно одбијајући да прихвате толику одговорност, они заправо одбијају да одрасту. Онај ко је све то закувао нека најпре све лепо рашчисти са собом, па онда нека нама остави мало бољи свет, кажу.

Мушкарац №1 је дете

Док научници лупају главом због чега је нова генерација прихватила изглед беба и ово време називају добом подетињства, произвођачи се труде да удовоље жељама нових купаца. За оне са дубљим џепом већ су се појавиле сребрне и златне цуцле које коштају по неколико десетина, чак и стотина долара.

Велики модни креатори као Ђорџо Армани или Оскар де ла Рента за ово лето лансирају шортсеве који неодрживо подсећају на дечје пелене.

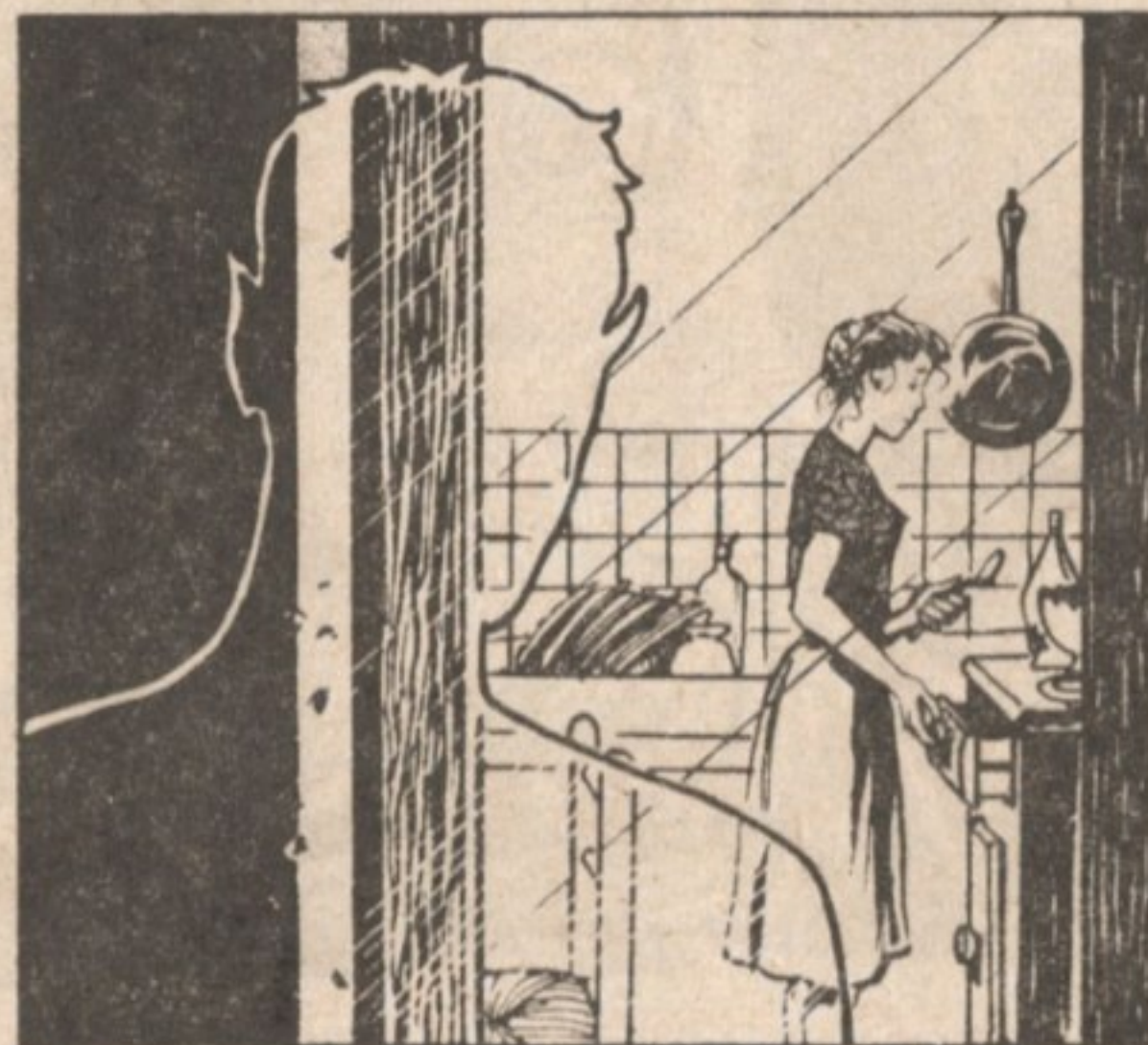
И док тинејџери широм света слободно, и по својој вољи, купују цуцлице, Британцима је ускраћено то задовољство. У тој земљи могу да се нађу само праве цуцле за бебе. Оне „лажне“ забрањене су из предострожности да их не купе деца и, сисајући их, не прогутају и задаве се.

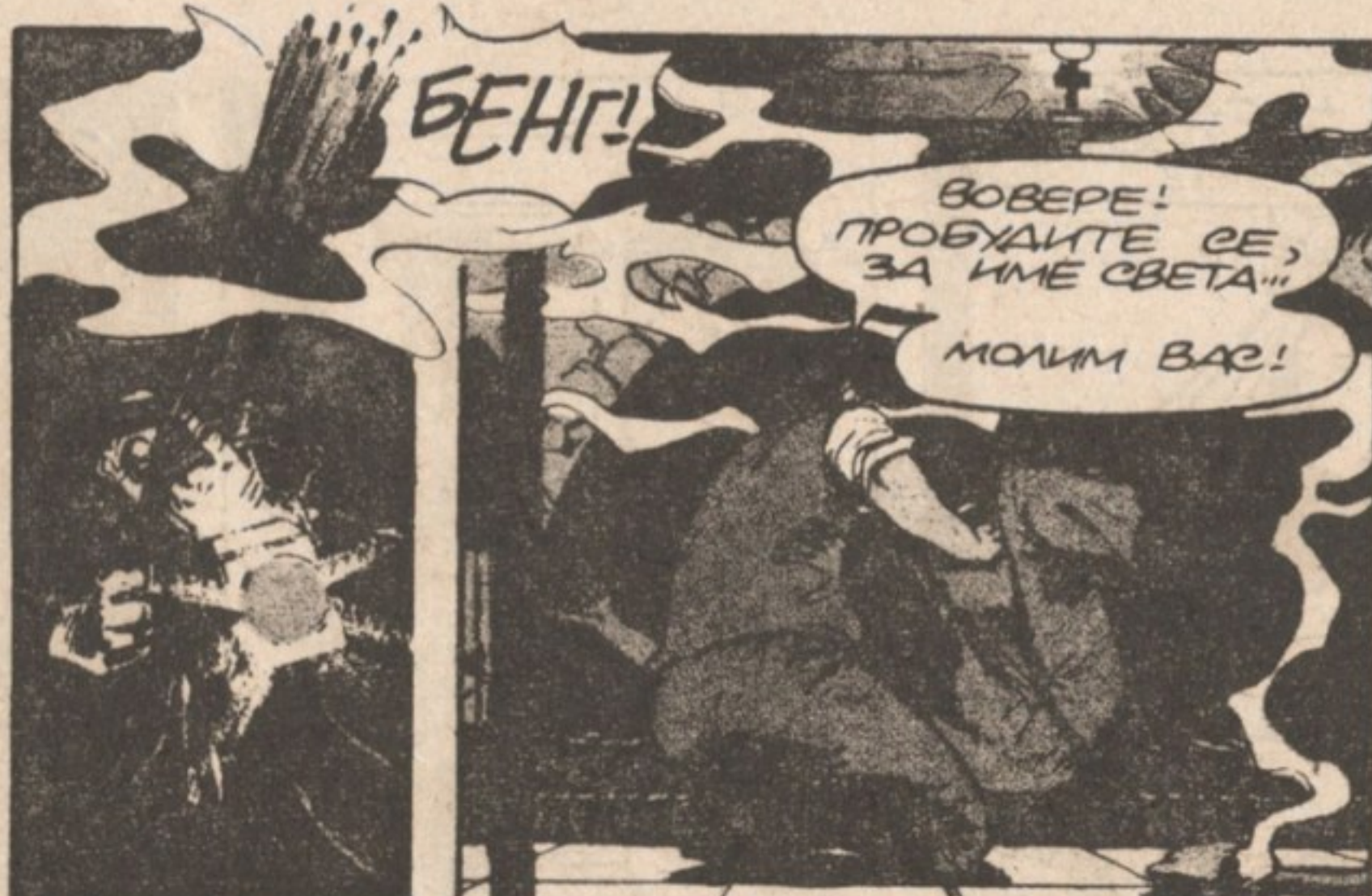
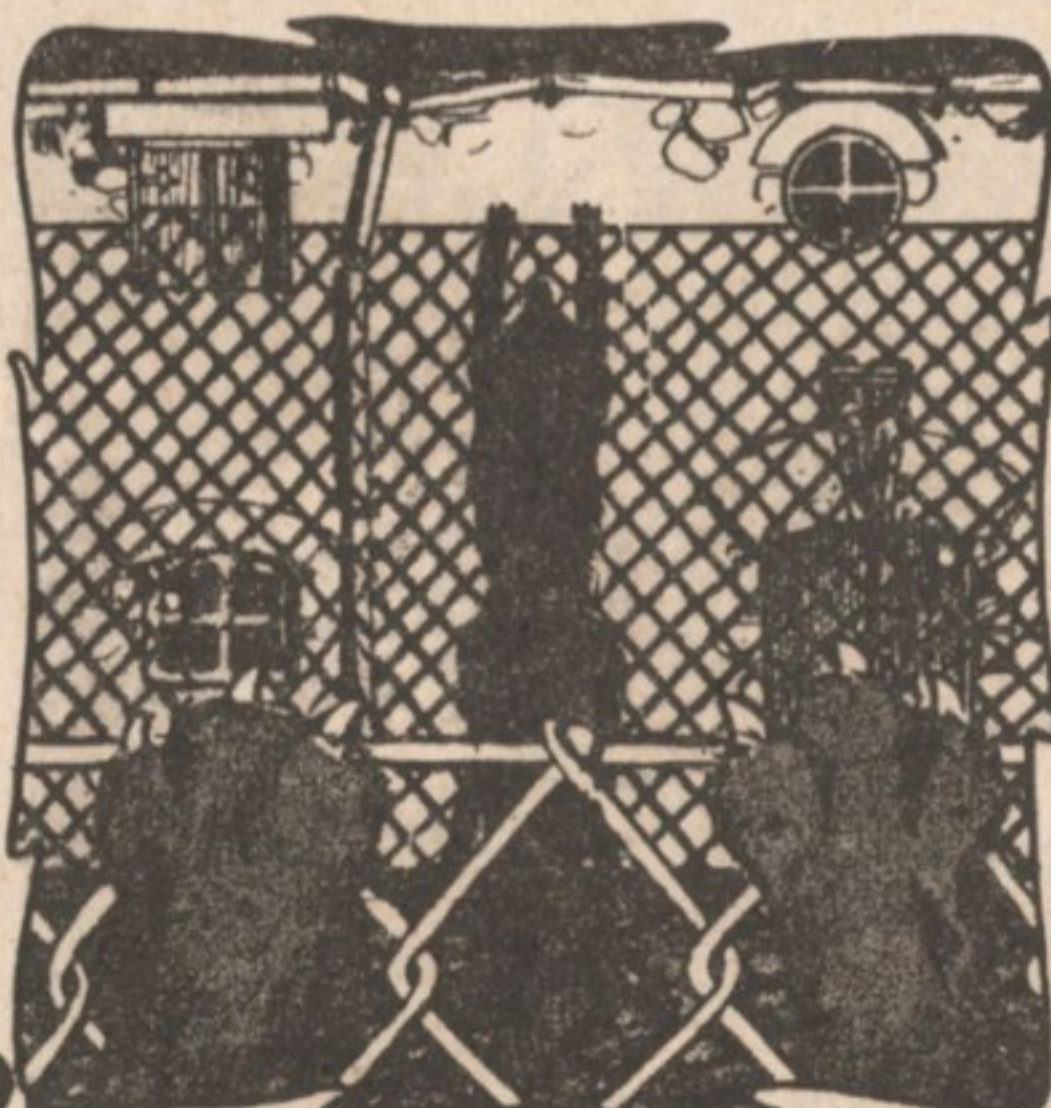
А знате ли кога је магазин „Есквајер“, намењен јачем полу, изабрао за типичног америчког мушкарца? Калкина Мекалеја, оног симпатичног дечака који глуми у филмовима „Сам у кући“ и појављује се у спотовима Мајкла Џексона.

Ко је ту, заправо, подетињео?

В. С.

ТАЈНА РАЗДВОЈЕНЕ ЛИЧНОСТИ ШДЕО

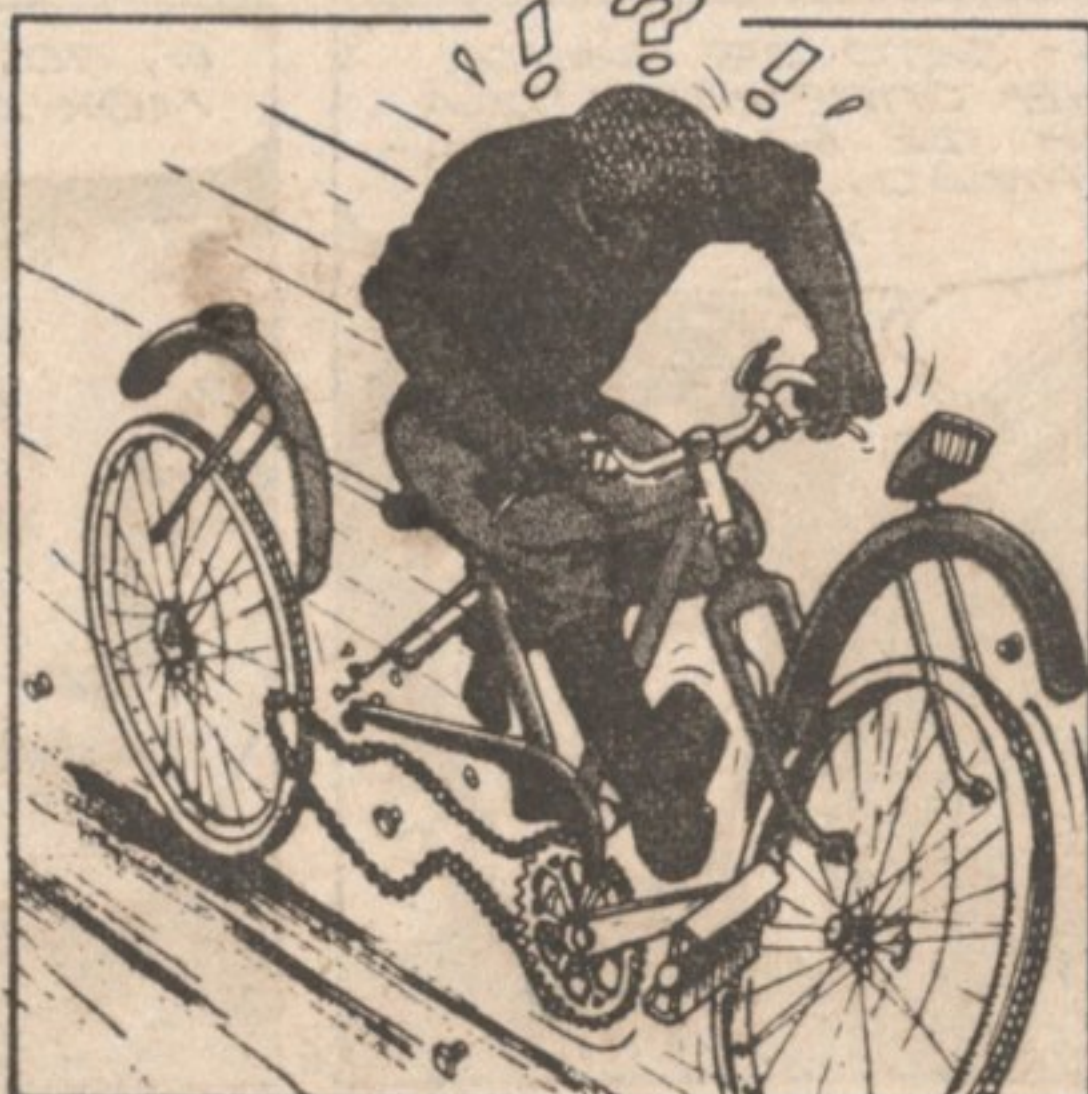

* ВОЛИМ ТЕ!

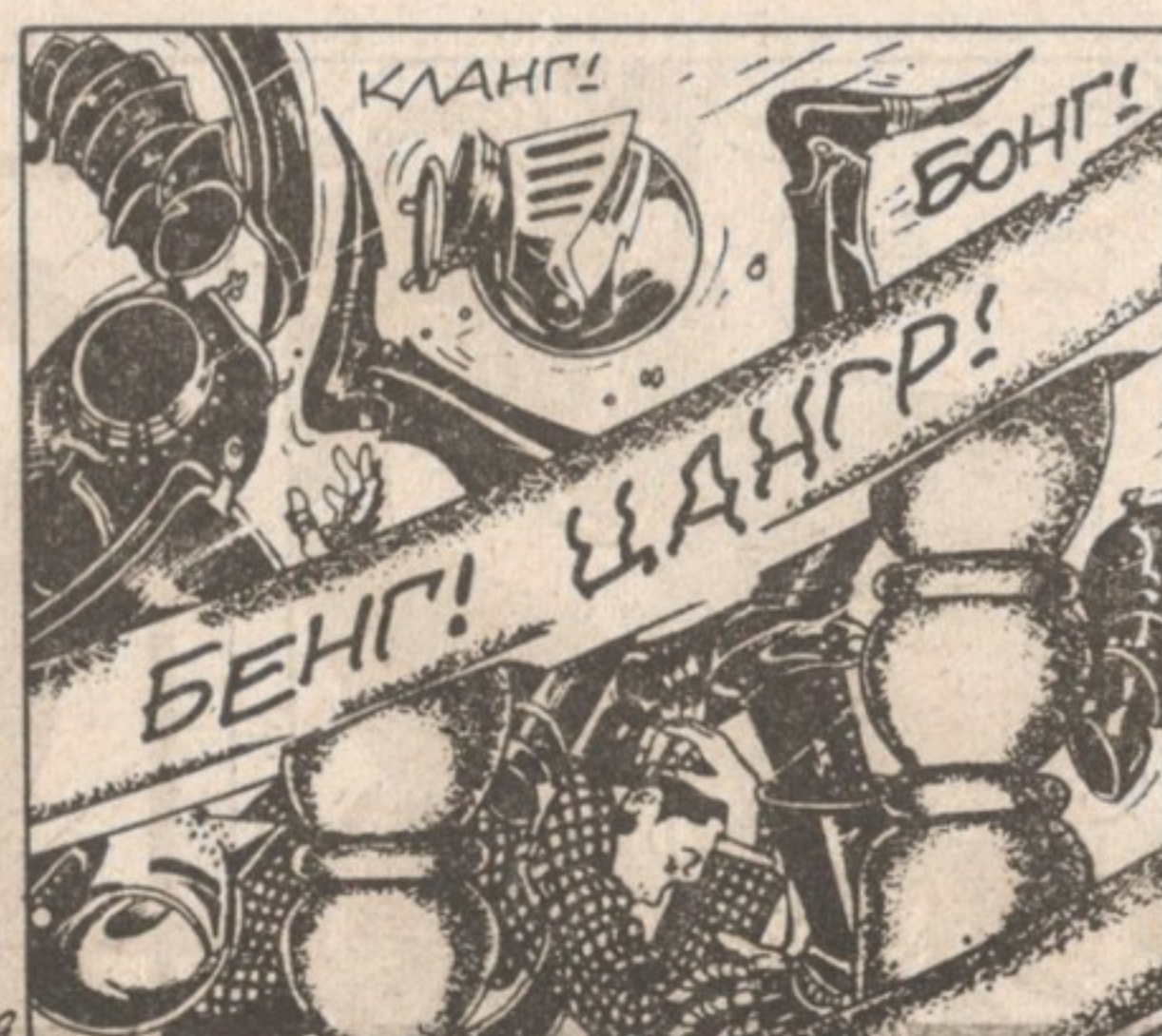
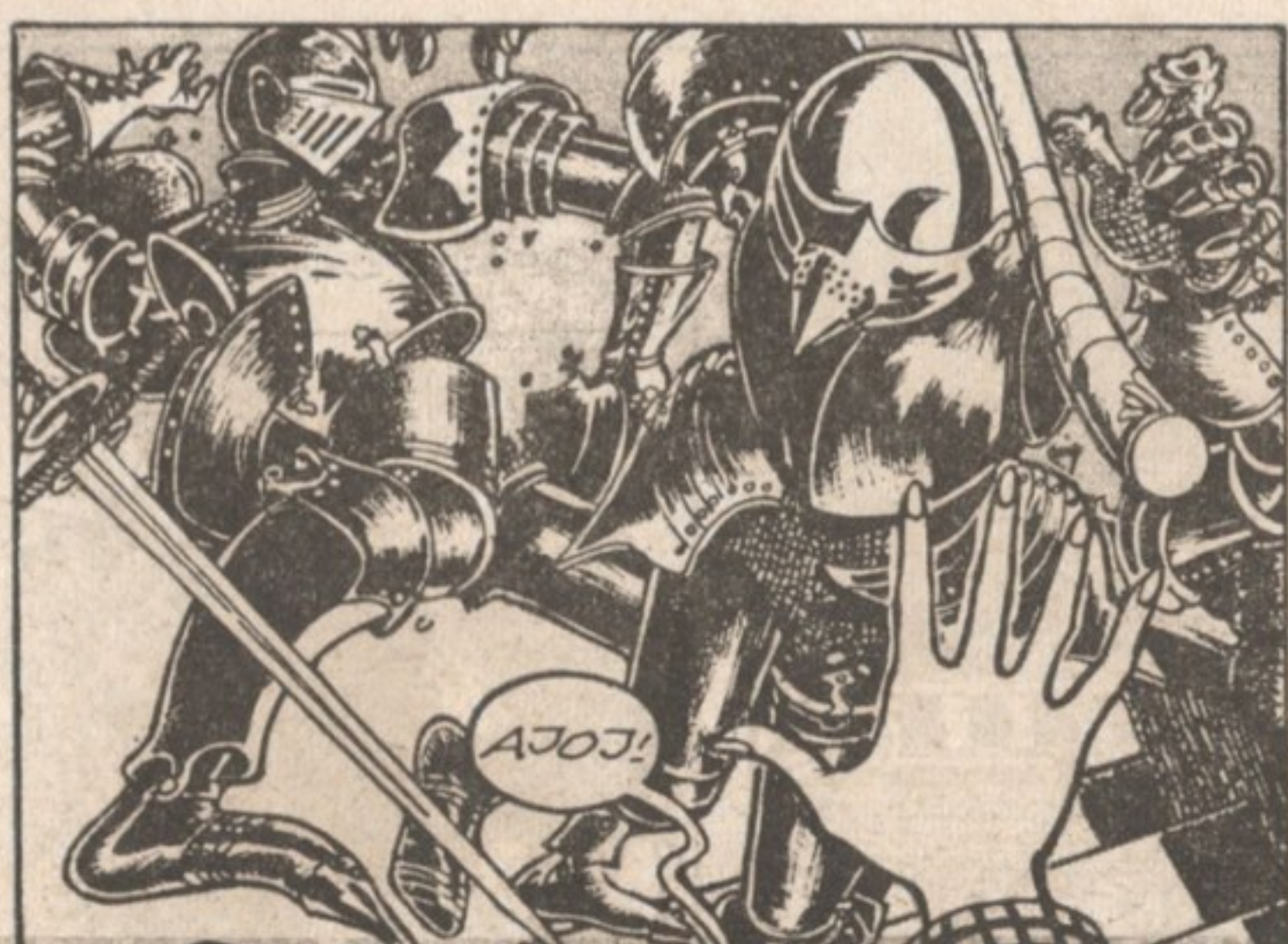
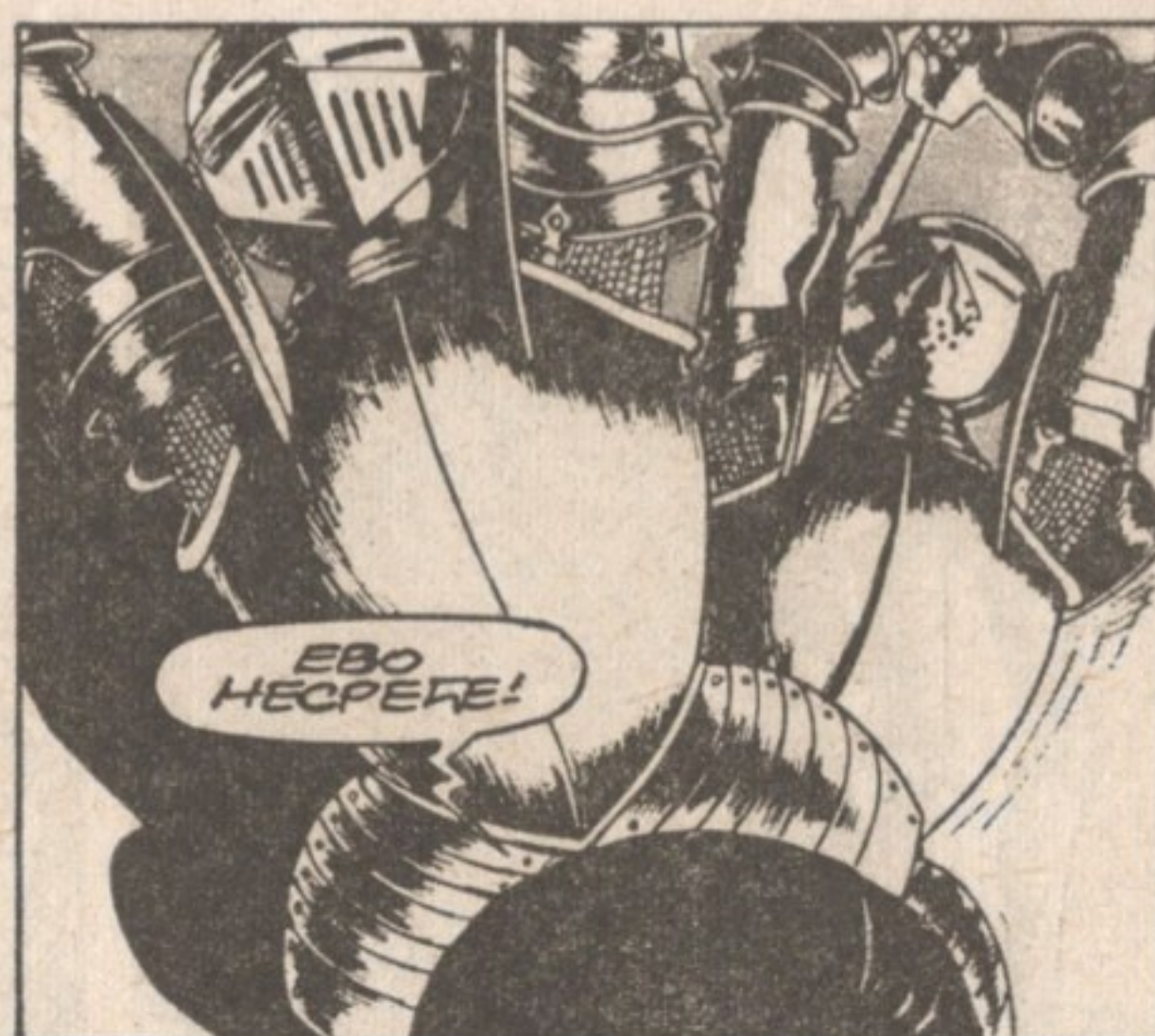

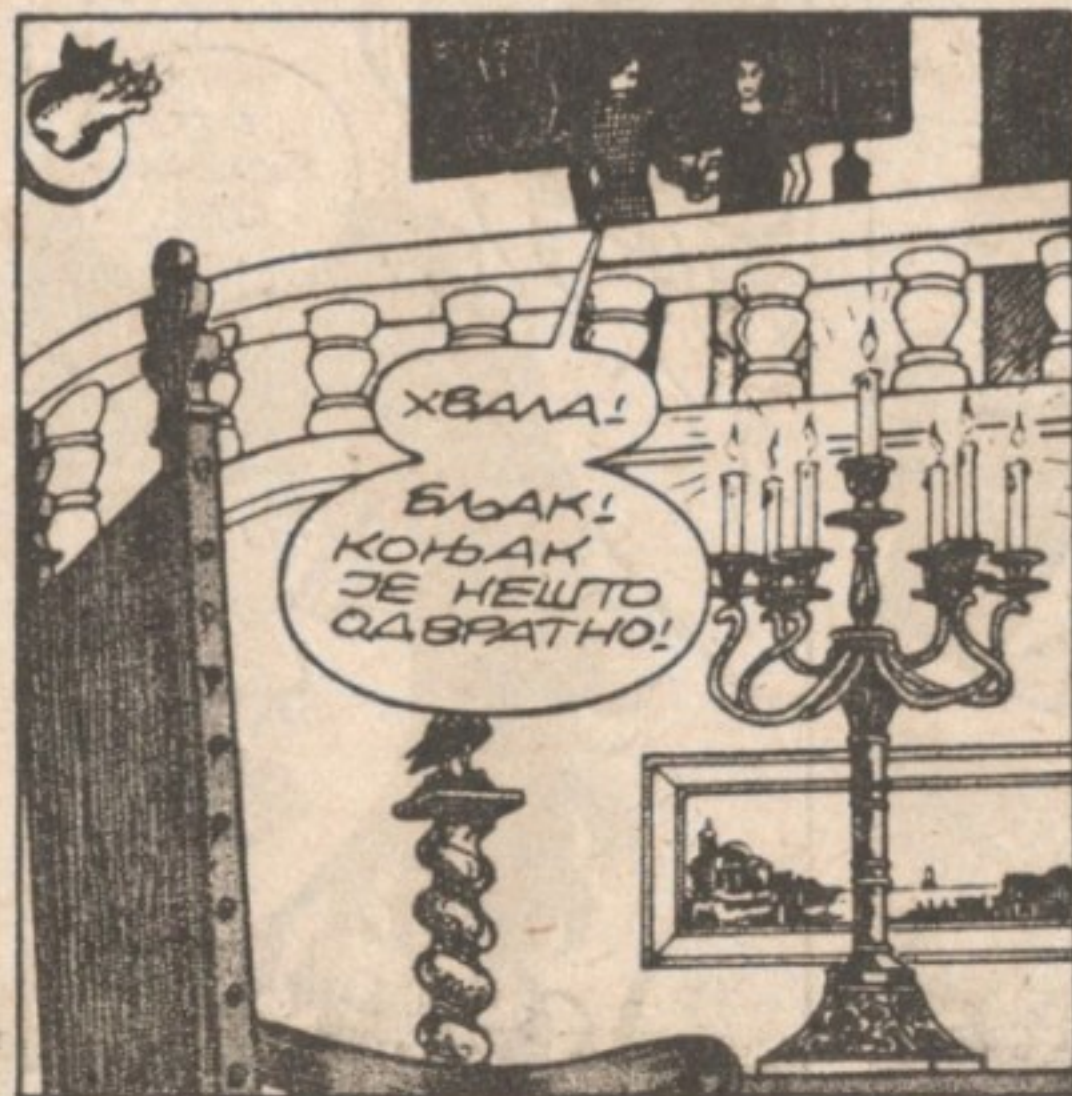
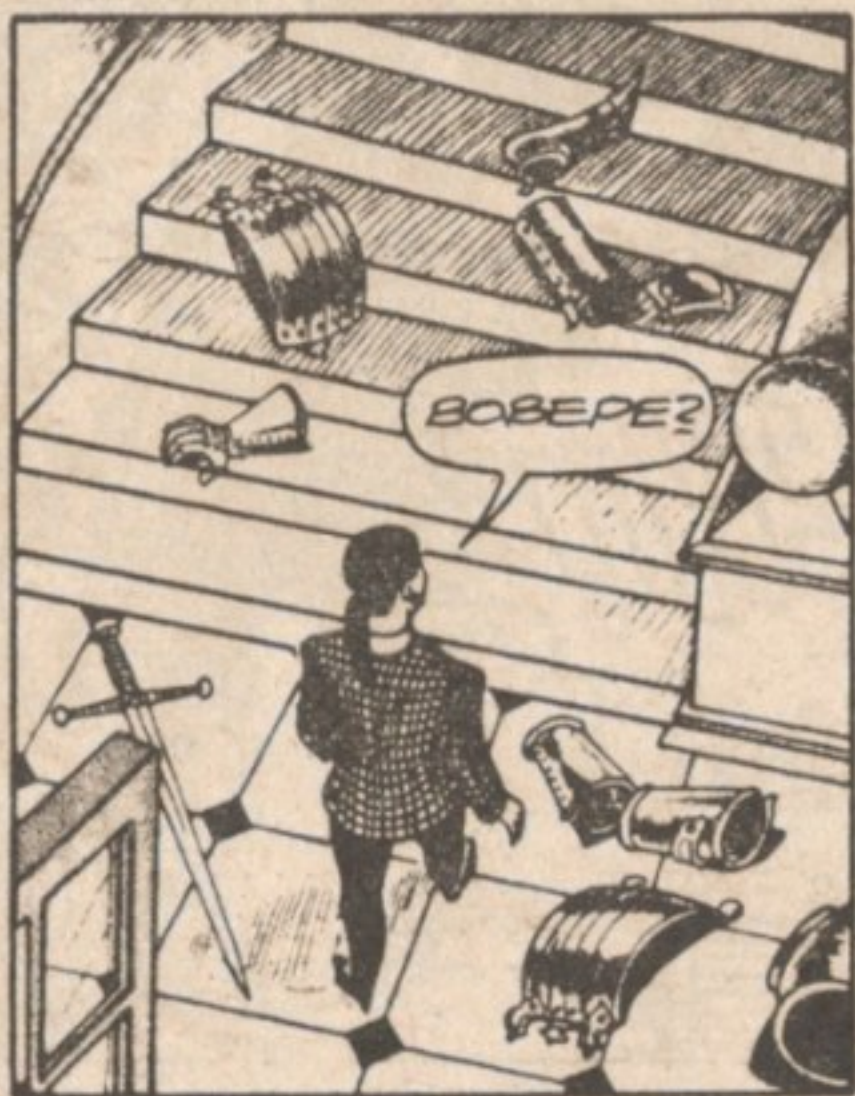

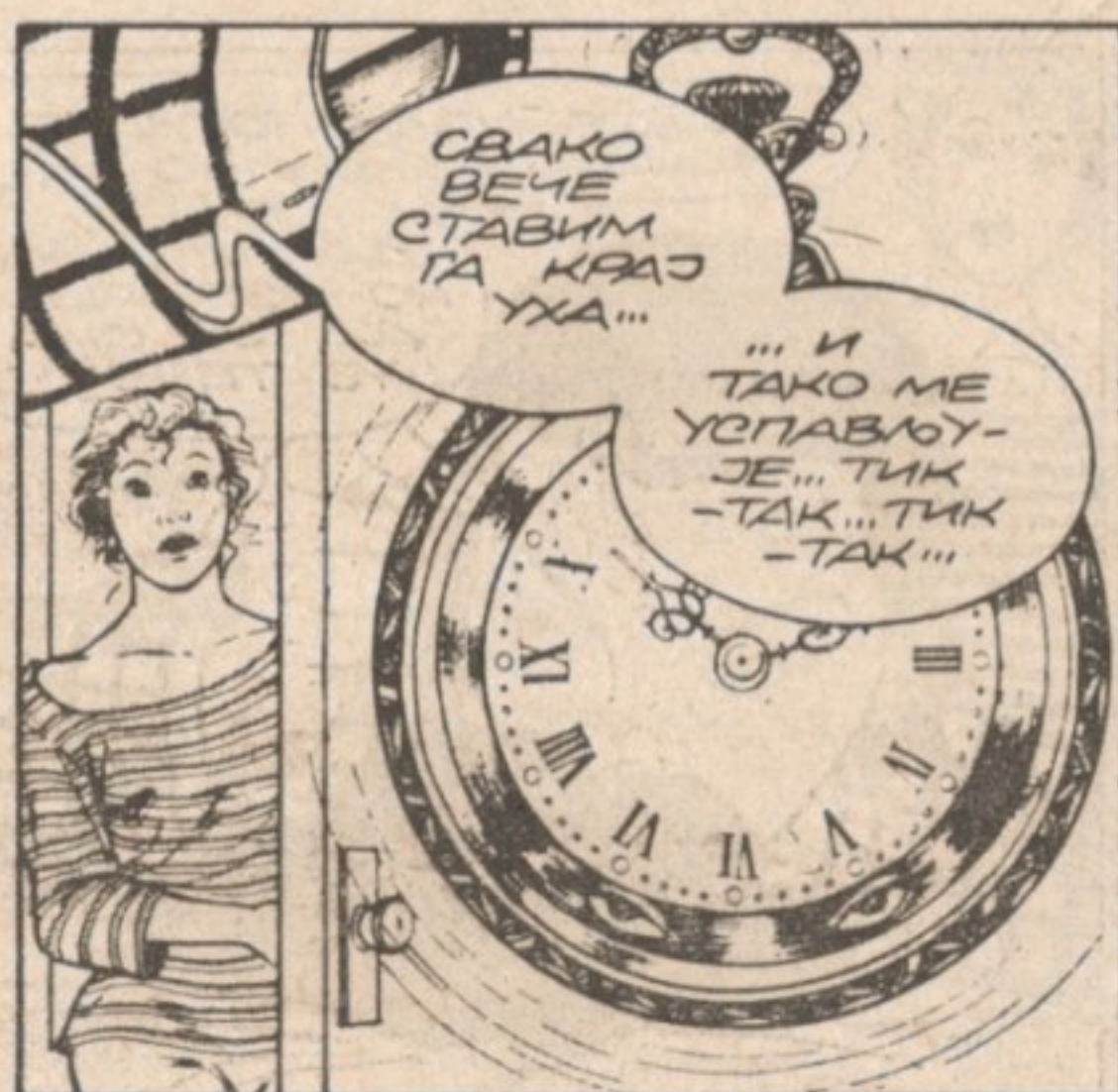
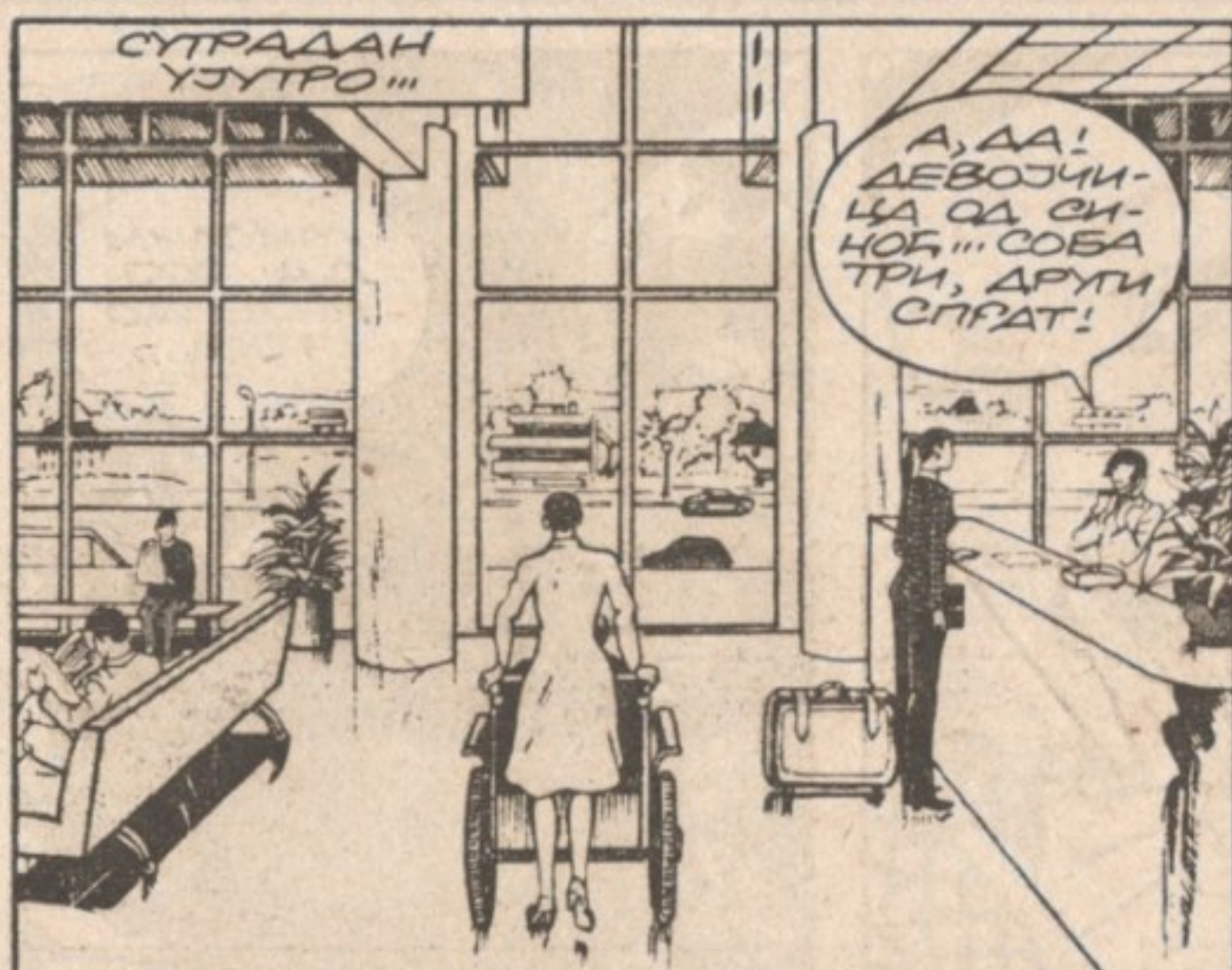

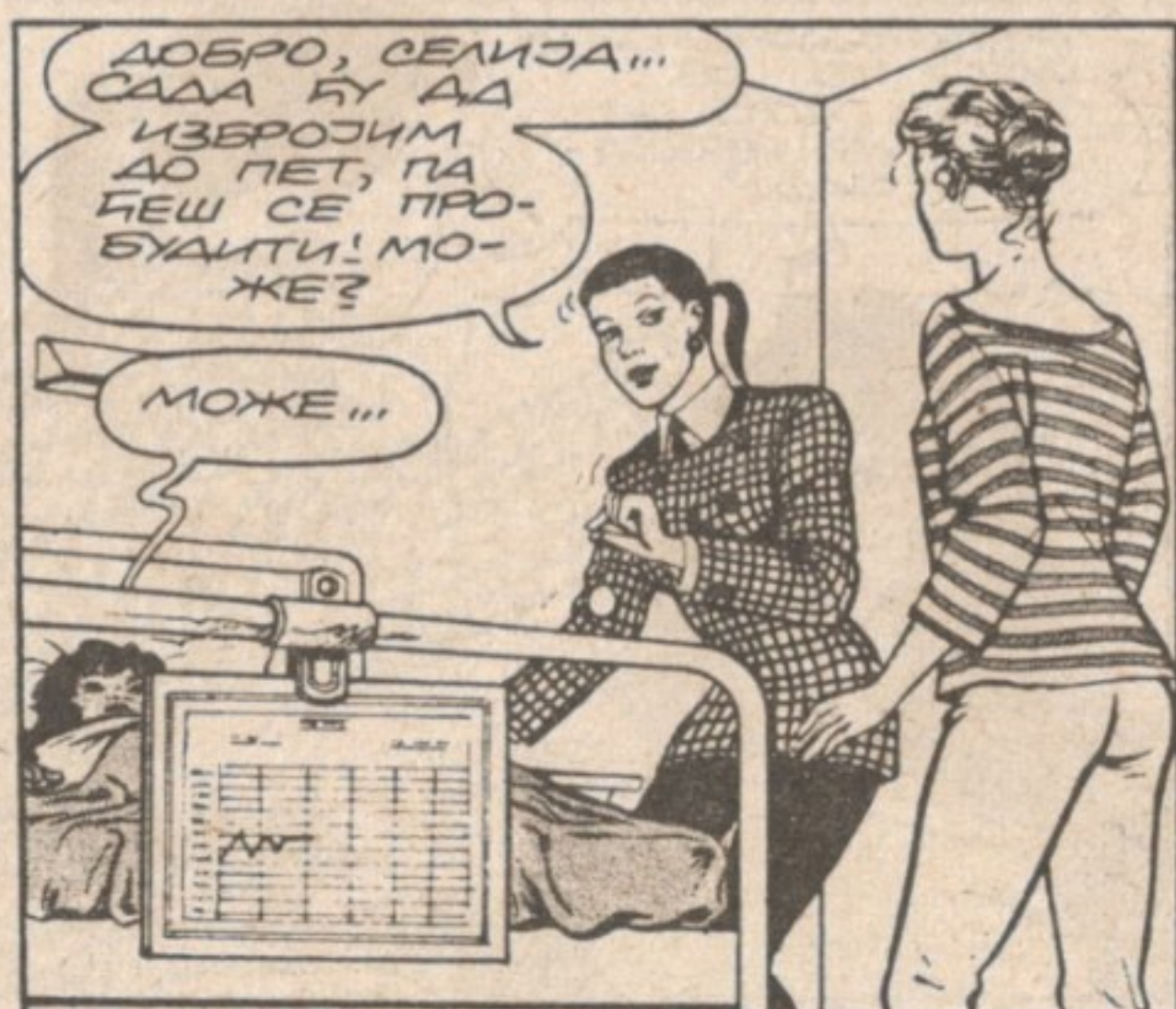

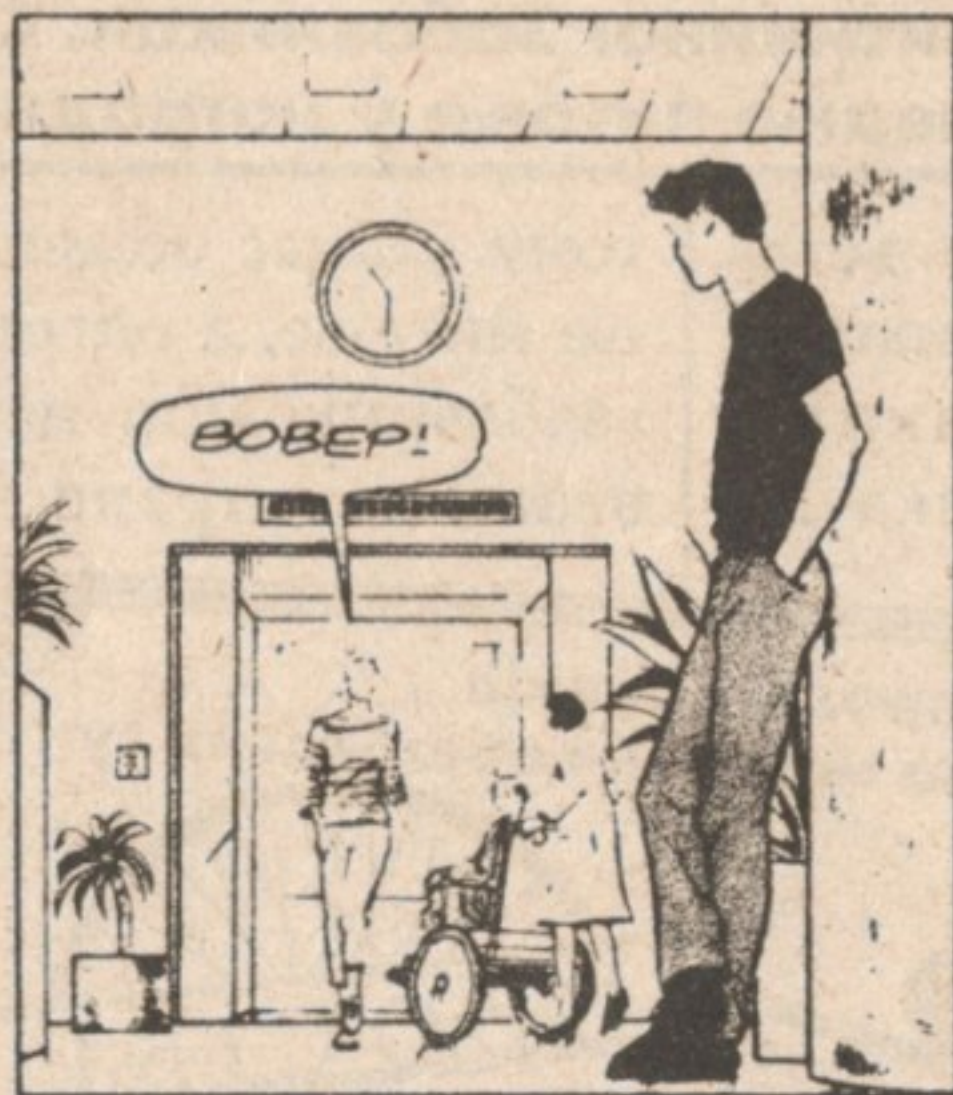
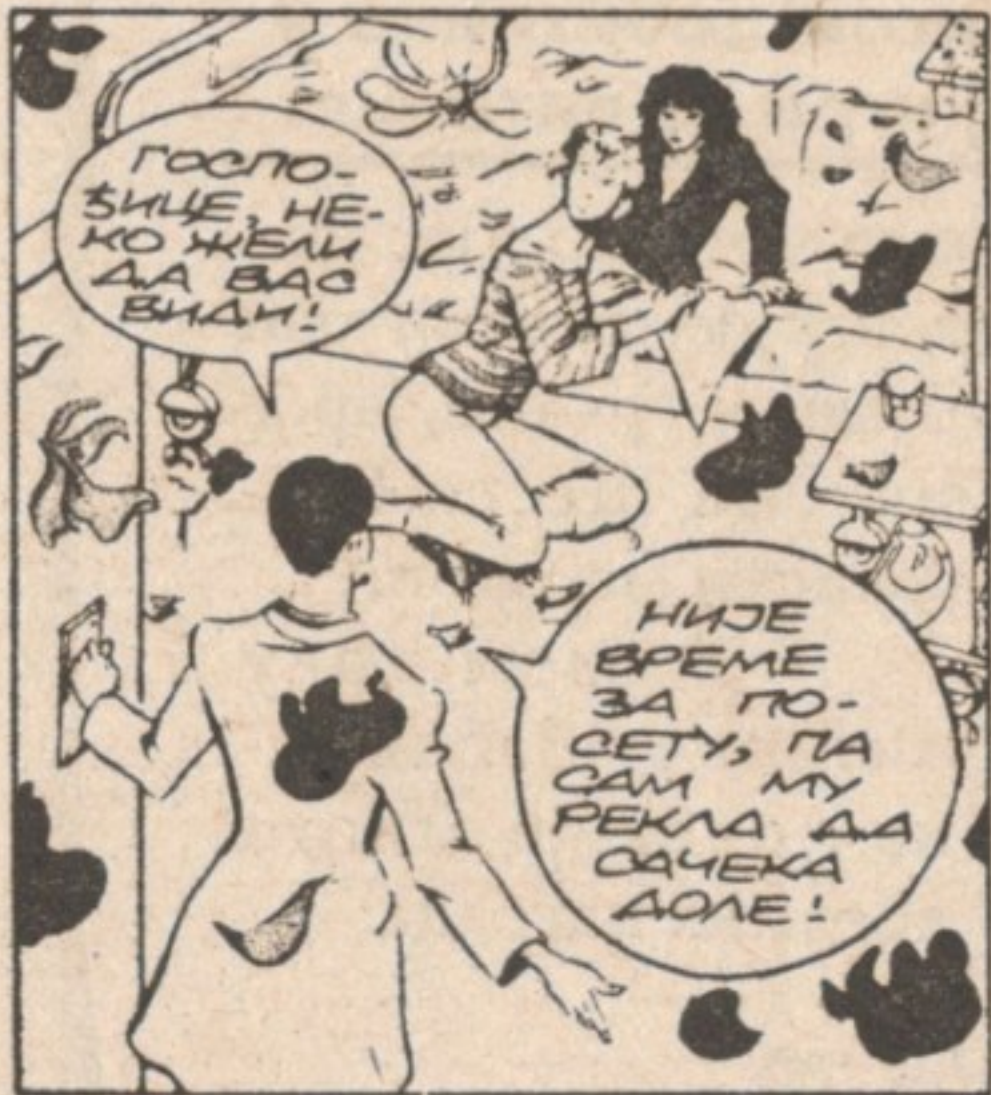

КРАЈ

ЗАВРШЕНА АКЦИЈА »СА ДИКАНОМ НА МАРАТОН«

1.500 НАГРАДА ЧЕКА ДОБИТНИКЕ

Ускоро извлачење добитника - учесника Трке задовољства у акцији Београдског маратона и »Политикиног Забавника«. Списак добитника у броју од 21. маја. Данас последње питање у наградној игри за читаоце.

Београдски маратон и Трка задовољства завршени су прошле суботе. Тиме је завршена и велика наградна акција Београдског маратона и »Забавника«. У ствари, остало је да се извлачењем одреде добитници 1.500 награда, а за њих конкуришу сви који су завршили трку задовољства и судијама предали на циљу пријавни лист који је објавио »Забавник« у претходна три броја.

Ових дана обавиће се извлачење највреднијих награда, а имена награђених почећемо да објављујемо у »Забавнику« 21. маја. Обавестићемо вас и о начину преузимања награда.

Али, награде очекују и читаоце »Забавника« који су тачно одговорили на питања о мара-

тону. Данас објављујемо четврто, последње питање, а одговор, верујемо, знају сви »забавниковци« и љубитељи трчања, јер је везан за управо завршени Шести београдски маратон.

У овом колу читаоце »Забавника« очекује много вредних награда:

- 20 фудбалских лопти
- 20 комплета дресова са шорцевима
- 20 спортских ранаца
- 20 игара »Ризико«

Подсећамо вас: одговори треба да стигну у »Забавник« до петка 7. маја, а наша адреса је - »Политикин Забавник«, Македонска 31, 11000 Београд. Списак награђених »забавниковаца« такође објављујемо 21. маја.

НАГРАДНО ПИТАЊЕ БР.4

Како се зове победник
6. београдског маратона?

Одговор:

Шаље:

Име и презиме

Улица и број

пошт. број и место

Мада је на свет дошла са урођеном срчаном маном, Линда Бурич је водила веома активан живот: плувала је, ишла у риболов, играла тенис. Као дете маштала је да постане наставница физичког васпитања, али су касније музика, сликање и књижевност постали значајнији у њеном животу. Писала је песме и приче од којих је многе објавила у средњошколским часописима. Смрт и живот били су јој честа тема. „Волим живот“ – писала је – „очекујем живот. Али, да ли живот очекује мене“. Стално се заљубљивала, искрено и дубоко како је мислила, али ниједна њена веза није дуго трајала, можда и због тога што је љубав какву је очекивала постојала само у њеним сновима.

Први портрет

Једно по подне 1963. године, убрзо пошто је завршила средњу школу, Линда је скицирала један портрет. Био је то њен први покушај уопште да уради људски лик. Скица је приказивала младића, отприлике њених година, који није имао никакве сличности ни са једним од њених познаника.

– Ко је то? – запитала је Поли Бурич, њена мајка.

– Мој младић из снова – одговорила је Линда.

– Свашта од тебе! Како ти је то само пало на памет?

– Не знам, мама – одговорила је Линда. – Просто сам осетила потребу да неког нацртам и ето шта је испало.

Отишла је у своју собу, извадила из рама неку фотографију и ставила уместо ње тек нацртани портрет.

Линда је студирала енглески језик и књижевност. Наставила је да пише и своје радове је објављивала у студент-

ОД
ЧУДНОГ
ЧУДНИЈЕ

Били су потпуно
непознати једно
другом, а ипак на
неки необјашњив
начин међусобно
повезани

Линда Бурич

ским часописима. После дипломирања, предавала је енглески у вишој основној шко-

ЛИНДИН МЛАДИЋ ИЗ СНОВА

Лево: скица Линде Бурич њеног младића из снова нацртана 1963, пет година пре њене смрти. Десно: фотографија њој потпуно непознатог Вудија Џонсона из 1972. године

ли и важила за најомиљенију наставницу.

За време студија често је патила од јаких главобоља. Пошто су оне најчешће наступале пре испита, она их је приписивала предиспитном замору и треми. Ни она, а ни

њени родитељи, нису томе придавали неку већу пажњу.

У пролеће које јој је било последње путовала је у Порторико и са пријатељима проводила многе викенде у Новој Енглеској. На свадби свог

старијег брата блистала је од среће, а по завршетку школске године у јуну месецу излазила је са друштвом скоро сваке вечери.

„Као да је слутила да јој није остало још много времена“ – говорила је касније њена мајка. – „Стално је проналазила неке неодложне послове“. Једном је темељно поспремилa своју собу и бацила сва љубавна писма и сувенире. Само је портрет свог „младића из снова“ брижљиво ставила у једну мапу заједно с још неким скицама.

И даље је повремено имала главобоље, али није имала обичај да се жали. Крај је дошао сасвим неочекивано. У недељу 21. јула, кад се вратила са једног излета, пожалила се на страховиту главобољу. Ипак је читаве наредне седмице одлазила на свој летњи хонорарни посао. У идући уторак више није могла да се дигне из постеље и лекар је захтевао да је одведу у болницу. На путу до болнице само је рекла: „Мама, верујем да ћу умрети.“

Једини спас

Скоро у исто време, у 650 километара удаљеном граду Чарлстону, у Јужној Калифорнији, трагедија је претила једном младићу који је, као и Линда, имао 22 године. Као и она, и Џорџ Вуди Џонсон маштао је као дечак да постане учитељ гимнастике. Касније, као и она, пренео је своју наклоност на књиге, музику и сликање. Вуди је од детињства имао тешкоћа с видом, а када је навршио двадесету казали су му да болује од карактоконуса, ретког обољења рожњаче, које је могло да доведе до губитка вида на оболелом оку. Једини спас била је операција, пресађива-

ње рожњаче, на шта је младић одмах пристао. Само, требало је добити око са којег би рожњача била узета. Доктор Валотон, који је до тада извршио на стотине таквих операција, упутио је молбу „банци за очи“ државе Јужне Каролине која је одмах ступила у везу са свим осталим „банкама очију“ у Сједињеним Државама.

Кад је једног јутра крајем јуна Вуди дошао кући с факултета, чекало га је обавештење да обавезно извештава где може да буде нађен пошто трансплатација рожњаче мора да се обави у току 72 сата од тренутка када око буде добијено од даваоца.

Она би пристала

Линда је била једва при свести када је стигла у болницу. После неопходних прегледа и снимања пребачена је одмах на специјализовану клинику и однета право у операциону салу. Пет часова касније, била је у одељењу за интензивну негу.

Хирург је био сив као пепео од исцрпљености.

– Ваша кћерка је имала тумор на мозгу – рекао је Линдиним родитељима. – Ја сам учинио све што је у мојој моћи, а даље...

Двадесет четири часа касније, нешто после поноћи, у стану Буричевих зазвонио је телефон. Родитељи су одмах знали да њихове кћерке више нема. После изјаве саучешћа дежурни из болнице запитао је да ли би родитељи пристали да Линдине очи поклоне „банци очију“.

– Имала сам осећај да би Линда на то пристала. Сетила сам се у том тренутку како је она, кад се једном за столом разговарало о пресађивању

срца, изјавила: „Желела бих да могу да поклоним своје срце“. Знала је да њено болесно срце, у случају њене смрти, никоме не би користило. И додала је: „Радо бих нешто оставила. То би било лепо“.

Родитељи су дали приста-нак. Прва на листи коју води „банка очију“ била је молба Вудијевог лекара и он је сместа обавештен. Већ сутрадан рожњача на Вудијевом левом оку била је замењена Линдином.

Ко ме да захвали?

Недељама после тога Вуди је размишљао само о једном: коме да захвали за вид враћен његовом левом оку. Ништа више није желео до да рођацима преминулог дародаваца изрази своју захвалност. На клиници где је оперисан сазнао је само да је особа, чија му је рожњача спасла око, имала 22 године. Друге податке нису били овлашћени да му саопште.

Крајем августа 1968. Вуди се обратио „банци очију“. „Желео бих да сродницима лично захвалим. Ако их то буде занимало, реците им да имам 22 године и да студирам психологију, трећа сам година. Операција је одлично успела и ја се одлично осећам.“

Фредерик Грифит, руководилац банке, за последњих пет година, помогао је дотад у 3000 случајева. Ово је било тек друго писмо захвалности које је за то време примио. Дирнут, лично се обратио Буричима и убрзо је од њих стигао позив: да им Вуди буде гост преко једног викенда.

Линдини родитељи и Вуди одмах су се спријатељили. Мајка је показала Линдине

белешке, испричала му шта је занимало њену кћерку. Увече – Поли га је сместила у Линдину собу – Вуди је разгледао Линдине књиге: Лоренс, Емили Дикинсон, Рилке, Шели, Хемингвеј, Хегел. Већину њих и Вуди је прочитао.

Сутрадан за доручком младић је најпре изјавио да ће узети само кафу, али је ипак навалио на колачиће кад их је Поли изнела на сто. Чудно – помислила је – исто је тако и Линда радила. Вуди се смејао исто онако ведро и зараз-но као Линда, био је живахан као она.

Пре одласка Вуди је покло-нио Буричима једну своју фотографију коју је Поли затим урамила и ставила у дневну собу. Наредних месеци често би ухватила себе како дуго задржава на њој свој поглед. Зашто ли је та слика толико привлачи? питала се. Због извесних сличности између Линде и Вудија? Не! Било је то нешто у самој фотографији.

У пролеће 1969. пола године после Вудијеве посете, Буричи су одлучили да Линди у спомен објаве њене песме и скице. Док је пребирала Линдине папире, Поли је нашла једну скицу коју већ годинама није видела – портрет једног младића. Била је ван себе и одмах је позвала мужа.

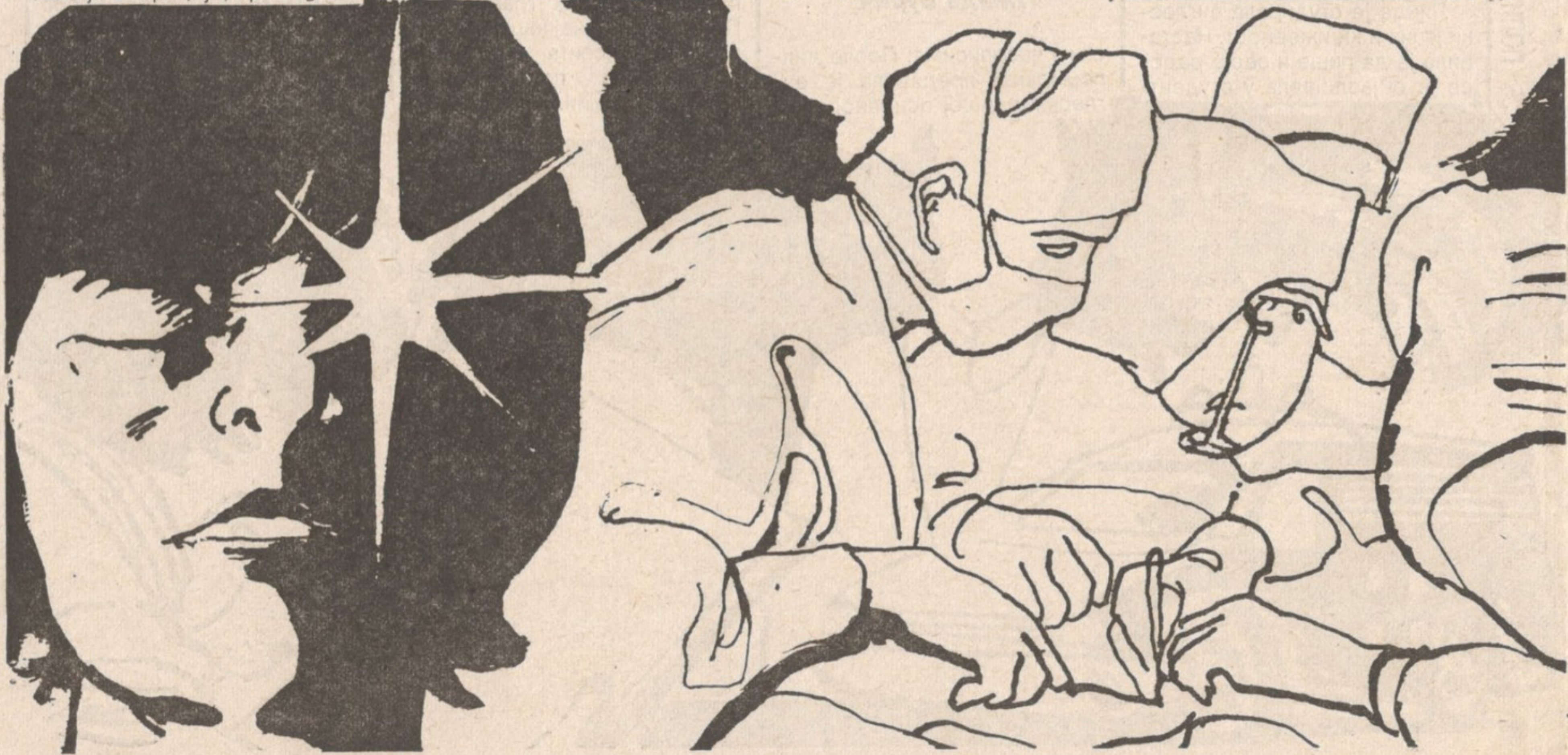
– Ко је ово? – запитала је показујући скицу.

– Па то је Вуди? – одговорио је без размишљања.

Поли је просто отрчала у дневну собу и ставила скицу поред фотографије. Сличност је била запањујућа. Био је то портрет који је Линда нацртала пет година пре своје смрти – њен младић из снова. **К. В.**

Илустровао:

Брана Јовановић

Човека ћете најбоље упознати
ако га посматрате како се пона-
ша кад се нешто дели бесплат-
но.

Иво Андрић
књижевник
(1892-1975)

Количина сна потребна про-
сечној особи: још само десет
минута.

Н. Н.

Не чини другима оно што
желиш да они чине теби.
Можда имају другачији
укус.

Бернард Шо
британски драмски писац
(1856-1950)

Ништа толико не желимо
да изменимо као навике
других.

Марк Твен
амерички књижевник
(1835-1910)

РЕКЛИ
СУ...

Често прашамо онима који су
нам досадни, али нисмо у стању
да опростимо онима којима смо
досадни.

Франсоа Ларошфуко
Француски моралист
(1613-1680)

Закони су као паукова мре-
жа: могу да ухвате мушице,
али ће се осе и стршљенови
извући.

Џонатан Свифт
енглески књижевник
(1667-1745)

Драма је живот из кога су из-
бачени досадни детаљи.

Алфред Хичкок
британски филмски редитељ
(1899-1980)

Сви људи су паметни; неки пре,
а други после.
Кинеска пословица

Има много људи који само чита-
ју да не би морали да мисле.

Георг Кристоф Лихтенберг
немачки физичар и писац
(1742-1799)

Човек постаје стар кад осети
да му знатижеља попушта.

Андре Зигфрид
француски географ
и социолог
(1875-1959)

Реклама је вештина да се га-
ђа у главу, а погоди џеп.
Ванс Пакард
амерички психолог
(1935-)

Игре које спајају људе

А Ж Д А Ј Г Р А Д

НАГРАДНА
ИГРА

НАГРАДНИ
КУПОН
2

У осам бројева „Забавника“ објављујемо осам разли-
читих делова слагалице АЖДАЈГРАД.

Све делове залепите на картон или неку тврду подло-
гу и исеците.

Сложите слику и видећете шта се све то лепо дешава
у граду аждаја.

Сакупите и свих осам купона. На крају игре објављује-
мо наградни задатак!

И?... Најспретније и најсрећније учеснике очекује:

50 НАГРАДА
— 50 АЖДАЈГРАДОВА

МАГ, Борска 40, 11090 Београд,
тел/факс 011/582-250

ЕНЦИКЛОПЕДИЈА Чика Забавни

СВЕГА И СВАЧЕГА

ПРЕНОШЕЊЕ ПОРУКА КРОЗ векове

ОЈХА!

САЗНАВШИ ДА ПЕРСИЈСКИ ЦАР ДАРИЈЕ I НАМЕРАВА ДА ИХ НАПАДНЕ, СКИТИ СУ ПОСЛАЛИ ПОРУКУ...

...ПТИЦА, МИШ, ЖАБА И ПЕТ СТРЕЛА, ВАША СВЕЛОСТИ...

ДА ЛИ ТО ЗНАЧИ ДА МИ ПРЕДАЈУ СВОЈЕ ОРУЊЕ, ЗЕМЉУ И СВЕ НА ЊОЈ?

...НЕ БАШ САСВИМ... ПОРУКА ЈЕ: АКО ВИ, ПЕРСИЈАНЦИ, НЕ ПОСТАНЕТЕ ПТИЦЕ ДА ПОЛЕТИТЕ КА НЕБУ, ИЛИ МИШЕВИ ДА СЕ ЗАВУЧЕТЕ У ЗЕМЉУ, ИЛИ ЖАБЕ ДА СКОЧИТЕ У ЈЕЗЕРО, НЕЋЕТЕ СЕ ВРАТИТИ НАТРАГ У ВАШУ ДОМОВИНУ ЈЕР ЋЕ ВАС НАШЕ ПОГОДИТИ СТРЕЛЕ...

* НОМАДСКИ НАРОД ИНДОЕВРОПСКОГ ПОРЕКЛА КОЈИ ЈЕ ПРЕ 2500 ГОДИНА НИВЕО НА ПРОСТОРУ ДА-НАШЊЕ УКРАЈИНЕ. ПОМИЊЕ ИХ ХЕРОДОТ У СВОЈОЈ "ИСТОРИЈИ"

КОРИШЋЕЊЕ ПРЕДМЕТА У ЦИЉУ СПОРАЗУМЕВАЊА УОБИЧАЈЕНО ЈЕ И КОД ДРУГИХ НАРОДА, И ТО НЕ САМО ЗА НАЈАВУ РАТА И СЛАПАЊЕ МИРА ВЕК И У СВАКОДНЕВНОМ ЖИВОТУ...

У СРБИЈИ ВЛАДА ОБИЧАЈ ДА СЕ НА ДАН СЛАВЕ ИСТАКНЕ НА КУЋИ БАКЉАК КОЈИ ЗНАЧИ ПОЗИВ СВАКОМЕ ПРОЛАЗНИКУ ДА СВРАТИ И ДА СЕ ПОЧАСТИ...

...КАД НА СЛАВИ ИЗНЕСУ ГОСТУ ЦРНУ КАФУ, ТО ЗНАЧИ ДА МУ ПОРУЧУЈУ КАКО БИ БИЛО ПОНЕКО ДА ПОСЕТУ ЗАВРШИ. У "ИВКОВОЈ СЛАВИ" СТЕВАН СРЕМЉА ДОМАТИН СЕ НИКАКО НЕ МОЊЕ РЕШИТИ НЕКОТ ПУТУЈУЋЕГ ГАЈМЦА КОЈИ ЈЕ ЗАСЕО ПРЕКО СВАКЕ МЕРЕ, ПА МУ СВАКИ ЧАС ДОНОСЕ ЦРНУ КАФУ.

КИСЕЛА ЈЕ...

...У МНОГИМ СРПСКИМ КРАЈЕВИМА МОМЦИ ШАЉУ ДЕВОЈКАМА ЈАБУКЕ С НАМЕРОМ ДА ИХ ЗАПРОСЕ... АКО ДЕВОЈКА ПРИМИ ЈАБУКУ, ОНА ТИМЕ ДАЈЕ НАЗНАЊЕ ДА ПРИСТАЈЕ НА ПОЊУДУ, А АКО ЈЕ ОДБИЈЕ ДА НЕ ПРИСТАЈЕ. ПРИЈЕМ ЈАБУКЕ ЗНАЧИ ТАКВУ ОБАВЕЗУ КОЈА СЕ НЕ МОЊЕ РАСКИНУТИ, А АКО СЕ РАСКИНЕ ТО ЗНАЧИ УВРЕДУ И ПОНИЖЕЊЕ.

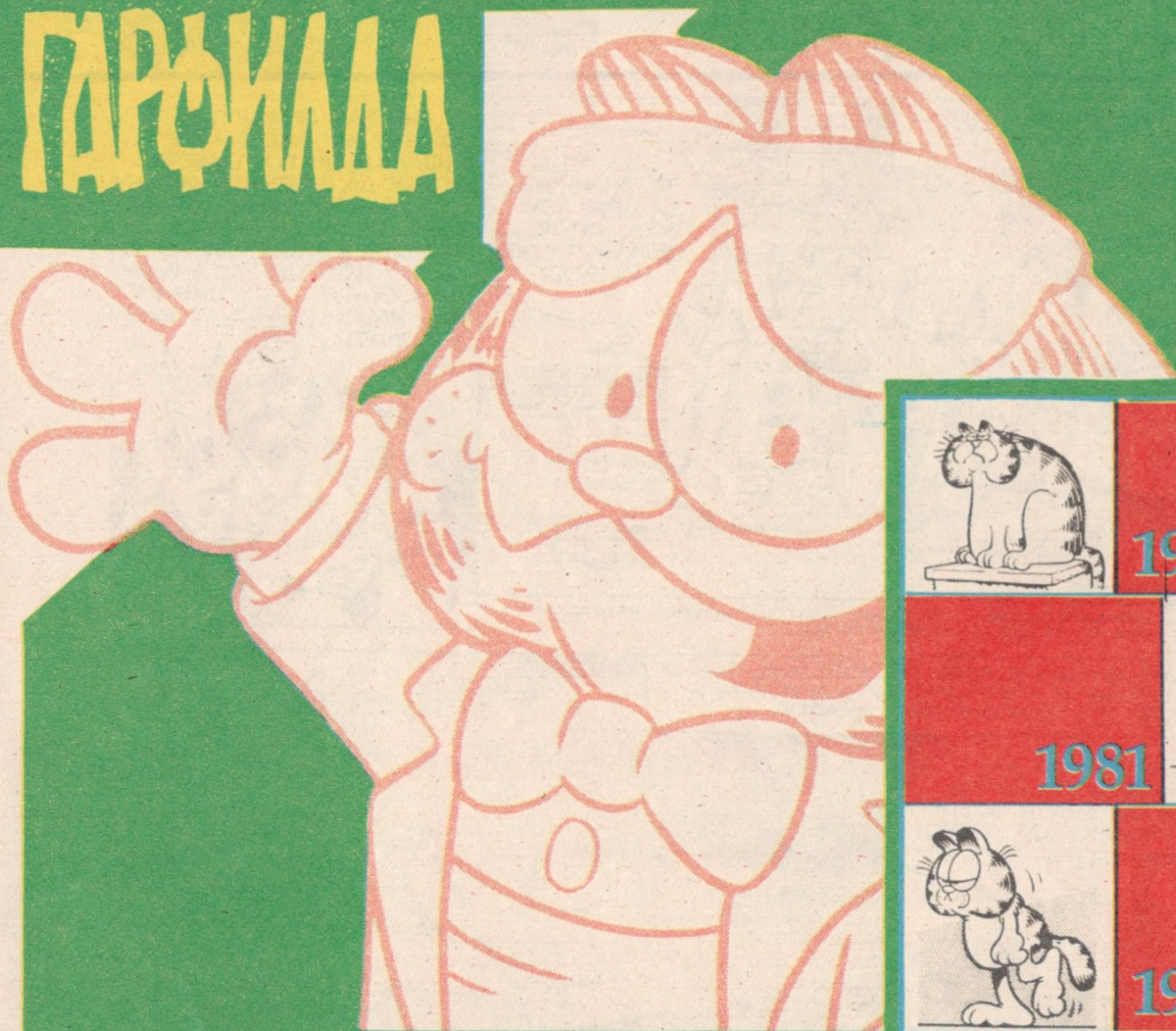

У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ: НАСТАНАК ПИСМА !!!

© ДРАГАН БОСНИЋ '93. 14

ПОВРАТАК ГАРФИЛДА

ДЕБЕЉУЦЕ ЦЕЛОГ СВЕТА, УЈЕДИНИТЕ СЕ!

Драги „Забавнике“

Када сам у „Забавнику“ угледала своју најомиљенију мачку истог часа сам одлучила да се вратим листу који сам верно читала до своје треће деценије (сада имам 45 година). Веома ми је драго што је Гарфилд нашао место на страницама „Забавника“. Дозволите ми, као „ауторитету“ по питању тог мачка, да објашњењима која су дата у броју 2151 додам још неке детаље.

Аутор Гарфилда Џим Дејвис рођен је 1945. године и одрастао је на фарми у Индијани, у градићу Фермаунт. Пошто је као дете имао астму, претежно је боравио у кући, а на фарми (и вероватно, знајући мачке, и у кући) дружио се са 25 мачака! Тако је проучио њихове покрете и понашање до најситнијих детаља. Касније је студирао, не претерано успешно, уметност и бизнис, а потом почео да ради у рекламаној агенцији. Године 1969. створио је свој први стрип, „Гант гном“, али издавачи нису били одушевљени идејом да читаоцима као главног јунака стрипа понуде – бубу!

Гарфилд је званично прихваћен од „Јунајтед Фичерс Синдиката“, највеће организације за штампање и дистрибуцију стрипова у Америци, 1978. године. Рођен је 19. јуна...? године (изузетно је сујетан). Занимљиво је споменути да први цртежи Гарфилда нису личили „ни на шта“ док Џим Дејвис није почео да га црта фином четкицом. Тренутно га објављује готово 1.500 листова у свету.

На моју жалост – и чуђење – Гарфилд испрва није наишао на значајан пријем код наших читалаца, како млађих тако и старијих. Прва препрека је била, наравно, језик. Мада

се, за разлику од Снупија и његовог друштва, Гарфилд изражава углавном једноставно, има и финеса, на пример када канџама, зубима и уопште свим деловима тела који му „ви-ре“ уништи Јонову дневну собу, па Јон врисне: „ШТА ЈЕ ОВО, ГАРФИЛДЕ?!“ а он слегне раменима и на шпанском одговори „NO COMPRENDO, SENOR“, односно: да га уопште не разуме. Други разлог могло би да буде то што је Гарфилд доста пакостан, веома безобразан и, изнад свега, изузетно себичан! Док практично сви Дизнијеви ликови нападају у самоодбрани и ради позитивних циљева, Гарфилд то чини из чистог хобија – изузев када нешто „зелено што мрда“ ЊЕГА нападне из фрижидера приликом пријатељске ноћне посете!

Иначе, Гарфилд има невоља са тежином, из којих се извлачи изрекама као што су „Дебељуце целог света, уједините се“ и „Ми дебели можемо да изгазимо све мршавце на свету“. Али, када стане на вагу, то обично чини (као на свом, већ антологијском, постеру) једном ногом, а другом балансира у ваздуху да би био лакши! Све му је ипак опроштено када слегне раменима и каже „ШТА МОГУ, ЈА САМ САМО ЉУДСКО БИЋЕ!“.

Дакле, радује ме појава Гарфилда на страницама „Забавника“ и верујем да ће наша деца умети да открију да Гарфилд, испод свог сала, свађалачког расположења и ала-вости има топло мачије срце!

Поздравља вас ваша некадашња и будућа редовна читатељака,

МИРЈАНА М. ТОДОРОВИЋ
преводица

СТРИП МАГАЗИН „ТРОН“

Месечна ревија одабраних домаћих и најбољих страних стрипова. Странице „ТРОНА“ су посвећене само квалитетном стрипу а доносе и најзанимљивије текстове о ауторима, разговоре и вести из света девете уметности.

„ТРОН“ представља ауторе као што су:

Дарко Перовић
Гера Р. Милошевић
Бора Милићевић
Милан Јовановић
Брада Милутиновић
Моебиус
Корбен
Билал
Вуд
Тарди

Нино и многи други

Магазин је намењен љубитељима и познаваоцима стрипа, посебно старијој и зрелијој публици која дуже време прати и воли стрип.

TRON

Тираж је ограничен и најсигурнији начин да обезбедите свој примерак је да га наручите на адресу:

ОРБИС (за Трон)
Поштански Фах 41, БЕОГРАД 6
тел/011-637-391

Џорџ
Истмен
снимљен
првим
„кодак“
апаратом
на палуби
пароброда
„Галија“

Тата
модерног
фотоапарата

Засићен
послом
у банци,
двадесетогодишњи
Џорџ Истмен размишљао

је 1877. године да започне нови живот у Доминиканској Републици. Намеравао је да се тамо бави трговином некретнинама. Најбоље ће бити, мислио је, да претходно отпутује у ту земљу и сними ситуацију. Снимање је, у његовом случају, значило не само процењивање тржишта, већ и фотографисање терена.

У то време прављење фотографије захтевало је и посебну вештину и добру физичку кондицију.

— Био сам запањен када сам схватио да један фотограф треба да носи опрему тешку преко 35 килограма — касније је причао Истмен. — Огромну кутију која не пропушта светлост и у коју су се, са задње стране, убацивале стаклене плоче премазане емулзијом осетљивом на светлост. Та емулзија требало је да се нанесе на плочу непосредно пре снимања, а фотографија је морала да се развије пре него што се емулзија осуши. То је значило да је фотограф носио са собом и приручну мрачну комору и хемикалије за развијање. Уз све

то требало је вући и статив, односно метално постолје за апарат, довољно стабилан, и тежак, да је слободно могао да подупире и мању викендицу.

Све то није обесхрабрило Џорџа Истмена. Убрзо је постао један од тројице фотографа у Рочестеру, граду у америчкој држави Њујорк, у коме је живео са мајком. Преко дана на послу у банци, послеподне је проводио вукући сву ту фотографску скалмерију. Више није маштао о Доминиканској Републици, у коју никад није ни отпутовао, већ о неком једноставнијем начину снимања.

Како скувати емулзију

Отац Џорџа Истмена умро је 1861. и своју супругу и троје деце оставио без пребијене паре. Џорџ, који је тада имао само седам година, патио је гледајући мајку Марију како се мучи радећи најтеже послове да би прехранила породицу. Дечак се још тада зарекао да ће урадити све што је у његовој моћи да његова на-

Када је аматерски почео да се бави снимањем, Истмен није ни сањао да ће баш уз помоћ фотографије ући у свет славних и богатих. Ако је Нисефор Ниепс 1822. произвео прве успешне слике употребљавајући сребро-хлорид, Луј Дагер 1839. изумео савршенији фотографски поступак израдивши слике на металној плочи уз помоћ живиних пара, а британски астроном сер Џорџ Херши те исте године први употребио реч „фотографија“, Џорџ Истмен остаће забележен као човек који је снимање претворио у масовну појаву јер је фотоапарат максимално поједноставио.

Али, „кодак“ није рођен преко ноћи.

По природи практичан, Истмен се није мирио с чињеницом да је фотографисање тако сложен поступак. Када је 1878. у часопису „Британски журнал фотографије“ наишао на податак да у Британији и Француској већ раде са желатинозном емулзијом која месецима реагује на светлост па не мора да се наноси непосредно пре снимања, био

мучена
мајка
једног
дана
живи

у благостању.

ВИ
СНИМАТЕ,
МИ
РАДИМО
СВЕ
ОСТАЛО!

Тачно пре 105
година на
тржишту се са
овом рекламом
појавио први
„кодак“. Џорџ
Истмен, његов
творац, тако је
остварио свој
сан. Фотогра-
фисање је по-
стало доступно
свима

је одушевљен. (Суве желатинасте плоче настале су, иначе, 1871.) Користећи савете фотолитературе почео је сам да експериментише решен да, уместо дотадашње „влажне“, направи „суву“ плочу за израду негатива.

Уз велику подршку мајке Истмен је свакодневно, до дубоко у ноћ, остајао уз шпорет у кухињи настојећи да „скува“ одговарајућу емулзију. После више месеци упорног рада добио је одговарајућу формулу. Почео је да израђује „суве“ плоче за себе и Џорџа Монроа, месног фотографа који га је увео у тајне снимања.

То му није било довољно. Да би фотографске плоче могао и другима да продаје,

Данас је Истменова палата претворена у Музеј фотографије

Марија Истмен била је једина особа којој је Џорџ Истмен веровао и због које је створио царство вредно неколико десетина милиона долара. Тен када је она умрла, Џорџ је у тренутку искренности, што му се није често дешавало, признао да га мајка никада у животу није пољубила

треба да повећа производњу. А то је значило направити апарат који ће механичким путем равномерно размазивати емулзију по стакленим плочама. У јулу 1879. апарат је био готов. Џорџ Истмен отпутовао је у Лондон и тамо пријавио свој патент, а онда то исто учинио по повратку у Америку.

Посао је толико процветао да је Истмен одлучио да изнајми просторије, запосли једног радника и оснује фирму. До Божића је продао толико фотографских плоча да је решио да, наравно опет уз мајчин благослов, напусти посао у банци и посвети се приватном бизнису.

Ништа без слова „к“

Иако је продаја плоча ишла тако добро да је фирма крајем 1881. забележила профит од 15.000 долара, Истмен још није био задовољан. Фотоапарати су и даље били сувише гломазни, непрактични за руковање и, што је њему највише сметало, неприступачни обичном купцу.

Стаклене плоче очигледно је требало заменити посебно израђеним папиром о коме је Истмен увелико почео да говори употребљавајући израз

— филм. Под називом „Истменов папир за негативе“ филм је почео да се продаје већ 1885. Исте године Истмен је, заједно са екипом стручњака који су радили за њега, усавршио и негатив који се састојао од два слоја желатинозне масе залепљене за папир и изнео је на тржиште под називом амерички филм.

Коначно, 1888. тридесетчетворогодишњи Џорџ Истмен, на врхунцу стваралачке моћи, кренуо је у остварење свог сна. Са својим помоћницима радио је на стварању једноставног, свима доступног фотоапарата који је носио ознаку „К“.

И августа те исте године „кодак“ се појавио на тржишту, а у септембру је заведен као амерички патент под бројем 388.850. Откуд баш тај назив. Истмен је сматрао да треба измислити име које ће почињати и завршити словом „к“ које је сматрао најбриткијим и најупечатљивијим.

Први фотоапарат „кодак“ био је висок 8, широк 9,5 и дугачак 16,5 центиметара, а тежак око 600 грама. Дрвена кутија била је обложена црном кожом. Није био само лак за ношење, већ и изузетно једноставан за руковање.

Имао је објектив широког угла, који се отварао тако што би се повукао конопчић на горњем делу апарата на коме се налазио и метални „шраф“ којим би се, после сваког шкљоцања померио филм за нови снимак. Користећи га човек заиста није морао много да размишља. Требало је

само да води рачуна да фотографије буду направљене током дана.

„Кодак“ се, по цени од 25 долара, продавао заједно са филмом који је имао 100 снимака. Пошто тада још није било „прозорчића“ у коме се видело колико је снимака већ направљено, уз апарат су се добијали блокчић за евиденцију, кожна футрола и каиш да човек може и око врата да га носи. А кад испуца све снимке, апарат би однео, или послао поштом, у просторије које је Истмен закупио у Рочестеру. Тако су људи, баш као што се Џорџ Истмен и рекламирао, само шкљоцали, „све остало ми ћемо урадити за вас!“ За додатних 10 долара апарат би се власнику вратио с новим филмом. Урађене фотографије биле су кружне, пречника 6 центиметара. За само годину дана продато је више од 10.000 апарата.

Тау Махал подигнут мајци

Иако је први „кодак“ доживео први бум на тржишту, Џорџ Истмен није престао да изненађује још једноставнијим и јефтинијим апаратима. Тако је 1891. из његове фабрике изашао примерак с значајном новином — филмом који је свако могао сам да стави у апарат, извади га и однесе на развијање.

Цепни „кодак“ осваја тржиште 1895. Сви су желели да купе апарат за само 5 долара и да први пут кроз црвени „прозорчић“ виде колико им је још остало снимака. Ипак, врхунац популарности доживљава „брауни“. По цени од једног долара готово свако је могао да га купи, стави филм од 15 центи и добије шест снимака.

Џорџ Истмен, чија је фирма тек 1892. године званично прерасла у „Истмен Кодак компанију“, могао је да буде задовољан. Остварио је свој сан, усрећио многе, а посебно своју мајку.

Марија Истмен уживала је у благостању, али њен син је

желео да му мајка живи као краљица. Одлучио је да за њу и себе изгради у Рочестеру праву палату на три спрата са 37 соба, десетак купатила, огромном трпезаријом и послугом која никад није бројала мање од 30 особа. Изградња тог својеврсног Тау Махала (у овом случају подигнутог мајци, а не вољеној жени) трајала је од 1902. до 1905.

На жалост, Марија Истмен није дуго уживала у комфору те палате. Убрзо по усељењу пала је и сломила кук, а само после две године умрла.

Џорџ Истмен тешко је поднео мајчину смрт. Неким пријатељима рекао је да је неутошено плакао 11 дана.

Живот се, међутим, настављао. Ако је добар део свог живота Истмен посветио зарађивању новца, последњих година као да се трудио да га што више потроши и подели разним институцијама пошто никада није основао породицу.

— Богат човек има два избора — говорио је. — Или да сачека да се новац раздели после његове смрти, чак и људима који то уопште нису заслужили, или да још за живота сам одреди коме његов капитал треба да припадне.

Дао је новац да се у Рочестеру подигне позориште, оснује симфонијски оркестар, отворе стоматолошке клинике у том граду, али и у Лондону, Риму, Паризу, Бриселу и Стокхолму. Несебично је давао паре и за разне стипендије и помагао многим знаним и незнатим људима. Ипак, највећи део свог богатства, тачније 30 милиона долара — што је била половина стеченог капитала — 1924. разделио је Универзитету у Рочестеру, чувеном Масачусетском институту технологије (МИТ) и институтима у Хемпτονу и Таскиџију. Када је потписао одговарајуће папире, остало је забележено да је рекао: „Сад се осећам знатно боље“.

Кад је осетио да му здравље попушта и да више није баш оран на послу, решио је да се 1925. потпуно повуче из компаније и препусти је двојици својих заменика. Путовао је затим по Африци, Европи и читавој Америци.

А онда је 14. марта 1932. позвао четворицу својих познаника — да буду сведоци пошто је решио да унесе неке измене.

Када су сва четворица око један сат после подне отишла, из Истменове собе чуо се пуцањ. На столу је остала порука:

„Пријатељима. Мој посао је готов. Зашто онда да чекам. Ц. И.“

В. С.

МУЗИЧКА ПОШТА

Здраво.
Напиши ми дискографију и нешто више о групи „Boney M”.

Срђан из Земуна

Композитор и продуцент Френк Фарнан снимно је 1976. године са студијским музичарима песму „Baby Do

You Wanna Bump?”. Тада је живео у Немачкој где је диско музика увек добро пролазила. Када је сингл постигао успех, одлучио је да оснује играчко-певачку групу која би наступила по дискотекима. Ангажовао је Бобија Фарела, дискокеја, (касније се оженио кћерком македонских гастарбајтера у Немачкој) и певачице Маршу Барет, Лиз Мичел и Манси Вилијамс. Међутим, са првим сингловима „Daddy Cool”, „Sunny”, „Ma Baker” показало се да су њихове могућности много веће и да одлично стоје на топ листама. Обрађујући старе хитове у диско верзијама, они су успели да освоје Енглеску а добрим делом и Америку.

БУНТОВНИК С РАЗЛОГОМ

ЏОРџ МАЈКЛ је први супер стар у музичком бизнису решен да се супротстави великим компанијама које музику све више гледају као робу. Одбио је да се појави на свечаности поводом представљања мини диска, новог дискографског облика компаније „Сони”. Дан пре тога Мајкл је објавио да захтева прекид уговора са овом фирмом. Сматра да је за њега врло неповољан зато што га следећих 15 година везује за њих, зато што су му ауторски хонорари врло мали и готово да нема увида у пословање фирме. Такође му је по уговору забрањено да се појављује у филмовима који не припадају „Сонијевој” продукцији. Познати бунтовник је тим поводом, пун горчине изјавио:

— Откако је „Сони” откупио мој уговор заједно са свим осталим што је било у кући „CBS”, схватио сам да је ова стара и чувана дискографија фирма, којој сам поносно приступио још

као тинејџер, постала мали део џиновске електронске корпорације која нема разумевања за стваралаштво. „Сони” на уметнике гледа као на нешто мало важније од софтвер машина. Моји односи са „CBS” били су веома добри, али овај изрежирани брак са „Сонијем” једноставно не иде. Ми не говоримо истим језиком.

Из „Сонија” је одмах стигао одговор да ће бранити своја права јер — и они су уверени да су у праву. Мајкл је одмах најавио и нови пројекат под називом „Тројан соулс”. Реч је о албуму за који је он написао музику, продуцираће га сам, а као певачи ће се појавити гости међу којима његов пријатељ Елтон Џон, затим Стиви Вондер, Брајан Фери и чувене диве Арета Френклин и Анита Бејкер. Плоча би требало да се појави током лета, а објавиће је, за своју дискографску кућу, Мајклов рођак Андрос Георгиу.

ТРАЖИЛИ
СТЕ
ПЕСМУ

BAD GIRL

Something's missing and I
don't know why
I always feel the need to hide
my
feelings from you
is it me or you that I'm afraid
of
I tell myself I'll show you what
I'm made of
can't bring myself to let you
go
don't want to cause you pain
but I love you just the same
and you'll always be my baby
in my heart I know we've
come apart
and I don't know where to
start
what can I do - I don't wanna
feel blue
Bad girl drunk by six
kissing someone else's lips
smoked too many cigarettes
today
I'm not happy when I act this
way
bad girl drunk by six
kissing some kind stranger's
lips
smoked too many cigarettes
today
I'm not happy
Something's happened and I
can't go back
I fall apart every time you hand
your heart out to me
what happens now
I know I don't deserve you
I wonder how
I'm ever gonna hurt you
can't bring myself to let you
go

Све до почетка осамдесетих низали су хит за хитом, а затим им је популарност опала.

Током 1988. године, када је тржиште поново показало занимање за њихову музику, почели су да наступају по мањим клубовима. Њихов идејни отац Франк Фариан у међувремену је за своје песме нашао нове певаче Milli Vanilli, али се та епизода завршила неславно 1990. године када је откривено да они уопште нису певали на „својим“ плочама. Дискографија „Boney M”: Take The Heat Off Me” (1977), „Love For Sale” (1977), „Night Flight To Venus” (1978), „Oceans Of Fantasy” (1979), „The Magic Of Boney M” (1980, компилација) и „The Best Of 10 Years” (1986).

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ:

– Нико не узима озбиљно оно што ми радимо. За „Thompson Twins”, „Jesus Jones” или „EMF” кажу да имају идеја, а они у односу на нас једва да продају понеку плочу.

Џо Елиот
(„Def Leppard”)

Текст и музика:
М. Ђићоне и С. Петибон
Изводи: Мадона

MADONNA

ЛОША ДЕВОЈКА

Нешто недостаје
а не знам зашто
стално осећам потребу
да скривам своја осећања
од тебе
бојим ли се ја то себе или
тебе
говорим себи да ћу ти
показати
од чега сам ја то
направљена
не могу дозволити себи да
одеш
не желим да те повредим
али те волим истом снагом
и увек ћеш бити моја љубав
срце ми говори да више
нисмо заједно
и не знам одакле да почнем
шта да радим - не желим да
будем тужна
Лоша девојка пије до шест
љубећи нечије туђе усне
и данас је сагорела превише
цигарета
не волим овако да се
понашам
лоша девојка пије до шест
љубећи неке незнанчеве
усне
и данас је сагорела превише
цигарета
нисам несрећна
Нешто се десило и
не могу назад
распадам се сваки пут
када ми ускратиш своје срце
и шта се сад дешава
знам да те не заслужујем
питах се како бих
икада могла да те повредим
не могу дозволити себи да
одеш

Током боравка у Европи поводом промоције новог албума Боб Дилен је јавности пружио сасвим другачију слику о себи у односу на ону уобичајену – мега звезде која избегава публицитет.

У Даблину је недељу дана увежбавао материјал за концерте у студију у којем су радили и чланови састава „U2”. Затим су се једне вечери у „Кларенс” хотелу (који припада члановима „U2”) у ресторану појавили Дилен, Боно и Ван Морисон очигледно у добром расположењу јер су случајне госте изненадили певајући, за време вечере, Диленове песме.

Следеће вечери, на концерту Ван Морисона на бину су се попели Дилен и Боно коме је то било прво појављивање на сцени у родном граду после три године. Са Морисоном су отпевали његову чувену „Глорију”, а затим су им се придружили Елвис Костело, Криси Хајнд, Стиви Винвуд и Крис Кристоферсон па су сви заједно извели Диленову „It's All Over Now Baby Blue”.

Још једно изненађење Дилен је приредио одлазећи на сопствени концерт у Даблину. Одбио је да се вози луксузним аутобусом за турнеју и сео на мотоцикл, а тако се после концерта и вратио у хотел.

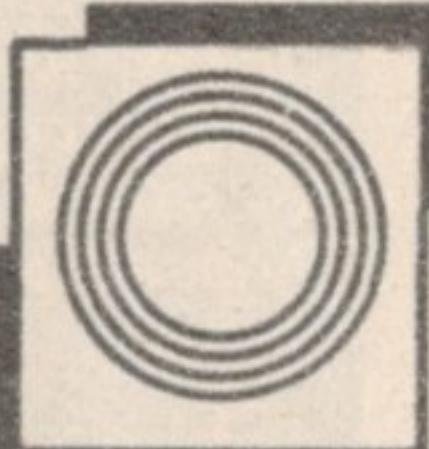
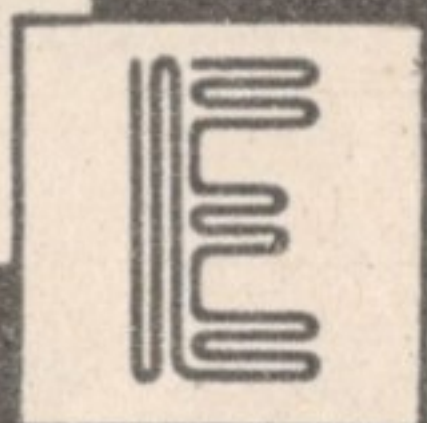
ДИЛЕНОВА
ИЗЕНАЂЕЊА

Уређује
др Зоран Живковић

МИЛАН ДРАШКОВИЋ

Цим Армстронг, врховни генерал Уједињених земаљских светова, немоћно је зурio у холографску пројекцију коју му је приказао његов помоћник, генерал Шели.

— Забога... — уздахнуо је врховни генерал и погледао свог помоћника с нескривеним ужасом. — Ти проклети Варанци надиру као луди! Ако нешто не предузмемо, та багра ће окупирати и саму Земљу.

Двојица врхунских војних стручњака поново се загледаше у холографску пројекцију која је приказивала однос снага у дугогодишњем рату Уједињених земаљских светова са планетом Варан. У последњих неколико месеци ратна срећа се упорно смешила Варанцима: успели су да окупирају још три планете Уједињених земаљских светова и да униште понос земаљске флоте, крстарицу „Флаш Гордон“.

— Шта све нисмо покушали... — хукну врховни генерал Армстронг. — Употребили смо најсавременију ратну технику, испробали све варијанте борбене тактике... А резултат је бедан. Заиста више нисам паметан.

— Можда још има наде — јави се генерал Шели. — Управо сам добио компјутерску анализу коју сте тражили.

— Да? — окрену се врховни генерал.

— Необична анализа, признајем. Компјутер је на основу свих ратних извештаја закључио да нам још једино преостаје да извршимо директни напад на њихову матичну планету.

— Па то је лудост! — зграну се врховни генерал. — Да дирнемо у осињак?! Зар да жртвујем милионе људи?!

— Само једног — исправи га генерал Шели.

— Једног?! — забезекну се врховни генерал. — Зар ми имамо таквог командоса? Ко је он? Супермен?

— То је млади кадет из Академије за свемирске пилоте. Зове се Алекс Бенед.

Кадет Алекс Бенед живахно уђе у просторију и стаде укочено пред столом врховног генерала Армстронга који га је пажљиво одмеравао. Упркос савршено скројеној униформи, Бенед није одавао војника. Онизак, помало дежмекаст, ретке косе и подужих зулуфа. Али, компјутер је баш

његу изабрао за ту невероватну мисију. Гени, објаснио је генерал Шели. Кадет Алекс Бенед имао је чудну генетску грађу, коју је било немогуће до краја испитати и разврстати. Његове реакције биле су непредвидиве, његово понашање никога није остављало равнодушним.

— Кадету Бенеду — рече врховни генерал Армстронг — реците ми нешто поближе о себи...

— Имам 23 године. Рођен сам на Марсу — поче Алекс као навијен да прича. — Одувек сам желео да постанем свемирски пилот. У детињству сам гутао научну фантастику. Мој далеки предак, чије име с поносом носим, био је чувени писац научне фантастике, мајстор кратке приче!

Колико сам пута заспао са осмехом читајући његове дивне приче. Видим да вас то занима, па ћу детаљније...

После неких пола сата врховни генерал је изгледао као да су му сондом испумпали желудац.

— Доста, доста... — завалио је. — Кадету Бенеду, изабрани сте да извршите најопаснију војну операцију... Ако ваш подухват успе, окончаће се педесетогодишњи рат са Варанцима!

— Зар ја? — Алекс Бенед се блажено осмехну. — То је велика част. Мој предак, о коме сам вам причао, био би поносан на мене! Даћу све од себе, господине. Не жалим живот...

— Добро, добро. На космодрому вас чека мали свемирски шпијунски брод. Ваш правац је планета Варан. Са собом носите нашу најразорнију бомбу. Задатак је крајње једноставан: треба да се про-

бијете кроз непријатељски обруч и баците бомбу на њихову матичну планету. Да ли сам био јасан?

– Савршено, господине.

– Па, кадету Бенед, желим вам пуно успеха. И... да нам се вратите живи и здрави...

Док су се поздрављали, Алекс сруши гомилу докумената са стола. Оставши сам, врховни генерал се скљока у фотељу.

Успео је! – заурла генерал Шели упавши у канцеларију. – То је невероватно, али Алекс Бенед је уништио планету Валан!

Врховни генерал Армстронг није могао да верује својим ушима. Тај чудни кадет претворио је пораз у победу.

– Био је диван тај Алекс Бенед – рече разнежено. – Побрините се да му се објави најлепши некролог.

– Али, он је жив, господине! Тај момак је изгледа неуништив! И не само да је жив, него...

– Да? – тихо ће врховни генерал предосећајући невољу.

– На повратку му се десило нешто невероватно. Његов брод је прошао кроз облак неког зрачења... неку врсту репликатора материје... И уместо једног брода и једног Алекса Бенед, долази нам на стотине истоветних копија!

Врховни генерал пожеле да почупа косу, али био је ћелав.

– Стара је истина да свака победа има своју цену – процедио је смркнуто.

Илустровао: Добросав Боб Живковић

ЕНИГМАТИКА

Припремају: М. Јеленковић и З. Зељковић

●	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1												
2												
3												
4	○	○	○									
5	○	○	○									
6	○	○	○									
7												
8												
9												
10												
11												
12												
13												

БЕЛА УКРШТЕНИЦА

Приликом решавања сами уписујете црна поља. Колико их има у поједином реду показује број у загради. Уколико сте тачно решили укрштеницу, у обележеним пољима добићете име и презиме сликара и књижевника са слике.

ВОДОРАВНО: 1. Ознака за тону – Град у Лици – Хитар (2). 2. Име америчке глумице Вилијемс – Хиљаду хиљада (1). 3. Велики рт – Житељка древне Асирије (1). 4. Тренутак – Шкотски виски (1). 5. Свирач на окарини (мн.) – Ознака за карат (1). 6. Летовалиште на Крку – Женско име, Ивана (1). 7. Ивоје шумице – Ознака за неутрон (1). 8. Ливати – Симбол ренијума (1). 9. Имагинарни број – Узвик изненађења – Ознака за метар (2). 10. Ауто-ознака за Португалију – Арсеније (1). 11. Копрена – Кретање ваздухом (1). 12. Вршити крштење (0). 13. Област у Румунији (1).

УСПРАВНО: 1. Грчки кланац, поприште познате битке са Персијанцима – Ознака за висококвалификован (1). 2. Складишта – Име америчке књижевнице Бах (1). 3. Завршити тимарење коња – Инсект сличан пчели (1). 4. Покољење, нараштај – Техничка школа (скр.) (1). 5. Поранити – Крик (1). 6. Ознака за литар – Академија наука (скр.) – Ознака за радијус – Туга (5). 7. Роман Ернеста Хемингвеја (1). 8. Старогрчки митски јунак, највештији борац копљем – Упишите: св (1). 9. Попис (1). 10. Јунакиња филма „Увећање“. Џејн (0). 11. Италијанско мушко име – Симбол калијума (1). 12. Беџ (0).

ВАЗЕ

Које три од ових ваза су потпуно идентичне?

ПТИЦА ДВОСПРАТНИЦА

СЕКРЕТАР УБИЦА

Убија
жртву
крволочно

СЕКРЕТАР
ОСТАО НА
АФРИЧЕ,
ЛИВАДЕ,
ДОБИО
НОГЕ
КАО У РОДЕ
И ПОЧЕО ДА
ГАЊА ПИЕН
КОЈИ НИКО
ДРУГИ НЕЋЕ,
НОБРЕ И
ДРУГЕ ЗАНАЈ
ОТРОВНИЦЕ

Поносни индијански поглавица: тако сама изгледа,
али орнитолози прошлог века дали су му име
секретар по низу црних пера која разметљиво
расту на његовом затиљку због којих су их
подсећала на старинског писара који је задрнуо
гушчје перо иза уха

Лети с авионима: мада је „од стру-
ка на доле“ права рода, секретар
је сачувао јака крила распона два
метра и провела већи део живота
превладавајући на земљи, док не постоји
тњи рекорда у висини лета

Апсолутни шампион у трчању: секретар се креће просечном брзином од 30 километара на сат што значи да је исто тако брз као Карл Луис на 100 метара!

Афричка савана, од Сенегала и Судана на северу до провинције Капланд на југу, уточиште је овог крајње необичног створа чији би најкраћи опис могао да гласи: горе орао, доле ждрал. Али, погрешите ако помислите да му високе ногаре служе да гаца по води – ни случајно. Држи се искључиво чврстог тла и то толико да готово никад и не лети премда је изванредан летач! Име му је секретар, а занимање – ловац на најопасније отровнице. За крај овог мини портрета још само то да се на плен никад не баца из ваздуха већ све акције изводи – пешке!

Без иједног рођака

За природњака је овај орао пешак дуго био жива загонетка. Где уопште сврстати крилатог мешанца? Како нису знали куд би са њим, научници су за њега, једног јединог, измислили нову фамилију (*Sagittariidae*), а кад је проучено његово генетичко наслеђе као и протеини у крви, орнитолози су одлучили да ту породицу ипак припоје реду соколовки који обухвата све дневне грабљивице. Али, секретар и даље остаје јединствена птица која не личи ни на једну другу.

Природа, помислио би неко, као да се играла стварајући ово упадљиво створење, високо и до 125 центиметара. Али, није тако. Птица секретар добила је овако необичну грађу из најпрактичнијих разлога – да би могла да преживи оштру конкуренцију врста које је окружују. Јер, мада тако не изгледа на први поглед, афричка савана не само да није пуста већ у високој трави и бодљикавом жбуњу врви од живота. И све се те врсте међусобно 24 сата на дан боре за свој животни простор.

У тој ситуацији наш јунак је нашао врло оригинално решење. Док је још био птица летелица, одабрао је плен који већина животиња заобилази: змије отровнице. Међутим, чак и ту је морао да се такмичи са другим птицама грабљивицама које су јаче и брже од њега. Да би преживео, секретар је напустио небеске висине и спустио се на травнато тло афричке саване где је временом развио ноге дугачке као шуле, опет из најпрактичнијих разлога – сада је са главом на висини од преко метра која је вирила изнад високе траве могао да осматра околину и вреба плен. То и ради по читав дан, у пару или већој породичној групи, неуморно шпартајући својом територијом која често достиже и 200 квадратних километара! Обилази је искључиво пешке.

Кућни љубимац

Како је све мање летео а све више ходао, добио је не само „кошаркашке“ ноге већ су му се и дуге канџе претвориле у прсте згодније за трчање. И управо захваљујући тим прстима, кажу научници, секретар хода брже него човек који трчи! Занимљиво је да и у случају да га непријатељ нападне, остаје на тлу. „Појури ли га човек на коњу“, пише француски природњак Жил Верн, „бежаће до исцрпљености и не покушавајући да узлети“. Зашто? Па, његове дугачке неспретне ноге не олакшавају му баш узлетање: птица тешка око четири килограма морала би, раширених крила, да узме залет од неколико метара пре но што би успела да узлети.

Изгубивши канџе секретар је постао ненадмашан пешак, али зато није могао успешно да шчепа жртву. Зато је морао да измисли нову технику лова. Холандски природњак Ван Сомерен у својој књизи „Дан са птицама“ наводи како је једном приликом посматрао секретара како убија кобру дужу од 120 центиметара. Птица ловац је кружила око змије, узмахивала крилима, очигледно са циљем да збунује жртву, најзад је зграбила змију канџама и, крилима одбијајући ударце змије, чврсто кљуном шчепала гмизавца за врат, одмах иза главе. Ударајући је о тло птица је убила кобру. Уколико је змија сувише велика, додаје Ван Сомерен, тако да секретар није у стању да је ошамути или убије на овај начин узлетеће заједно са њом и убити је бацајући је из ваздуха на чврсто тло.

Секретара је лако припитомити, па га афричка племена воде са собом у лов на змије чије месо сматрају деликатесом или га држе у башти иза куће као домаћу животињу која им чува домаћинство од опасних гмизаваца.

Љубав му враћа крила

За секретара ни живот на земљи није увек песма. Рецимо, врло му је тешко кад кроз високу траву треба да прати изабраницу свог срца. Кад у време парења треба да изведе свој спектакуларни љубавни плес, орао пешак поново се хвата небеских висина. При том показује да је ненадмашан у извођењу акробатских фигура пењући се до невероватних висина. Један пилот путничког авиона приметио је ову птицу на висини од 3.800 метара што је апсолутни рекорд у птичјем свету. Па ипак, ако га у лету нападне нека друга птица грабљивица, секретар нема куд него да се приземљи у нади да ће трчећи измаћи непријатељу. Ето, толико се узда у своје ноге, оне му најчешће и спасу главу.

Ни гнездо се такође не може градити на земљи, ту би младунце изгазили већи сисари или би их појеле разне грабљивице. Једини излаз за секретара био је да своје потомке смести на врх дрвета. Међутим, у савани је тако тешко наћи слободно дрво, а кад га и нађе мука је направити „кућу“ за тако крупне станаре.

Гнездо секретара, у облику платформе од прућа, пречника преко два метра, има тако дебеле и јаке зидове да могу издржати тежину одраслог човека! Птичји пар поставља га заједничким снагама на висини од три до седам метара, на заравњеном врху трновитог шибља, мимоза или акација и оно ће им служити за цео живот. Сваке године додаће нови слој материјала тако да се бројањем слојева гнезда непогрешиво може одредити његова старост.

Женка најчешће снесе два бела јајета са црвеним мрљама, али повремено може положити и три. Лежање траје око 46 дана. Кад младунци дођу на свет, родитељи их хране полусвареном храном коју убацују у ждрело младунаца. Неколико недеља после рођења младима израстају заставичаста пера на глави по којима је птица и постала чувена и добила име. Млади напуштају гнездо кад напуне три месеца. Тада су отприлике велики као њихови родитељи, а слично су и обучени: светао „дрес“ са тамним крилима. Још неко време остаће с породицом учећи се лову.

В. Милићевић

Уређује: Вито Недељковић

Илустровао: Љубомир Милојевић Љубац

Гордијев чвор

Много пута се помиње Гордијев чвор, обично у вези с нечим што је замршено, нерешиво, али ја бих хтео да знам како је настао тај израз.

НИКОЛА КЉАЛИЋ
Подгорица

У грчкој митологији Гордијев чвор је направио, боље рећи везао, Горди, краљ Фригије, чија се престоница налазила у данашњој Турској, недалеко од Анкаре. Он је, по легенди, јарам својих кола увезао тако чврсто и толико замршено да се чвор никако није могао одвезати. И тако је настала легенда да ће онај ко одреши овај чвор завладати Азијом.

Када је краљ Александар Македонски (356–323. пре н.е.), један од највећих војсковођа и државника у историји све-

та, 324. године пре нове ере освојио Малу Азију, с циљем да порази Персију, ушао је у древну престоницу Гордијум. По предању, тамо су још увек стјала

кола краља Гордија с неодвезаним чвором. И, Александар Македонски је, наводно, извукао мач и једним замахом пресекао чвор. После тога завладао је персијским царством које је било педесет пута веће од Грчке.

Израз пресецање Гордијевог чвора односи се зато на решавање неког тешког и замршеног задатка брзом и одлучном акцијом.

Црни лепотан

Обожавам лабудове, нарочито црне који ми делују тако тајанствено и нестварно, мада сам их видела само на телевизији. Напишите ми нешто више о њима.

БЕКАНА
Сомбор

Црни лабуд потиче из Аустралије, и то са Реке лабудова где му је било станиште. Овом реком, када су је први пут обишли холандски морнари 1867. године, нису пловили бели, већ црни лабудо-

ви које су Европљани тада први пут видели. Морнари су се одмах дали у лов на црне лепотане. Успели су да ухвате четири птице које су се ускоро нашле у Европи.

Вест о црним лабудовима брзо се проширила и енглески двор је први пожелео да их има у свом врту. Тако је ова прва птица која је из Аустралије дошла у Европу убрзо постала украс многих вртова и малих језера.

А у Аустралији, својој постојбини, црни лабудови су готово изумрли пошто су их немилосрдно ловили ради продаје другим земљама. Данас су зато у Аустралији под заштитом државе.

Занимљиво је да су младунци црног лабуда сиви, да би мало-помало поставали све тамнији и напоскон израсли у црне лепотане.

Ипак означавају старост

Колико је тачно да години на пресеченом стаблу не морају увек тачно да означе старост тог дрвета?

ДРАГАН ДУЛИЋ
Чачак

Број година при корену стабла и даље се узима као мерило израчунавања

старости тог дрвета. Дешава се да број година често не показује праву старост стабла јер у једном вегетацијском периоду може да се удвоји, а понекад и потпуно изостане. Разлог је, најчешће, напад инсеката или јак мраз. Дешава се да стабло услед хладноће у рано пролеће изгуби листове, па после извесног времена израсту други. Тада се јавља нови год и он се назива лажни. Год може да изостане и када, као што смо рекли, услед напада инсеката дрво оболу и год изостане.

Како се одбранити и... гледати у карте

Чуо сам да се у продаји налази књига бившег инспектора СУП-а Марка Ницовића о тактици одбране од уличних нападача, односно од насиља. У нишким књижарама нисам могао да је нађем па бих желео да ми кажеш како могу да набавим ову књигу.

МАНДА
Ниш

Волим гатање, а највише с картама, и хтела бих да овај свој хоби усавршим. Чула сам да постоји књига „Гледање у карте“, па вас молим да ми кажете где могу да је купим.

БИЉАНА
Свилајнац

Књига о тактици одбране од уличних нападача и насилника, коју су написали мр Марко Ницовић, помоћник начелника, и дипл. правник Радомир Марковић, начелник Секретаријата унутрашњих послова у Београду, зове се „Како преживети“. Књига која даје низ практичних савета на основу наших и светских искустава како се одбранити од наоружаног нападача, може да се наручи на адресу: Клуб читалаца „Књига и ми“, Шафарикова 11, 11000 Београд, телефон 011/323-910.

• • •

Књига о саветима како се гледа у карте, такође може да се наручи преко Клуба читалаца „Књига и ми“.

Шта је спавање?

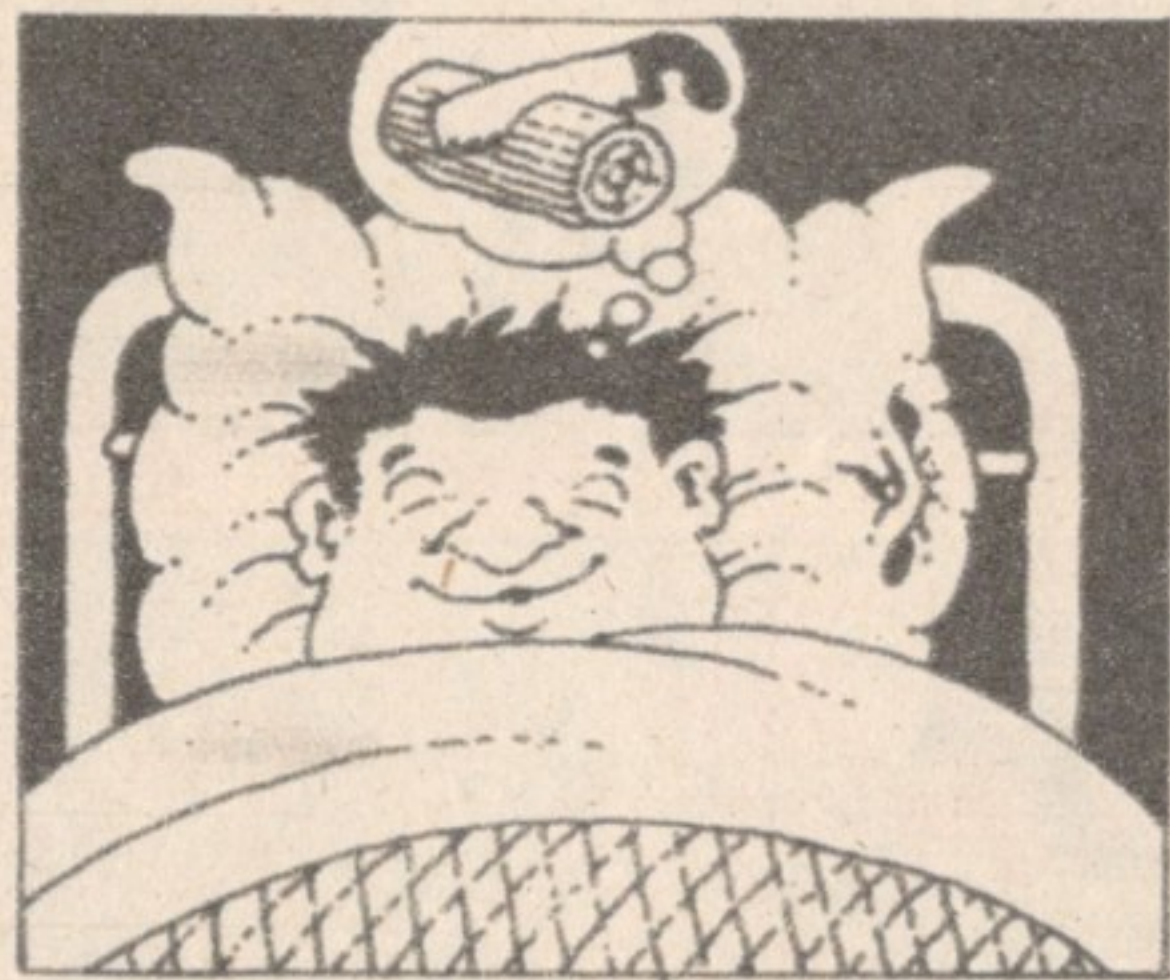
Можда ћете ми се смејати због овог питања, али ја бих желео да ми кажете зашто људи спавају? Чини ми се да то није баш тако једноставно као што изгледа.

АНЂА
Рашка

Научници сматрају да је спавање нагонска појава, неопходна потреба тела и духа да се одмори. Јер, умарају нас се и тело и дух када смо будни, а научно је доказано да се активност мозга успорава кад спавамо мада је стимулирана када сањамо.

Према једној теорији, одређена хемијска материја потребна да бисмо били будни истроши се и надокнађује се у сну. По другој, извесне отровне материје које се стварају док смо будни уништавају се кад спавамо.

Друге теорије повезују потребу за дужиим будним периодом са појединим деловима мозга. Тиме би се можда могло објаснити зашто новорођене бебе, код којих се моћ закључивања још није развила, проводе већи део времена спавајући. Научно је доказано и да оштећење одређеног дела мозга изазива стално спавање.

Мада се још тачно не зна зашто спавамо, нема никакве сумње да нам је сан неопходан, као и већини животиња. Уснуло и будно стање тесно је повезано са нашим навикама и чулима. Животиње које обезбеђују храну, заклон и одбрану захваљујући својим чулима, дању су будне а ноћу спавају. Дужина спавања потребна да би човек остао здрав зависи од животног доба, од сваког појединца, па чак можда и од расе, и од навика.

Моје звезде Пола и Ким

Обожавам две познате светске певачице Ким Вајлд и Полу Абдул, наравно, и њихове песме. Желео бих да ми даш адресе ове две певачице, тако различите и тако лепе.

ЗВОНКО Р.
Батајница

Ево адреса твојих звезда:

PAULA ABDUL, c/o Platinum Music, 1443, Barry Ave, Suite 106, Los Angeles, CA 90025/USA

KIM WILDE, Kim Wilde Fun-Club, c/o Angie, P.O. Box 202, Welwyn Garden City, Herts, AL 6 0LT/England.

Андријана Перић, Симе Погачаревића 9, 17500 Врање – 12 година, сакупља салвете, постере, налепнице.

Душица Јанковић, Космајски трг 146, 11450 Сопот – 12 година, воли музику, сакупља салвете и налепнице.

Небојша Вуликић, Булевар војводе Степе 45, 21000 Нови Сад – 14 година, воли путовања и ТВ.

Ненад Цветичанин, Пролетерске солидарности 13/10, 11070 Нови Београд – 12 година, тренира тенис, воли музику, спорт и забаву, жели да размењује старе стране новчиће.

Емилија Милосављевић, Кнеза Станоја 9, 14220 Лазаревац – 13 година, жели да размењује успомене за споменар и украсна писма.

Светлана Меши, Гробљанска 13, 22230 Ердевик – 13 година, сакупља украсна писма, гумице, оловке и налепнице.

Јелена Курјачки, Загорска 10/45, 11080 Земун – 14 година, воли дописивање, животиње и путовања.

Неда Бабец, Загорска 10/65, 11080 Земун – 14 година, воли путовања, музику, животиње.

РЕШЕЊЕ ЕНИГМАТИКЕ

БЕЛА УКРШТЕНИЦА – ВОДОРАВНО: т, Огулин, брз, Естер, милион, ртина, Асирка, моме-нат, скок, окаринисти, к, Порат, Иванка, ивици, н, лити, Ре, и, ију, м, П, Арса, вео, лет, крстити, Влашка.

ВАЗЕ: 6. у првом реду и 1. и 6. у другом реду.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

БРОЈ 2157

YU ISSN 0032-339X

Први број «Политикиног Забавника» изашао је 28. фебруара 1939. године

Издаје и штампа НИП «ПОЛИТИКА» 11001 Београд, Македонска 29

Главни и одговорни уредник
Зефирино Граси

Помоћник главног уредника
Славољуб Кешић

Уредник сатирија
Мирјана Маринковић

Ликовно графички уредник
Соња Јашовић

Редакција

Олга Вукадиновић, Бојана Дожић, Мина Илић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Мишић, Нада Невадић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патригић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и Бранислава Црномарковић

Техничка редакција

Душан Глушац, Радоје Савић, Зоран Петковић и Радана Весовић

Секретаријат

Зорина Филиповић

Редакција «ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК» Македонска 31, 11001 Београд, Поштански фах 124.

Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761, претплата: 328-776.

Маркетинг агенција: Македонска 31/1, телефон 320-645.

Рукописи, фототрафије и цртежи се не враћају.

На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Претплата се врши на жиро рачун број 60801-603-24875, уз обавезну назнаку НИП «ПОЛИТИКА» – ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ «ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК»

ОБАВЕШТЕЊЕ ПРЕТПЛАТНИЦИМА

Обавештавамо претплатнике који врше претплату за иностранство, да НИП «ПОЛИТИКА» убудуће искључиво прима претплату преко

«EXIMPO» – AG, Bernstr. – West 64, CH-5034 SUHR Schweiz

Тел. 41/64/310470 и 41/64/310471.

Факс 41/64/310472, на конто:

NEUE AARGAUER BANK, AARAU, Bahnhofstr. 49, CH-5001 AARAU, Schweiz; Конто број 21 4957 157 6

Годишњу претплату на лист не примамо.

ПОЛУГОДИШЊА ПРЕТПЛАТА ИЗНОСИ:

САД	USD 35,-
СР НЕМАЧКА	DEM 89,-
ШВЕДСКА	SEK 374,-
ФРАНЦУСКА	FRF 211,-
ШВАЈЦАРСКА	CHF 70,-

Трошкови АВИО превоза плаћају се посебно, независно од претплатне цене листа.

Директор
др Живорад Миновић

Насловна сиртана

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар, по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину.

